

Riksdagens snabbprotokoll

2025/26:136

Onsdagen den 10 juni

Kl. 09.00–17.12

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

Välkomsthälsning

Anf. 1 TALMANNEN:

Jag hälsar företrädare för den diplomatiska kåren och övriga åhörare varmt välkomna till Sveriges riksdag.

§ 1 Partiledardebatt

Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! Om 95 dagar är det val i vårt land, och det är ett vägval. Antingen håller vi kursen, fortsätter få ordning på Sverige och bygger ett land där ansträngning alltid lönar sig och där brott alltid straffar sig. Det är ett i djupaste mening rättvisare land. Eller så byter vi riktning, som de rödgröna partierna vill, och höjer bidragen, ökar asylinvandringen, ökar utlandsbiståndet och låter hårt arbetande familjer betala allt med höjda skatter. Två helt olika vägar är vad valet handlar om.

Herr talman! Socialdemokraterna går nu till val på att svenska folket skulle ha dåligt minne och ha glömt bort deras åtta år vid makten. Låt mig därför bara påminna om hur det var 2022.

Sverige blev fattigare. Vi hade skenande inflation som åt upp tio års reallöneökningar. Socialdemokraterna höjde eller införde 46 olika skatter på åtta år – 46! Många familjer öppnade elräkningen med en klump i magen och tankade bilen med en annan klump i magen.

Sverige blev också farligare. På den här tiden var det grov brottslighet och ett extremt dödligt gängvåld som gjorde Sverige känt utomlands. Nu är det framgångsrika företag igen som gör det, så som det ska vara.

Sverige tog emot 320 000 asylinvandrare under de här åtta åren utan en tanke på integrationsproblem. Bara under Magdalena Anderssons egna elva månader som statsminister ökade asylinvandringen med nästan 50 procent.

Svenska folket såg resultaten av en ogenomtänkt politik och gav den regeringen sparken.

Herr talman! Sverige är bokstavligt talat byggt på hårt arbete, och i Sverige ska ansträngning alltid löna sig. Det är också mitt allra främsta vallöfte: Ansträngning ska alltid löna sig.

Vi vill att två normala inkomster ska räcka för att kunna köpa sig ett litet hus till sin familj, så att fler svenskar får chansen att spela fotboll med barnen på baksidan av det huset och den gräsplätten. Därför vill vi att en vanlig familj under nästa mandatperiod ska få ytterligare 5 000 kronor kvar i plånboken varje månad.

Sverige ska bli ett land där man kan känna framtidstro igen, där man vill bilda familj. Oavsett om man är född i Sverige eller utomlands ska man med egen kraft kunna förverkliga små eller stora drömmar. Dit kan Sverige nå om vi håller kursen.

I snart fyra år har vi jobbat otåligt men uthålligt för att börja lösa Sveriges riktigt stora problem. Vi har sänkt skatten på arbete, mest för dem med låga och genomsnittliga löner. Vi har sänkt förskole- och fritidsavgiften. Vi har sänkt skatten på drivmedel och på el. En vanlig barnfamilj får varje månad nu behålla 5 000 kronor jämfört med 2022.

Vi har mer än halverat det dödliga gängvåldet, men det betyder att hälften ännu återstår. Byt alltså inte riktning! Regeringens kamp mot de kriminella gängerna måste fortsätta, även efter valet. Då kan vi ta itu med vardagsbrottsligheten, källarinbrott, butiksstölder, bedrägerier mot äldre och farliga fortkörningar utanför skolan.

Med samma kraft som vi bekämpar gängerna bekämpar vi våldet mot kvinnor. Sverige ska vara ett land där unga kvinnor vågar ge sig ut och springa på kvällen och där gamla kvinnor aldrig ofredas eller våldtas i äldreomsorgen.

Asylinvandringen är nu den lägsta på 40 år. Den som kommer hit och begår brott kommer att utvisas ut ur landet, medan de tonåringar som tvärtom gjort allting rätt får en chans att stanna kvar. För ansträngning ska löna sig, och brott ska straffa sig.

Sverige är på rätt väg, men vi är inte framme. Vi är stolta, men vi är inte nöjda.

Mot mitt blågula lag i politiken står ett rödgrönt lag som säger att de vill byta riktning. Den riktningen är vänsterradikal, styrd av S, V och MP. Med en rödgrön regering blir det högre skatt för dem som jobbar och

högre bidrag för dem som inte jobbar – och mer bidrag ut från Sverige till andra länder.

Mina frågor till svenska folket är därför de här: Har du verkligen råd med en rödgrön regering? Har du efter tre års utbildning till sjuksköterska råd med höjd skatt på din lön? Har du som redan har dyra bolån råd med en bolåneskatt som höjer din räntekostnad? Har du som köpt hus råd med en återinförd fastighetskatt? Har du som inte bor i storstad råd med 10 kronor högre dieselpolis? Tänk efter innan du röstar!

Herr talman! Jag är övertygad om att en majoritet av alla svenskar kommer att svara nej på alla dessa frågor. Om de rödgröna blir vinnare blir hårt arbetande svenskar förlorare. Det är mycket som står på spel i valet den 13 september.

(Applåder)

I detta anförande instämde Fredrik Ahlstedt, Ludvig Ceimertz, John E Weinerhall, Ann-Charlotte Hammar Johnsson, Caroline Högström, David Josefsson, Mattias Karlsson i Luleå, Ulrik Nilsson, Stefan Olsson, Thomas Ragnarsson, Jesper Skalberg Karlsson, Maria Stockhaus, John Widegren, Viktor Wärnick och Boriana Åberg (alla M) samt Staffan Eklöf och Erik Hellsborn (båda SD).

Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Den 13 september ska 8 miljoner röstberättigade svenskar avgöra vilken riktning vårt land ska ta: om Sverige ska fortsätta glida isär och försvagas eller om vi ska gå samman och göra vårt land starkt igen.

När jag reser runt i vårt avlånga land möter jag en längtan efter något nytt. Man vill bort från en ekonomisk politik som lett till nästan 100 000 fler arbetslösa och rekord i antalet konkurser. Man vill bort från en verklighet där hårt arbetande människor som gör allt rätt ändå får det allt tuffare. Man vill bort från skenande budgetunderskott där vi lånar 200 000 kronor varje minut året runt. Man vill bort från fiffel och korruptionskultur. Och man vill bort från överfulla klassrum, långa väntetider i sjukvården och en äldreomsorg där minutscheman styr.

I stället vill man ha en ny riktning mot ett starkt land, ett land som står stadigt i en osäker omvärld.

Socialdemokratin har förändrats för att möta denna nya tid och göra vardagen bättre för dem som vi finns till för: vanligt folk. Om jag får svenska folkets förtroende att bli Sveriges statsminister kommer jag att samla svenska folket för att sätta fart på svensk ekonomi, vända krisen i skolan och sjukvården och återupprätta tryggheten på gator och torg.

Herr talman! Låt mig fokusera på två områden i dag: tillväxt och välfärd. Vi behöver få fart på svensk ekonomi igen, för det är när ekonomin växer som vanliga människor med vanliga löner kan få en bättre vardag. Det är när lönerna stiger man har råd inte bara med räkningarna utan också med den där lilla guldkanten i tillvaron: att göra en semesterresa, ta med barnen

till Liseberg eller Gröna Lund eller köpa de där nya fotbollsskorna.

Omvänt drabbas vanligt folk när ekonomin krymper eller priserna rusar på det sätt de gjort de senaste åren. Därför är det helt centralt för nästa regering att sätta tillväxten i centrum.

Just nu sker stora teknikskiften i världen – AI, life science, grön teknik – och Sverige har alla förutsättningar att ligga längst fram. Vi kan leda teknikutvecklingen, och det skulle inte bara ge investeringar, jobb och välstånd till vårt land. Det är dessutom rätt politik för att möta ett osäkert läge i världsekonomin. Kriget i Iran och stängningen av Hormuzsundet ovanpå det pågående kriget i Ukraina visar hur dyrt det är att vara beroende av diktaturens fossila bränslen. Så satsa på den nya tekniken så att vi kan bli oberoende av diktaturens olja, samtidigt som svenska folket får jobb och mer pengar i plånboken!

Detta förutsätter dock en regering som stöttar, som vill och som inte lägger krokben och driver kulturkrig mot just den nya teknik som svenska företag har investerat miljarder i, där jobben nu riskeras. Det kan få stora konsekvenser för svensk ekonomi och för jobben om kulturkriget mot den nya tekniken får fortsätta i fyra år till.

Jag vill att vi i stället ska säga ja till ny teknik så att vi skapar jobb och välstånd i Sverige och kan göra svenska folkets vardag bättre – höja lönerna, höja barnbidragen och genomföra reformer för billigare mediciner, bättre pensioner och slopat karensavdrag. Det är en ekonomisk politik som står på vanligt folks sida och som samtidigt tar Sverige in i framtiden.

(Applåder)

Herr talman! Det är inte bara när det gäller ekonomin som Sverige underpresterar. Valfärden är inte så bra som svenska folket har rätt att förvänta sig. Vi har stök i klassrummen och alldeles för många som fått vänta olagligt länge på att få vård. Människor som byggt upp vårt land, som Annelie i Hjo, får äta frysmat sju dagar i veckan. Detta är resultatet när Tidöpartierna har prioriterat skattesänkningar för de rikaste i stället för välfärd åt svenska folket.

Om Tidöpartierna får fyra år till, hur mycket mer ska det skäras ned? Ska det kosta extra att gå ut på en promenad i solen med hemtjänsten eller att få vård i tid? Det är långt ifrån en välfärd där tjockleken på plånboken inte ska avgöra.

Men Sverige kan välja en annan väg. Vi kan välja ett Sverige där lärarna har tid för alla barn som räcker upp handen – och för dem som aldrig gör det. Vi kan välja ett Sverige där alla svenskar ska ha en fast läkare på sin vårdcentral. Vi kan välja ett Sverige där alla som har byggt upp det här landet, som med sitt slit har format Sverige, ska slippa minutstyrning, indragen söndagsstek och frysmat och i stället få bättre pensioner, trygg äldreomsorg och en tydlig respekt. För mig är det Sverige.

(Applåder)

Jag är övertygad om att Sverige behöver samling – att vi samarbetar för Sveriges bästa. Många av de

samhällsproblem vi har i dag behöver långsiktiga lösningar och breda överenskommelser som kan räcka längre än en mandatperiod. Politiska skyttegravar och konflikt för konfliktens skull gör vårt land svagare; det skadar Sverige.

Men det handlar om något större än samarbete över partigränserna. Det handlar om att hela vårt land behöver komma samman – att vi ska stå upp mot de krafter som vill splittra oss och som använder lögnen och hatet som verktyg och försöker ställa människa mot människa och grupp mot grupp. Jag söker svenska folkets mandat för att bli hela Sveriges statsminister – en statsminister inte bara för dem som röstar på mitt parti och som tycker som jag utan för hela Sverige.

I dagarna springer tusentals ungdomar ut ur gymnasieskolorna och tar sin gymnasieexamen. Det är för dem och deras generation, som ska bära vårt land in i framtiden, som vi ska göra Sverige starkt igen. Jag vill att vi gör det tillsammans. Det är dags att ta Sverige på allvar.

(Applåder)

Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Jag kommer inte att vädja till svenska folkets dåliga minne, som andra gör i det här sammanhanget.

Jag tänkte i stället fokusera på en sak som är väldigt allvarlig, starkt kopplat till de senaste dagarnas rapportering i media. Det är något som har blottat en synnerligen obehaglig sanning för alla som har ögon att se med, nämligen att Vänsterpartiet är genomsyrat av extremister.

Vi talar om en lång rad personer på valsedlar som hyllar islamistisk terrorism, firar massmord på civila, sprider grov antisemitism och förnekar Förintelsen. Det handlar inte om några enstaka avvikare, utan detta är ett uppenbart mönster. Det väcker naturligtvis frågan: Hur många fler terrorromantiker och islamistsympatisörer gömmer sig i Vänsterpartiet?

Inte minst Expressens granskning har visat hur mellan 20 och 30 av Vänsterpartiets kommun- och regionkandidater har hyllat Hamas och den brutala attack som Hamas med flera stod bakom den 7 oktober 2023, då över 1 200 oskyldiga civila mördades. Dansande ungdomar bokstavligen slaktades, kvinnor våldtogs, män slogs ihjäl och kidnappades och små barn sköts på nära håll i ansiktet med automatvapen. Allt detta filmades dessutom av förövarna själva, och de skröt om det.

Vänsterns kandidater har firat just det dådet, spridit antisemitiska konspirationsteorier, delat inlägg som förnekar Förintelsen och hyllat diktaturerna i Iran och Ryssland. Över 20 personer har tvingats lämna sina platser. Ändå tonar partiledaren Nooshi Dadgostar ned problemet och talar om att det rör sig om en handfull personer.

Då måste frågan ställas: Är man blind eller är man naiv? Och om man är naiv, hur naiv får man då lov att vara? Detta är en röta som sitter djupt i Vänsterpartiet.

I Helsingborg deltog kandidater i rena firanden av den här massakern, bland annat med orden: ”Vad vackert det är att vakna till nyheter om det hedersamma Palestina och dess tappra motstånd!” Det är inte någonting annat än ett aktivt stöd för terrorism och för den vidriga massaker som vi såg för ett antal år sedan.

Detta väcker väldigt många frågor. Inte minst väcker det frågan om vilka känsliga uppgifter företrädare för det här partiet kan slussa vidare till främmande makt, om man får säkerhets- eller beredskapsansvar i sin kommun eller sin region eller, om olyckan är framme på riktigt, här i riksdagen eller i statens tjänst.

Detta är ett direkt hot mot Sveriges säkerhet. Det spiller också över på den som ska bilda regering tillsammans med Vänsterpartiet, nämligen Magdalena Andersson. Nu måste hon på riktigt ta ansvar för sitt regeringsunderlag. Det duger inte att ducka för detta. Det duger inte att skjuta över frågan till Vänsterpartiet.

Den rimliga frågan, som jag tänker upprepa här i dag tills jag får ett ordentligt svar på den, är: Kommer Magdalena Andersson att släppa in vänsterextremister, islamister eller antisemiter i en regering? Eller kan hon garantera att hon hellre avstår från makten än säljer ut Sverige till dessa mörka krafter?

(Applåder)

I detta anförande instämde Clara Aranda, Chris Dahlqvist, Staffan Eklöf, Mikael Eskilander, Erik Hellsborn, Patrik Jönsson, Linda Lindberg, Daniel Persson, Patrick Reslow, Jimmy Ståhl, Victoria Tiblom, Timothy Tréville, Pia Trollehjelm och Martin Westmont (alla SD).

Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Sverige är ett fantastiskt land. Sverige är ett land byggt av generationer som trott på något större än sig själva. Det var arbetare som organiserade sig för bättre villkor, kvinnor som kämpade för rösträtten och människor som byggde skolor, sjukhus, bostäder och en välfärd som såg till att friheten inte bara gavs till den som hade råd. Det är därför så många älskar Sverige – inte för att vårt land är perfekt, utan för att vi gång på gång har visat att när vi håller ihop kan vi bygga någonting bättre.

Men i dag är det många som undrar vart Sverige är på väg – den som går till jobbet men ändå inte får pengarna att räcka, den som söker arbete men aldrig får chansen, den som oroar sig för räntan, elräkningen eller tandläkarbesöket eller den som får vänta alldeles för länge på vård.

Över en halv miljon människor är arbetslösa. Det är 100 000 fler än under förra mandatperioden. Samtidigt varnar Sveriges lärare för de största nedskärningarna i skolan på 30 år. Vi har haft de längsta vårdköerna någonsin. Äldreomsorgen är pressad.

Det kostar över 10 000 mer än tidigare per månad för en barnfamilj att gå runt. Det har aldrig tidigare varit så dyrt att vara svensk.

Men det är inte alla som har fått det sämre. Ministern och Jimmie Åkesson fick en skattesänkning

på minst 6 000 kronor i månaden i present av sig själva. Det är mer än vad en brevbärare får under ett helt år. Kanske är det därför Jimmie Åkesson ser så pressad ut i talarstolen?

Det måste bli billigare att bo och att leva. Det spelar roll vem som styr. Det här är ingen naturkraft. Det är resultatet av politiska beslut. Politik handlar ytterst om prioriteringar – om vems sida man väljer.

De har bestämt att det inte finns pengar till en bra hemtjänst i hela landet men att det finns pengar till subventionerad städhjälp för väldigt välbärgade personer i kommuner som Danderyd.

De har bestämt sig för att låta bankerna höja räntan samtidigt som bankerna går med rekordvinster. De vill införa marknadshyror, alltså chockhöjda hyror för Sveriges hyresgäster. Samtidigt har fastighetsägarna aldrig varit rikare. Då har man valt sida.

Vi ser det när tonåringar som vuxit upp i Sverige riskerar att utvisas. Vi ser det när människor ställs mot människor samtidigt som de verkliga problemen lämnas olösta.

Herr talman! Vänsterpartiet vill ge Sverige en ny inriktning. Vi vill att den som arbetar också ska kunna leva på sin lön. 3 000 kronor mer i månaden hade Vänsterpartiets budget gett en barnfamilj.

Politik måste göra skillnad. Om man bryter en tand ska samma villkor gälla som om man bryter en arm. Det ska införas ett högkostnadsskydd i tandvården.

En lagändring som regeringen genomförde har inneburit tre år av skenande hyror. Nu måste vi ändra ramar för hur hyrorna sätts. Fram till dess föreslår Vänsterpartiet att hyrorna ska frysas. Man ska ha råd med ett bra boende.

Jämställdheten backar. Skillnaden mellan mäns och kvinnors arbetsinkomster beräknas nu ta hela 15 år extra att radera. Det har Tidöregeringen åstadkommit under den här mandatperioden. Nu är det alltså först om 37 år som vi kan få jämställda löner. Det är alldeles för lång tid.

Därför vill vi vänsterpartister genomföra en av de största jämställdhetsreformerna i modern tid. Vi föreslår ett kvinnolönelyft med 30 miljarder kronor för högre löner i kvinnodominerade yrken i offentlig sektor. För jämställdhet handlar inte bara om ord utan om praktisk handling. Nästa mandatperiod höjer vi kvinnors löner.

(Applåder)

Jag tror på Sverige. Sverige är ett land med världens bästa förutsättningar att ligga längst fram i den tekniska utvecklingen – ett land med ingenjörsvanan, med kusten, skogen och med världens starkaste stål.

Jag tror på industriarbetaren som jobbar femskift. Jag tror på undersköterskan som går upp före gryningen. Jag tror på byggnadsarbetaren, läraren och pensionären som har byggt det här landet.

När varje person har ett jobb att gå till blir Sverige starkare. Det är i den riktningen Vänsterpartiet vill ta Sverige. Därför står vi på svenska folkets sida.

(Applåder)

Anf. 6 ELISABETH THAND RINGQVIST (C):

Herr talman! Jag tänkte lyfta blicken från det dagsaktuella till framtiden, fast det är en framtid som redan är här.

För 20 år sedan var det få människor som kunde föreställa sig hur snabbt tekniken skulle förändra vårt liv: att en liten telefon i fickan skulle bli vår karta, vårt kontor, vår bank och kanske sättet att hitta en livspartner. Det som lät som science fiction blev vardag.

Nu står vi inför nästa stora tekniskifte, artificiell intelligens. Generativ AI handlar inte bara om smartare appar eller bättre sökmotorer. AI håller på att förändra hela samhällen och industrier: hur vi driver företag, hur vi upptäcker sjukdomar, hur vi försvarar demokratin, hur vi utbildar våra barn och hur vi organiserar hela arbetslivet.

Frågan är därför inte om AI kommer att förändra Sverige. Frågan är om Sverige ska vara med och forma utvecklingen eller stå bredvid och titta på.

AI innebär enorma möjligheter. I vården kan AI hjälpa läkare att upptäcka cancer tidigare och hitta exakt rätt behandling till rätt person. I industrin kan AI med sin beräkningskraft identifiera helt nya tillverkningsmetoder och stärka svensk konkurrenskraft.

AI kan förbättra och individanpassa undervisningen i skolan, så att alla barn och unga får exakt det stöd de behöver. Och i ett land som Sverige med stora avstånd kan AI skapa nya möjligheter för företagande, service och transport i hela landet.

Om någon tror att utvecklingen går långsamt räcker det med att titta på vad som hände den senaste veckan. En AI-modell från Open AI lyckades nyligen hitta en lösning på ett 80 år gammalt matematikproblem som forskare arbetat med i generationer. Det säger något viktigt. AI utvecklas inte längre steg för steg. Det accelererar.

Det som bara för några år sedan betraktades som unikt mänsklig spetskompetens börjar nu utmanas snabbare än nästan någon trodde var möjligt. Då måste också politiken förstå att det här händer nu.

Herr talman! Sverige har egentligen fantastiska förutsättningar. Vi är ett av världens mest innovativa länder och ett av de länder som attraherar mest privat riskkapital till AI-satsningar i förhållande till vår storlek.

Vi har över 1 000 AI-startups i Sverige. Det är ingen slump. Det är ett resultat av att människor vågar bygga nytt och tänka stort. Men det räcker inte längre att vara bäst i Europa när konkurrensen kommer utifrån. USA investerade motsvarande tusentals miljarder i AI bara förra året. Samtidigt har Sveriges nationella AI-strategi en budget på knappt en halv miljard. Det är inte ledarskap i ett historiskt tekniskifte utan en symbolhandling.

Resultatet ser vi redan i dag. Svenska företag bygger på amerikansk infrastruktur, finansieras av amerikanskt kapital och säljs alltför ofta utomlands. Det är inte ett misslyckande för svenska entreprenörer utan ett misslyckande för svensk politik.

Sveriges tillväxt låg på plats 25 av EU:s 27 länder under första kvartalet 2026. Vi har en regering som inte tar AI-utveckling på allvar eller som visar på mycket dålig politisk handlingskraft. Därför har Centerpartiet presenterat en ny riktning för Sverige i AI-eran.

Vi vill bygga AI-forskning i världsklass för att göra Sverige till ett av Europas bästa länder för innovation och investeringar. Vi vill göra det enklare för forskare, entreprenörer och ingenjörer att komma hit och stanna här, i stället för att, som regeringen vill, utvisa dem eller möjligtvis hota med att utvisa deras barn. Framtidens företag byggs där talangerna finns.

Vi ser också ett behov av att lägga om jobb- och utbildningspolitiken för AI-eran. Utbildning, omställningsstöd och arbetsmarknadspolitik måste anpassas efter hur AI förändrar jobben, så att fler människor kan ta nya jobb när hela arbetslivet håller på att ställas om. Därför vill vi skapa en kommitté som gör en kontinuerlig analys av AI:s påverkan på arbetsmarknaden och utbildningssystemet för att vi löpande ska kunna lägga fram ny, relevant politik. Detta vill vi göra för att Sverige ska ligga steget före i den digitala omställningen.

Centerpartiet vill även att ungdomar från högskole- och upp till högskola och universitet ska få tillgång till relevanta AI-tjänster. Det är inte kontroversiellt utan helt nödvändigt.

Herr talman! Sverige kan mer än så här. Framtiden väntar absolut inte, utan den byggs just nu av de länder som vågar att investera i kunskap, teknik och människor. Jag vill att Sverige ska vara ett sådant land. Det är bara så jobben kan bli fler och utsläppen gå ned så att vi har en välfärd att fördela över hela landet. (Applåder)

Anf. 7 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Det är nu 105 år sedan svenska kvinnor för första gången fick rösta i ett riksdagsval: Girls just want to have fundamental rights. Detta är numera en självklarhet, tack och lov. Genom val kan vi både förbättra och försämla förutsättningarna för Sveriges kvinnor och män.

Nu står Sverige inför ännu ett vägval. Trots att det finns partier och politiker som stolt etiketterar sig som feminister är det inte sällan som det just från vänsterhåll kommer förslag som innebär en ökad styrning och en begränsning av kvinnors livsvillkor, som om de inte vore kapabla nog att bestämma sitt eget bästa.

Från Vänstern till numera Centern finns förslaget att tvinga fram en ännu precisare uppdelning av föräldraledigheten. Det är en kvoteringsmocka som slår stenhårt mot den mamma med medianlön som är hemma det första året. Hon skulle med de rödgröna förslag varje månad få 4 400 kronor mindre i föräldrapenning utöver ett omyndigförklarande, genom att man ifrågasätter om hon är kapabel att besluta om sitt eget liv.

Vi i Kristdemokraterna däremot vill ha en helt fri föräldraförsäkring. Vi tror att det vore bra för både kärn-, stjärn- och bonusfamiljer och allt vad det finns i

det här landet. Vi vill att det ska vara fler dubbeldagar och att intjänad pension ska delas lika mellan barnets föräldrar.

Herr talman! Det är ett allvarligt fel när politiker i praktiken vill detaljstyra när jag som kvinna ska amma och inte, om jag nu kan och vill det, men är oförmögna att ens se hotet från politisk islamism. I januari när vi senast möttes för debatt här i kammaren berättade jag om den ofrihet som drabbar kvinnor i vårt land. Jag kallar den burkakratin i skarp kontrast till demokratin.

Burkan är en symbol för ett system som kontrollerar kvinnan, begränsar hennes rörelser och definierar vad som är tillåtet. Om någon undrar hur burkakratin och närliggande värderingsmönster riskerar att påverka Sverige och svenskt samhällsklimat ger jag er Vänsterpartiet. Ingen – alltså ingen – i Vänsterpartiet har reagerat på terrorhyllningar från hundratals medlemmar och företrädare förrän medierna skrev om saken.

Det här är ett bevis för att extremismen redan har nästlat sig in i den svenska demokratin. Man rensade bort terrorkramarna först när saken avslöjades i medierna. Hamasterroristerna hyllades, och deras massaker på oskyldiga judiska ungdomar firades.

Det är en livsfarlig värdegemenskap när föräldrar lär sina barn att skandera att de vill vara martyrer. Som mamma kan jag inte förstå varför somliga rödgröna politiker har så förtvivlat svårt att fördöma denna islamism. Burkakratin är oförenlig med den svenska demokratin.

Ta kampen, inte mot någon enskild människas religion, utan mot terrorism! Ta kampen mot förtrycket! Ta kampen för demokrati och för jämställdhet! Dessa värderingar måste gälla alla i vårt land. Se till att de svenska värderingarna, den svenska demokratin, gäller alla Sveriges söner och döttrar! (Applåder)

Ett annat exempel handlar om kvinnligt företagande. Det är ingen hemlighet att vård- och omsorgssektorn domineras av kvinnor. Sex av tio omsorgsföretag drivs av just kvinnor. Utan dessa skulle Sverige ligga på en bottenplacering inom EU när det gäller andelen kvinnor som är företagare. Ändå är det just mot denna företagsform som vänsterkrafterna nu rasar som värst. Det är att förneka kvinnor lika möjligheter att förverkliga sina drömmar. Det är att förhindra kvinnor att förvalta sitt pund. Det är inte feminism, och det är inte fritt företagande även för kvinnor, utan det är förbudspolitik.

Sveriges kvinnor förtjänar ett Sverige som tror på dem. Sveriges kvinnor förtjänar mer de kommande åren. Det för mig in på vården. Ingen annan regering har gjort så mycket för kvinnors hälsa och vård som vi har lyckats göra. Ändå är jag inte nöjd. Vi vill mer.

Vi slåss för kvinnors rätt att själva bestämma över sin föräldraledighet och att själva kunna starta och driva företag och växa som företagare. Vi vill att det inte ska vara postnumret som avgör vilken vård man får när man föder nästa generations svenskar. Tro

Sverige om mer! Tro Sverige om mer för Sveriges kvinnor!
(Applåder)

I detta anförande instämde Camilla Brodin, Christian Carlsson, Torsten Elofsson, Cecilia Engström, Magnus Jacobsson och Camilla Rinaldo Miller (alla KD).

Anf. 8 DANIEL HELLDÉN (MP):

Herr talman! En känsla som jag tror att många i Sverige delar är att den här regeringen har slarvat bort fyra år. Utsläppen har ökat, omställningen har bromsat in och utbyggnaden av förnybar el har tvärnitat. Samtidigt pressas hushållen av höga kostnader, välfärden går på knäna och klyftorna i samhället ökar.

Efter en mandatperiod med Tidöregeringen är en sak säker: Sverige behöver en ny riktning. Om tre månader är det val, och Miljöpartiet går till val på tre tydliga prioriteringar:

Den första är en rättvis klimatomställning i hela landet. Det är vår stora möjlighet att bygga ett starkare Sverige med billigare och stabilare el och med nya jobb och investeringar som säkrar och stärker hela landet.

Den andra är att försvara naturen och miljön. Vattnet vi dricker, skogarna vi rör oss i och stränderna vi delar: den biologiska mångfalden är en grundpelare för människors liv och för vår möjlighet att klara klimatkrisen.

Den tredje är ett mer jämlikt samhälle som stärker Sverige. Då måste vi investera i välfärden i hela landet och sätta stopp för vinstjakten i marknadsskolan, inte utvisa tonåringar och låsa in mellanstadiebarn i fängelse. En rättvis omställning kräver ett samhälle som håller ihop så att fler kan leva ett gott liv.

Herr talman! En avgörande fråga i den rättvisa klimatomställningen är Sveriges väg bort från fossilberoendet. Det handlar inte bara om att sänka utsläppen utan även om hushållens ekonomi, industrin, konkurrenskraften och Sveriges säkerhet.

Krig i Europa, den pågående energikrisen och oron i Mellanöstern har gjort en sak tydlig. Ett land som är beroende av fossil energi är sårbart. Energi används som vapen i konflikter, och auktoritära stater blir starkare av att andra fortsätter vara beroende av olja och gas.

Vi måste ställa om och i stället bygga ut den förnybara energin genom investeringar i sol, vind och grön baskraft. Det stärker vår motståndskraft, minskar utsläppen och ger lägre kostnader för både hushåll och företag. Det gör Sverige fritt från beroendet av Ryssland och andra skurkstater.

Herr talman! Det här handlar också om människors vardag. I dag lever svenska hushåll med osäkerhet som de inte själva råder över. När oljepriset stiger påverkas människors ekonomi direkt. Vi vet att många svenskar behöver bilen för att köra till jobbet, för att lämna barnen och för att få vardagen att gå ihop. Men låt mig vara tydlig: Då är det inte billigare fossila bränslen som

behövs. Det är nya alternativ. Sverige förtjänar bättre än bensinpopulism.

Därför vill vi göra alternativen, som elbil och kollektivtrafik, både billigare och tillgängliga för fler. Med vårt Sverigekort kan fler resa billigt oavsett var de bor i landet. Det är inte som Tidöpartiernas krisåtgärd under en kortare tid, utan det är en långsiktig satsning. Och vi vill se tåg som faktiskt fungerar och går i tid från de stora städerna till de mindre orterna.

Trygghet är att veta att vardagen fungerar även nästa månad. Det är en frihet som oljeberoendet inte kan ge oss.

Det handlar om Sveriges konkurrenskraft. En rättvis omställning skapar nya jobb och stärker lokalsamhällen. Nya företag växer fram. Människor flyttar dit där jobben finns. Men med Tidöpartiernas politik halkar Sverige efter. Svensk industri och svenska företag vill ställa om. Men om Sverige ska vara ett land som man vill investera i behövs långsiktighet och tydliga spelregler. Annars kommer industrin inte att göra det här.

Detta görs inte genom att slarva bort tusen miljarder till kärnkraft som inte kommer att bli av. Det görs genom att snabba på utbyggnaden av förnybar el, investera i grön baskraft och säkra elektrifieringen av industrin.

Valet i höst handlar om vilket land vi vill att Sverige ska vara och vilket land vi vill lämna efter oss. Vill vi att Sverige ska vara ett land som klamrar sig fast vid fossilberoendet och skjuter problemen framför sig, eller vill vi att det ska vara ett mer jämlikt land som skapar trygghet och framtidstro?

Vi väljer framtiden. Vi väntar inte på den. Vi bygger den. Sverige vinner på grön politik.
(Applåder)

I detta anförande instämde Janine Alm Ericson, Camilla Hansén, Rebecka Le Moine, Amanda Lind, Jan Riise, Jacob Risberg och Ulrika Westerlund (alla MP).

Anf. 9 SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Det är en ny sommardag i Stockholm. På morgonen vaknade Abbe för att göra sig i ordning för att grädda pizzor i sin foodtruck i Hornstull. I förorten Sättra åker barnens bokbuss fram för att bjuda in till en sommar av läsning. Och när fredagen är här står tjejjänget i kön till Trädgården, danssugna och med glittror i ansiktet.

Det är Sveriges huvudstad. Nästan hälften av Sveriges tillväxt skapas här – med några av världens bästa universitet och lärosäten. Stockholm är hårt arbete och slit och kultur och nöje en sensommardag med familj och vänner. Jag är förvisso inte från Stockholm, men livet har fört mig hit.

Herr talman! Allt det som är bra med Stockholm är det trots det nuvarande styret i staden och regionen. På punkt efter punkt har Magdalena Anderssons partikamrater misslyckats med att leverera till de

stockholmare som i dag bär upp Stockholm och de som i framtiden kommer att bära upp Stockholm.

Det rödgröna experimentet i Stockholm slår hårt mot människors trygghet och frihet. Jag beklagar därför att Centerpartiet vill exportera det här till rikspolisen.

Jag tänker på de unga tjejer som kämpar med att bli friska från ätstörningar men som möts av vänsterstyrets nedlagda ätstörningskliniker. I Socialdemokraternas vårdapparat serveras de mat som jag inte tror att någon här i kammaren hade velat servera sina barn.

Jag tänker på de långa köerna till bup, som hindrar barn och unga från att få hjälp och vård i tid. Jag tänker på alla busslinjer som lagts ned och på SL-kortet, som har blivit dyrare trots att Socialdemokraterna lovade motsatsen. Är det så här för att Socialdemokraterna har hållit hårt i pengarna? Nej, tvärtom. I Stockholm har de höjt skatterna i både regionen och staden samtidigt som de har skuldsatt stockholmarna.

Den som vill veta vad som väntar Sverige om Socialdemokraterna vinner makten i höst gör bäst i att titta på Stockholm. Under deras styre blir det yogamatör i stället för riktig jobbpraktik, könsuppdelad simundervisning i stället för feminism i förorten, sämre vård och färre busslinjer. Kanske är det därför Magdalena Andersson har valt att bo i en borgerligt styrd kommun, på bekvämt avstånd från Socialdemokraternas planer på att bygga bort villaområden i Bromma med nya hyreslägenheter. Det är vad som döljer sig bakom S:s löfte om att bygga blandat i kampen mot segregation.

Herr talman! På punkt efter punkt har det blågula laget levererat där Socialdemokraterna misslyckats. Vi har inte bara gjort miljardsatsningar för att korta köerna till vården. Vi har dubblat stödet till ätstörningsvården. Vi gör det som Socialdemokraterna misslyckas med här i Stockholm, och vi halverar nu priset på busskortet i hela landet.

Liberalerna kommer att fortsätta kämpa för alla unga flickor och pojkar som mår dåligt och som kämpar med matvanor och skönhetsideal. Det gör vi med en rätt till en personlig vårdkontakt i bup och med en ny elevhälsa som ser varje barn och som ser till att man får träffa en kurator.

Stockholmarna förtjänar bättre, och Sverige förtjänar att slippa en vänsterregering. Stockholmarna förtjänar ett styre som levererar till människor som bär upp den här staden, så att det under bron åter finns hopp.

(Applåder)

I detta anförande instämde Mauricio Rojas (L) och Marie-Louise Hänel Sandström (M).

Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M):

Herr talman! När Magdalena Andersson vill vinna val lovar hon allt till alla men vägrar berätta vem som ska betala. Vi vet hur det gick sist de hade makten. De höjde eller införde 46 olika skatter på åtta år. Ändå var Sveriges statsskuld högre då än den är nu. Inflationen

var 10 procent. Bolåneräntorna var på väg mot en tredubbling.

Nu vill de göra detta igen – Socialdemokraterna, med sin helt nya bolåneskatt, och Vänsterpartiet, med en återinförd fastighetskatt. Just det är de faktiskt tydliga med, men de är inte tydliga med att det kommer att kosta. Bank efter bank säger tvärtom. Införs det en skatt på bolån blir bolånen dyrare – det är ingen rocket science. Det är precis som att maten blir billigare när vi sänker skatten på just mat.

De rödgröna partierna försöker nu dölja sina planerade skattehöjningar, för de vet att svenska folket inte vill ha dem. Men vi kommer att avslöja dem. Vi vet att hårt arbetande svenskar inte klarar av fler och höga skatter.

Min fråga till alla väljare, i dag och hela vägen fram till valdagen, kommer att vara denna: Har ni verkligen råd med en rödgrön regering?

(Applåder)

I detta anförande instämde John E Weinerhall, Gustaf Göthberg, Marie-Louise Hänel Sandström, David Josefsson och Viktor Wärmick (alla M) samt Erik Hellsborn (SD).

Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! I dagarna springer ungdomar ut från gymnasieskolor med studentmössan på, och unga vuxna tar examen vid universitet och högskolor runt om i vårt land. De har läst, räknat, snickrat, skrivit prov, fixat motorer, praktiserat och opponerat. Det finns glädje och stolthet.

Till alla er som nu firar vill jag rikta ett stort grattis. Sverige är stolt över er, och Sverige behöver er.

Samtidigt är det många unga som oroar sig för om det kommer att finnas jobb nu när plugget är klart. Det är inte så konstigt när ungdomsarbetslösheten är nästan 25 procent. Sedan Ulf Kristersson blev statsminister har nästan 100 000 fler blivit arbetslösa – en fullsatt buss om dagen har skickats ut i arbetslöshet.

För fyra år sedan lovade Ulf Kristersson att få ned arbetslösheten. Var det 100 000 fler arbetslösa han menade?

Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Jag åker nästa vecka till Linköping för att fira en av dessa nyutexaminerade studenter. Just denna student kommer att ha en ingenjörsexamen i handen. Väldigt hårt arbete har lett henne fram dit, och väldigt mycket hårt arbete ligger framför henne efter denna examen. Jag menar att det är precis den sortens ansträngning som ska löna sig i Sverige.

Arbetslösheten i Sverige handlar i mycket hög grad om att det har kommit väldigt många personer till Sverige som inte kan svenska och som inte har utbildning eller erfarenhet. Om man tar emot 320 000 asylinvandrare under åtta år beställer man ökad arbetslöshet. Om

man kryddar detta med 10 procents inflation och lågkonjunktur ökar dessutom all annan arbetslöshet.

Nu lovar ni att göra samma sak igen: öka antalet asylinvandrare och driva en ekonomisk politik med höjda skatter som kommer att höja inflationen. Det är ni som skapar problemen och vi som stöder upp efter er.

(Applåder)

Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Var det någon som hörde ett svar?

Att man stödar upp betyder alltså att Sverige får nästan 100 000 fler arbetslösa. Ulf Kristersson har skickat en fullsatt buss om dagen ut i arbetslöshet. Ungdomsarbetslösheten är nästan 25 procent.

Jag var på KTH i förra veckan. Där är de nyutexaminerade ingenjörerna jätteoroliga över om de kommer att få jobb i Kristerssons Sverige. Var fjärde ung person på arbetsmarknaden är arbetslös. Ulf Kristersson skyller ifrån sig, men det kommer inte att skapa ett enda jobb i Sverige.

Bakom varje siffra finns en person som inte får chansen att visa vad den går för och vars vuxenliv skjuts på framtiden. Där finns en Liam, en Vera, en Fatima, en Johan och en Ali. Vad säger Ulf Kristersson till alla de ungdomar som kommer att få starta sitt vuxenliv i arbetslöshet?

(Applåder)

Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Det är ju fint att Socialdemokraterna nu är emot den politik som de själva tidigare drev och som skapade de här problemen. Det visar på en viss tillnyktring, trots allt.

Vi har skapat nya förutsättningar för att klara av den svenska tillväxten och arbetsmarknaden. Vi har fått ned asylinvandringen till låga nivåer så att vi får en chans att fokusera på integrationen. Vi har fått ned inflationen så att vi kan använda styrkan i de svenska statsfinanserna. Vi har gått från botten till toppen i tillväxtligan. Detta innebär goda förutsättningar.

Som Magdalena Andersson vet har vi en segdragen lågkonjunktur som påverkas av krig i omvärlden, handelskrig och många andra faktorer. Med dessa förutsättningar ser vi dock möjligheter för alla de människor som anstränger sig varje dag att lyfta både sig själva och Sverige. Jag tycker att det är fullt begripligt att unga människor är oroliga för att AI ska påverka deras jobb, men ju mer vi kan om teknologin, desto fler människor kommer att kunna jobba med AI – inte mot AI.

(Applåder)

Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Som av en händelse stod Ulf Kristersson i talarstolen och talade om sig själv apropå boendekostnader. Moderaterna beskriver den nya hyresmodell som de nu går till val på som en typ av reform som

skulle innebära att kollektivt förhandlade hyror ersätts av hyror där hyresgäst och hyresvärd avtalar om hyran. Detta är det vi kallar marknadshyror. Det skulle chockhöja hyran för 3 miljoner människor varje månad.

Det är heller inte nog med det. Liberalerna och Kristdemokraterna har också ställt sig bakom detta, så det kommer att bli verklighet om Ulf Kristersson får fyra år till.

Nu har rapporter tagits fram om vad detta skulle innebära. Det skulle innebära 3 000 kronor mer i hyra. Det skulle driva pensionärer från deras hem. Det skulle driva barnfamiljer ut i hemlöshet. Varför är detta så viktigt för dig, Ulf Kristersson?

Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! En lögn blir inte bättre för att den upprepas. Jag är partiledare och statsminister. Det finns inga förslag om att införa det Nooshi Dadgostar kallar marknadshyror.

Faktum är att en regering vid ett tillfälle var snubblande nära att införa marknadshyror. Det var den vänsterregering som vi tillsammans avsatte. Den regeringen, med Socialdemokraterna i spetsen, ville införa marknadshyror. Du och jag stoppade det tillsammans, Nooshi Dadgostar.

Det som händer nu är något helt annat. Ni vill återinföra fastighetsskatten. Om man tittar på vad det skulle kosta människor runt om i vårt land ser man till exempel att det skulle kosta 25 000 kronor om året för människor i Malmö, 20 000 kronor om året – om jag minns rätt – för människor i Borås och 24 000 kronor om året för människor i Jönköping.

Vi lyckades ta bort fastighetsskatten så att människor som hade hus men inte hade höga inkomster slapp lämna hus och hem. Den vill vi återinföra. Ett sådant hyckleri!

(Applåder)

Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det där tycks Ulf Kristersson ha ordnat när det gäller hans egen herrgård, som han har avstått från att betala fastighetsavgift för.

(Applåder)

Nu tror jag att många moderater blir väldigt upprörda. Det som jag läste upp var nämligen vad stämman fattade beslut om att Moderaterna skulle gå till val på. Jag vet att Ulf Kristerssons partistyrelse ville att det bara skulle gälla nyproduktion, men Moderata ungdomsförbundet kom in och strök det. Nu går Moderaterna till val på att införa marknadshyror i hela beståndet. Det skulle innebära chockhöjda hyror för Sveriges 3 miljoner hyresgäster.

Jag vill säga detta till alla barnfamiljer och hyresgäster där ute: Moderaterna går nu till val på att höja hyran med 2 000, 3 000 eller kanske till och med 4 000 kronor. Moderaterna vill driva människor från deras boende och hem. De vill att barn ska tvingas ut ur sina hem. Och nej, vi vill inte införa en fastighetsskatt.

Svara nu på det här!

(Applåder)

Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! På den blågula sidan finns inga förslag om att införa marknadshyror – så enkelt är det. Vi stoppade de förslag om detta som fanns i den här kam-maren. Vi gjorde det heller inte på vilket sätt som helst, utan vi gjorde det genom att avsätta regeringen.

På den rödgröna sidan finns formella riksdagsmot-ioner där man kräver att bolåneskatt införs för alla människor som har vanliga bolån och där man kräver återinförd fastighetsbeskattning för alla människor som äger en fastighet.

Det är fascinerande. Här står du och hittar på saker och ting, Nooshi Dadgostar, för att slippa prata om att ni tänker driva människor från hus och hem. Ni är det mest vänsterradikala regeringsalternativ som någonsin har funnits i Sverige, i alla fall sedan löntagarfonder-nas dagar. Vi kommer att stoppa er.

(Applåder)

Anf. 19 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Den 1 juni höjdes lönegolvet för ar-betskraftsinvandrare till 33 400 kronor. Det betyder att människor som gör rätt för sig, arbetar och betalar skatt, riskerar att utvisas. Med statsministerns egen re-torik verkar det mest beröra Foodorabud och diskare. Det är sant att serveringspersonal, bagare och kockar berörs. Jag tycker att det är nedvärderande av statsmi-nistern att se ned på en hel bransch – den svenska be-söksnäringen, som är en grundläggande basnäring i Sverige.

Det nya lönegolvet har fått ytterligare en dimension för de ungdomar som hoppas få stanna i Sverige efter regeringens nya besked. Gränsen flyttas från 18 till 21 för att få ett eget uppehållstillstånd, men att klara ett lönegolv på 33 400 kronor är svårt för en 21-åring.

Statsministern sa i sitt inledningsanförande att an-strängning alltid ska löna sig. Men det höjda lönegol-vet kommer att fortsätta att skicka ut människor som gjort allt rätt och som arbetar i Sverige. Varför gäller det inte för alla att ansträngning ska löna sig?

Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Här finns en grundläggande skillnad i synsätt. Centerpartiet vill i princip ha fri invandring. Det vill inte vi. Jag kan ha respekt för den ståndpunk-ten, men vi tycker inte så.

Vi har haft stor invandring till Sverige – så stor att vi inte klarar av integrationen. Det ser alla människor, hela tiden. Vi har haft ett regelverk som gjort att man har kunnat komma till Sverige som arbetskraftsinvand-rare från andra länder – utanför EU, alltså, och i första hand Asien och Afrika – för 13 000 kronor i månaden. Det fungerade inte. Det missbrukades, och människor utnyttjades. De blev brottsoffer och begick brott. Läg-g till detta ett par hundra tusen personer som redan finns

i Sverige lagligt, som inte arbetar och inte kan försörja sig själva.

Det är absurt att be människor att komma från andra delar av världen till jobb som andra skulle kunna ta här i Sverige. Alltså lade vi om den politiken. Ni vill gå tillbaka till den gamla politiken, öka asylinvand-ringen och göra det enkelt att komma till Sverige som lågkvalificerad. Den vägen är prövad. Vi tänker inte göra om det.

(Applåder)

Anf. 21 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Jag tror att statsministern och jag var för fri invandring ungefär samtidigt på 90-talet. Vi har båda två lämnat den ståndpunkten, om jag har förstått det rätt. Jag har i alla fall gjort det.

(Applåder)

Vi för en återhållsam, stram invandringspolitik. Det här handlar inte om lågavlönade. Det var inte bra med den typen av jobb i sammanhanget. Det här hand-lar om att ett kollektivavtal ska vara ett kollektivavtal. Riksdagen och svenska politiker ska inte bestämma vilka löner som ska sättas på svensk arbetsmarknad.

Finns det bristyrken är det företagen som förstår vilka de är. Om en bagare som får en grundlön inte ens får räkna med den ersättning man får för att man jobbar nätter blir det så att vi utvisar viktiga nyckelpersoner även inom besöksnäringen. Varför är det viktigt att ut-visa dem som är viktiga stöttepelare i den svenska be-söksnäringen?

Varför är det viktigt att utvisa dem som faktiskt gör rätt för sig? De har studerat här. Vi har investerat mas-sor med utbildning i människor som kan fortsätta att leva sina liv och ha ett jobb i Sverige.

(Applåder)

Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Det är just de som inte ska lämna Sve-rige.

Nu förstår jag att Centerpartiet har bestämt sig för en vänsterregering. Låt mig därför vända mig direkt till er som brukar rösta på Centerpartiet, till er som bryr er om företagande, lantbruk och skogsbruk – ni som trodde att Centerpartiet var ett borgerligt parti som står i mitten men som inte vill ha en vänsterradikal rege-ring.

Nu har Centerpartiet kommit ut ur garderoben till slut. De flesta av oss visste redan att de vill ha en S—V—MP-regering, även om de själva just nu inte ens behövs i en sådan regering. Centerpartiets roll blir att legitimera den mest vänsterradikala regering som Sve-rige någonsin haft. En röst på Centerpartiet är en röst på Vänsterpartiet och på högre skatt på arbete och fö-retagande. Mitt budskap till alla er är att Centern har givit upp om er. Ni kan ge upp om Centerpartiet.

(Applåder)

Anf. 23 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Det finns en punkt där politik slutar handla om sunt förnuft och börjar handla om symboler. Regeringens utvisningspolitik har för länge sedan hamnat där.

När ungdomar som kom hit som barn, som vuxit upp i Sverige, gått i svensk skola och levit hela sina liv här får besked om utvisning har någonting gått rejält fel. Regeringen har nu tvingats backa från sin hjärtlösa politik efter massiv kritik från den breda allmänheten mot tonårsutvisningarna.

Herr talman! På grund av Tidöregeringens i grunden inhumana människosyn frågar sig många vad nästa steg kan bli. Vilka vill Ulf Kristersson ska hamna i skottlinjen nästa gång?

Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Vi ärvde ett lapptäcke av migrationspolitiska misslyckanden som allihop hade samma andemening, nämligen att öka asylinvandringen till Sverige. Det kom 320 000 på åtta år. Miljöpartiet var en av mästarkonstrukterna bakom detta, som under tårar gjorde vissa reträtter. Det var inte imponerande. Det var ständiga amnestier och ständiga undantag.

De lagar vi pratar om är från 2016 och 2021. Nu ser regeringen till att människor som har skött sig inte tvingas lämna Sverige på grund av att deras föräldrars uppehållstillstånd inte täcker också dem.

Den stora frågan är inte detta, utan den rör dem som begår brott i Sverige. Vi lägger fram förslag om att de som begår brott i Sverige som ger värre straff än böter ska tvingas ut ur landet. Ni röstar emot. Ni är kvar i den gamla migrationspolitiken. Den var dålig för Sverige. Vi lägger om den.

(Applåder)

Anf. 25 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Statsministern har kanske tillfälligt hittat ett hjärta någonstans i byrålådan. Men Ulf Kristersson svarar inte på min fråga, så låt mig själv svara på den.

Om regeringen får fortsätta på samma väg vet vi redan vilka som riskerar att hamna i skottlinjen nästa gång. Det är vårdpersonalen som behövs i äldreomsorgen. Det är ingenjören som företaget inte har råd att förlora. Det är familjer som kommer att splittras för att regeringen vill göra migrationspolitiken ännu hårdare. Det handlar om människor som har byggt sina liv här och som redan är en del av vårt samhälle. Det är så regeringens utvisningspolitik fungerar.

Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik:

Herr talman! Här målas det upp en halmdocka, och sedan skjuter man på halmdockan. Vad ska jag göra åt det? Det är ju meningslöst att säga på det sättet.

Det vi nu gör är att se till att de människor som kommer till Sverige och bidrar till vårt land, försörjer sig själva, betalar skatt till det gemensamma,

respekterar våra lagar och vill bli en del av vår gemenskap inte bara får stanna utan också kan bli medborgare. Det är den politik vi för. Dessutom vill vi se till att de som kommer hit och missbrukar allt vi står för och begår brott – islamister, extremister – och som i grund och botten inte vill ha det Sverige vi har, inte tillåts vara kvar.

Det är en ganska enkel princip. Ansträngning ska löna sig. Brotts ska straffa sig. Ibland kan man tro att ni tycker precis tvärtom. Det gör inte vi.

(Applåder)

Anf. 27 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Inför senaste valet lovade Moderaterna och Sverigedemokraterna guld och gröna skogar. Nu i den sista partiledardebatten under mandatperioden är det dags att göra bokslut.

Jimmie Åkesson lovade att vara garanten för välfärden. Resultat: larmrapporter från Skånes förlossningsvård, fryst mikromat 14 gånger i veckan i äldreomsorgen i Hjo och försämrade skolresultat. Åkesson lovade att avskaffa karensen för alla som jobbar i välfärden. Resultat: Den orättvisa karensen är kvar, och hårt arbetande människor förlorar tusentals kronor i månaden och får lägre pension.

Jimmie Åkesson lovade att gå i opposition om a-kassan skulle försämrades. Resultat: A-kassan försämrades, och familjer som drabbas av arbetslöshet får känna in på bara skinet vad ett svek från Sverigedemokraterna kostar.

Herr talman! Ulf Kristersson lovade att arbetslösheten skulle bli lägre. Resultat: Nästan 100 000 fler är arbetslösa.

Ulf Kristersson lovade att få ordning på ekonomin. Resultat: Tidöpartierna skuldsätter svenska folket med 200 000 kronor i minuten, varje dag, året runt, för att sänka skatten för de allra rikaste.

Herr talman! Bokslutet över Tidö visar att Sverige har försvagats i en tid när vi skulle behöva bli starkare. När partiledarna från Tidö nu får begära replik på mig får de därför gärna berätta för svenska folket varför det är ett sådant enormt avstånd mellan retorik och resultat, mellan det som Tidöpartierna lovade före valet och det som vanligt folk med vanliga jobb och vanliga löner möter i sin helt vanliga vardag.

(Applåder)

I detta anförande instämde Sanna Backeskog, Jim Svensk Larm och Anna-Caren Säterberg (alla S).

Anf. 28 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag lyfte i mitt inledande anförande Vänsterpartiets problem, milt uttryckt, och den granskning som har skett av Vänsterpartiet och dess starka kopplingar till islamism, terrorromantik, antisemitism och liknande. I anförandet ställde jag också en väldigt tydlig fråga till Magdalena Andersson, som ju ska bilda regering med Vänsterpartiet eller åtminstone med stöd av Vänsterpartiet.

Jag noterade inget svar på den frågan i Magdalena Anderssons andra anförande, så därför ställer jag den igen: Kommer Magdalena Andersson att släppa in ett parti med utbredd islamism och terrorromantik i sin regering, eller kan hon här och nu lova att Vänsterpartiet och dess sunkiga värderingar hålls borta från regeringsmakten?
(Applåder)

Anf. 29 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Antisemitism, islamism, andra former av extremism eller rasism hör inte hemma i Sverige. Det är inte det som är Sverige. Det är inte det som ska vara Sverige.

Därför är det otroligt viktigt att varje ledare, varje person, varje samhällsmedborgare markerar så fort det dyker upp, oavsett var i samhället, var i politiken och i vilket parti det dyker upp. Det har vi alla ett ansvar för.

Här kan jag notera att Vänsterpartiet har markerat och agerat på de avslöjanden som har kommit.
(Applåder)

Anf. 30 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det var inget särskilt tydligt svar på frågan, men kanske skulle man ändå kunna utläsa att svaret är ja: Man kommer att släppa in Vänsterpartiet i regering trots dessa sunkiga värderingar, för de har ju markerat. De har markerat när medierna har avslöjat tiotals extremister, islamister och människor som hyllar Hamas attack den 7 oktober.

Människor som företräder Vänsterpartiet firade Hamas attack den 7 oktober. Magdalena Andersson verkar nöja sig med att Vänsterpartiet nu har petat dem från sina valsedlar och är därmed beredd att släppa in dem i regering.

Jag väljer att tolka det så, och jag beklagar detta. Men det är ett välkommet besked för svenska folket och dem som ska rösta den 13 september.

Anf. 31 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Vare sig antisemitism, islamism eller andra former av extremism eller rasism har någon som helst plats i mitt Sverige. Men till skillnad från Ulf Kristersson delar jag inte ut ministerposter före valet.

Ulf Kristersson har varit tydlig med att ett parti som hade 200 personer med nazistiska kopplingar på sina valsedlar i förra valet ska få nycklarna till Rosenbad – ett parti som bara den här mandatperioden har haft en riksdagsledamot som har sjungit nazistiska sånger och en annan riksdagsledamot som haft en idolbild på Hitler.

Det partiet ska få nycklarna till Rosenbad. Partiet ska få poster som utrikesminister, försvarsminister, finansminister, utbildningsminister med ansvar för forskning och kanske kulturminister med ansvar för minoritetsfrågor – ett parti vars ledande företrädare inte tycker att judar eller samer kan vara svenskar.
(Applåder)

Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Låt mig komma tillbaka till ekonomi och skatter.

Det mesta av Socialdemokraternas skattechöjningar är dolt för svenska folket, men på några punkter är de öppna. Socialdemokraterna vill ha en bolåneskatt som kommer att kosta ett genomsnittligt Stockholmshushåll ungefär 800 kronor i månaden. Vänsterpartiet vill ha en fastighetsskatt som skulle kosta en familj i Malmö ungefär 25 000 kronor om året. Miljöpartiet vill komma tillbaka till en bränslebeskattning som ökar priset på diesel med 10 kronor per liter.

Det här är innan man räknar in budgethållet som finns i Socialdemokraternas budget och som måste täckas upp med andra skattechöjningar. Läger man ihop det med bolåneskatten skulle det här kosta en vanlig barnfamilj 4 400 kronor i månaden – 4 400 kronor i månaden!

Min fråga går inte till Socialdemokraterna utan till svenska folket: Har ni verkligen råd med en rödgrön regering?
(Applåder)

Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Låt mig citera Ulf Kristersson själv: Först skapar han en halmdocka, sedan börjar han skjuta på den.

Ulf Kristersson målar upp ett scenario som aldrig kommer att inträffa. Jag förstår att Ulf Kristersson är stressad och pressad, men det är inte bra att börja tro på sina egna fantasier.

Det är klart att Ulf Kristersson väldigt ogärna vill tala om resultatet av den egna politiken. Vi har pratat om den höga arbetslösheten. Vi har pratat om en tillväxt under vår potential och rekord i antalet konkurser.

Ulf Kristersson pratar om ekonomi, men Ulf Kristersson har ju fått den mest omfattande kritiken från Finanspolitiska rådet som någon regering någonsin har fått, vilket inte är så konstigt när man har haft ett budgetunderskott på 363 miljarder.

Vad händer om de får fyra år till? Hur mycket ska de skuldsätta svenska folket för att sänka skatten för de rika?
(Applåder)

Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M)
replik:

Herr talman! Magdalena Anderssons intresse för statsskulden dök upp den dag hon inte längre var finansminister. Tidigare hade man en högre statsskuld än den vi har i dag. ”Vi har Europas bästa offentliga finanser” lät det på den tiden. Men de offentliga finanserna är bättre i dag än vad hon lämnade efter sig för fyra år sedan.

Socialdemokraterna tror att man kan höja skatter utan att någon ska märka det och utan att det får några konsekvenser. De tror att man kan införa en bolåneskatt på bankerna som bara ska försvinna, som ingen

ska se och som ingen ska märka. Men sådana skatter kommer att leda till ökade bolånekostnader.

Vänsterpartiet tror att man kan införa en fastighets-skatt som bara ska drabba några få personer. Andra ska inte märka någonting.

Det där är inte sant. De duckar frågan om skattehöjningar för svenska folket. De vägrar att berätta konsekvenserna för helt vanliga barnfamiljer. Vi kommer att avslöja dem.

(Applåder)

Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S):

Herr talman! Man får inte känslan i den här debatten att Ulf Kristersson vill något annat än att skrämmas med oppositionen.

(Applåder)

Sanningen, Ulf Kristersson, är att nio av tio får mer i plånboken med Socialdemokraternas politik. Vi har en lång rad förslag för att förbättra för vanliga familjer och skapa fler jobb. Under mina år i regeringen skapades 300 000 nya jobb, men med din politik är 100 000 fler arbetslösa. Du har gjort medicinen dyrare, och det vill jag ta bort. Jag vill höja barnbidraget, som har minskat i värde. Jag vill avskaffa den orättvisa karensen, och jag vill att alla hårt arbetande människor som började jobba och slita direkt efter gymnasiet ska få en värdig pension, en arbetarpension.

Det, Ulf Kristersson, är att ta Sveriges hårt arbetande människor på allvar!

(Applåder)

Anf. 36 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! På grund av Tidöpartiernas beslut har arbetskraftsinvandringen halverats den här mandatperioden. Resultatet av det är 28 miljarder i minskad tillväxt och nästan 10 miljarder i uteblivna skatteintäkter.

Magdalena Andersson säger sig brinna för både tillväxt och välfärd. Ändå är hennes parti för skärpingarna av arbetskraftsinvandringen och verkar tycka att de senaste höjningarna av lönegolvet är toppen – även om man har en lite annan formulering i sin politik.

Jag kan förstå att Socialdemokraterna inte gillar arbetskraftsinvandring när lönerna inte är kollektivavtalsenliga. Men nu är lönenivåerna absurda.

Varför stöder Socialdemokraterna en politik som har gjort Sverige 28 miljarder fattigare? Varför är det bra att regeringen har berövat vård, skola och omsorg 10 miljarder i skatteintäkter?

Anf. 37 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Elisabeth Thand Ringqvist för frågan.

Det system som har funnits har gjort att många människor i Sverige har utnyttjats och fått löner långt under skäligen levnadsnivå. Systemet har gynnat kriminella fuskare och gjort det svårt för seriösa företag att

konkurrera på arbetsmarknaden. Därför har vi röstat ja till dessa förslag.

Men i grunden vill vi ha en helt annan ordning för arbetskraftsinvandring. Vi menar att när det råder brist på arbetskraft ska människor kunna komma hit och jobba för kollektivavtalsenliga löner, oavsett lönenivå. Men när det inte råder brist på arbetskraft ska människor inte komma hit, för då har arbetsgivaren ett annat syfte med att ta hit människor, till exempel att dumpa löner och villkor eller fuska på andra sätt. Det säger vi nej till. Vi vill alltså ha en helt annan ordning. Om det råder brist på arbetskraft: ja. Om det inte råder brist: nej.

Anf. 38 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Vi är eniga om att företag som fuskar inte är bra för ekonomin.

Men jag fick inget tydligt svar på varför det är bra för tillväxten att utvisa dem som vill jobba i Sverige just nu.

Vad vill Socialdemokraterna när det gäller alla de unga som Sverige har investerat i? Jag vet att Socialdemokraterna till en början tyckte att tonårsutvisningarna inte var så mycket att bråka om. Nu kan dessa stanna till 21 års ålder, vilket är bra. Men om de får ett jobb måste de fortfarande tjäna 33 400 kronor, och det är fullständigt utopiskt att någon som just har tagit studenten ska få den lönen.

Hur resonerar Socialdemokraterna när det gäller att se till att de som just har tagit studenten ska få vara kvar här och jobba?

Anf. 39 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater sa redan i januari att vi ville se en lösning så att skötsamma tonåringar som har gjort allt rätt inte utvisas. Före valet pratade Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna om återvändringståget, men sedan visade det sig att återvändringståget bestod av skötsamma tonåringar snarare än kriminella och brottslingar.

Det är helt fel väg att gå, och det är precis därför vi vill ha en annan ordning för arbetskraftsinvandring. Om det råder arbetskraftsbrist ska man kunna komma hit och arbeta med kollektivavtalsenlig lön och få stanna i Sverige och bli en del av vårt samhälle. Om det inte råder arbetskraftsbrist ska man inte vara här. Detta skulle göra att exempelvis alla de undersköterskor som har utvisats inte skulle ha utvisats eftersom Sverige har brist på undersköterskor.

(Applåder)

Anf. 40 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag tycker att stämningen under debatten har varit lite grinig, lite ”men du, då – och du, då”, så att säga. Nu ska vi se vilket humör Magdalena Andersson är på och om jag kan bjuda upp till en mer sakpolitisk dans om vården.

Kanske noterade en och annan på sin väg hit i dag att vi bjöd på tårta. Det var inte bara en vänlig gest för att vi är ett hyvens parti, utan vi firade att vi under denna mandatperiod har lyckats kapa vårdköerna med 36 procent.

(Applåder)

I tårtan dolde det sig dock en bittermandel, och jag beklagar om någon fick just den biten. Under ledning av Magdalena Anderssons kamrater i Region Stockholm har vårdköerna nämligen ökat med 22 procent.

Min fråga är helt enkelt: När ska Socialdemokraterna erkänna att deras vårdpolitik inte tycks fungera? (Applåder)

Anf. 41 MAGDALENA ANDERSSON (S)

replik:

Herr talman! Jag tror att det blir ett replikskifte där vi står och slår siffror i huvudet på varandra. Den information jag har är nämligen att väntetiderna i Stockholm har kortats och att det är tusentals fler läkare och sjuksköterskor nu än när Kristdemokraterna var med och styrde. Dessutom är fler patienter nöjda med vården. Detta kan jämföras med Tidöstyra Skåne, där den genomsnittliga väntetiden till besök och operation är betydligt längre än i Stockholm – om vi nu ska slå regioner i huvudet på varandra.

Men det är kanske inte det vi ska göra. I stället ska vi kanske prata om hur vi kan se till att Sveriges regioner får bättre förutsättningar att göra sitt jobb så att människor får vård i tid. För det behövs det en långsiktig och stabil finansiering, och vi har ett konkret förslag: att räkna upp statens stöd till regionerna i takt med att kostnaderna ökar, alltså en indexering av statsbidragen. Vad tror Ebba Busch om det?

(Applåder)

Anf. 42 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Ebba Busch tycker att det är en dålig idé på grund av det delade ansvaret. De 21 regionerna har egentligen fullt ansvar för sjukvården, men sedan ska staten försöka kompensera för deras brister. Det blir rörigt. Jag vill i stället avskaffa regionerna och låta staten ta ansvar för vården i hela Sverige, så att ens postnummer inte avgör vilken vård man får.

Vi har tillfört 25 miljarder mer för att kapa vårdköerna. Pengarna har gått till att operera gråstarr, höftleder och framfall, och vi har fått ett superfint utfall när vi har gett prestationsbaserade pengar för att kapa vårdköerna. Men denna tågordning är inte hållbar i längden.

Magdalena Andersson är erkänt duktig på och verkar tycka om att räkna, och det är ändå en skillnad i verklighet och utfall. När S styrde på nationell nivå fördubblades vårdköerna. Nu har vi visat att när vi styr på nationell nivå har vi lyckats kapa vårdköerna med 36 procent. Skillnaden mellan att skapa och kapa vårdköer tycks vara ett S.

(Applåder)

Anf. 43 MAGDALENA ANDERSSON (S)

replik:

Herr talman! Sanningen är att skillnaden är en pandemi. Då var man tvungen att ställa in en massa annan vård för att vårda covidsjuka. Jag tror att Ebba Busch också tyckte att det var en bra idé.

Sanningen är att under den här regeringens styre har de kostnadsökningar vi märker av varje gång vi går in i en affär också märkts i sjukvården. Men i stället för att ge regionerna finansieringsförutsättningar har Ebba Busch och övriga statsråd valt att sänka skatten för sig själva och andra höginkomsttagare med 6 000 kronor varje månad. Resultatet av det är att Sverige nu har de längsta vårdköer som någonsin uppmäts.

Men jag vill gärna samarbeta med Ebba Busch om en stabil finansiering av vården i hela landet, för det är vad svenska folket förtjänar.

(Applåder)

Anf. 44 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta där min kompis Ebba avslutade och prata om sjukvården, närmare bestämt ätstörningsvården. Jag har träffat de unga tjejer och killar som kämpar för att överleva, som vittnar om hur varje måltid är en kamp och som berättar om hur Socialdemokraternas ätstörningspolitik i Stockholm har lett till möjlig mat, glasbitar i maten och sörja som ingen här inne skulle vilja servera sina barn.

Min fråga till Magdalena Andersson är rätt enkel: Är du nöjd med Socialdemokraternas hantering av ätstörningsvården för unga och utsatta tjejer här i Stockholm?

(Applåder)

(TALMANNEN: I riksdagen talar vi via talman-
nen.)

Anf. 45 MAGDALENA ANDERSSON (S)

replik:

Herr talman! Uppenbart finns det förbättringar att göra eller problem när det gäller maten i ätstörningsvården. Detta har många vittnat om, och det har varit reportage om det. Däremot har köerna till ätstörningsvården kortats i Stockholm så att det i det närmaste nu är hundra procent som får vård i tid. Det är en positiv utveckling i Stockholm.

Precis som jag sa till Ebba Busch kan vi använda Stockholm som exempel. Simona Mohamsson använde ätstörningsvården i Stockholm som exempel, och jag kan använda Tidöstyra Skåne som exempel. Där har man nu uppfunnit begreppet BB-fätölj därför att det inte finns sängar till nyförlösta kvinnor, och bebisar torkas av med sträva torkklappar i stället för mjuka.

Om Liberalerna nu bryr sig om vården kanske man skulle se till att lägga pengar på just vård eller skola i stället för att sänka skatten för de allra rikaste, som man valt att göra under de senaste fyra åren.

(Applåder)

Anf. 46 SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Magdalena Andersson vill aldrig ta ansvar för sitt parti.

Liberalerna och regeringen har miljardsatsat för att korta köerna och dubblerat stödet till just ätstörningsvården, men det är Magdalena Anderssons parti som styr i Region Stockholm. Det är Magdalena Anderssons parti i Stockholm som har lagt ned ätstörningskliniker. Det är Magdalena Anderssons parti som har slussat runt patienter som hockeypuckar, utan vård. Det är vad barnen här i Stockholm vittnar om.

Min fråga är fortsatt enkel: Är det här vad en ung tjej eller kille som behöver få hjälp hela tiden i sin vardag kan förvänta sig i resten av landet om det mot all förmodan blir ett maktskifte i höst?

(Applåder)

Anf. 47 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Liberalerna kanske skulle ta ansvar för sin politik i Tidöstödda Skåne, om vi nu ska tala om att ta ansvar.

Vi har haft en regering som under fyra år har misslyckats med mycket. Ett av de absolut största misslyckandena är det faktum att man har valt att gå på gång lägga miljarder på skattesänkningar för de rikaste i stället för att se till att man finansierar en god sjukvård runt om i hela landet. Vi har haft de längsta värdköer som någonsin har uppmätts.

Man finansierar inte skolan. Vi har fallande skolresultat och stök i klassrummen. Vi har Annelie i Hjo som får äta frysmat sju dagar i veckan på grund av att kommunen inte har råd med matlådor. Detta är resultatet av fyra år med Liberalerna i regeringen. Vem är det som ska ta ansvar för det?

(Applåder)

Anf. 48 JIMMIE ÅKESSON (SD):

Herr talman! Jag tänker inte byta spår, även om det har sagts väldigt mycket intressant i debatten så här långt som man skulle vilja tycka saker om. Det får jag säkert möjlighet att göra vid ett senare tillfälle.

Jag noterar att Magdalena Andersson undviker frågan om huruvida hon tänker släppa in Vänsterpartiet i regering eller inte. Hon delar inte ut några ministerposter på förhand, sa hon. Och det behöver hon inte göra, men jag förväntar mig ändå något slags besked före valet om ett parti som har den typ av böjelser som Vänsterpartiet har. Där frodas värderingar och strömningar som är antidemokratiska, som är antisemitiska och som hyllar terror och massakrer på oskyldiga civila människor.

Där blir Magdalena Andersson fortsatt svaret skyldig. Jag tycker att det är svagt ledarskap, herr talman. Det är svagt ledarskap att inte tydligare kunna ta avstånd från ett parti med den typen av strömningar. Jag tycker också att det är svagt ledarskap att skyffla över frågan på mig och Ulf Kristersson, som är statsminister. Det är inte det frågan gäller.

Det är allmänt känt att även Sverigedemokraterna har haft problem med mer eller mindre lämpliga personer och människor med extremistiska uppfattningar. Skillnaden mellan Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är att vi under lång tid har haft ett systematiskt arbete för att bli av med de människorna, medan Vänsterpartiet har sett en chans att få fler röster genom att locka till sig dessa extremister. Det är den stora skillnaden.

Det är bara att titta på valfritt tåg sedan den 7 oktober där Vänsterpartiet deltar. Där kan vi se dessa Hamasaktivister och annat. Det är en gigantisk skillnad. Magdalena Andersson förblir svaret skyldig, herr talman.

(Applåder)

I detta anförande instämde Chris Dahlgvist, Rashid Farivar, Patrik Jönsson, Patrick Reslow och Martin Westmont (alla SD).

Anf. 49 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater går till val på att göra vardagen bättre för hårt arbetande människor genom mer pengar i plånboken och högre pension, bland annat genom att ta bort den orättvisa karensen.

Karensen är en dyr och orättvis historia för alla som jobbar hårt men som inte kan jobba hemifrån vid en lättare förkylning. Det handlar om poliser, byggnadsarbetare, lärare, industriarbetare och militärer. För dem handlar det om tusentals kronor.

Den orättvisa karensen slår inte bara hårt mot lönen den månad man är sjuk, utan karensen är också en dold pensionsfälla som ger lägre pension livet ut. Det handlar om tusentals kronor för människor som jobbat ett helt, långt yrkesliv.

Herr talman! Före valet lovade Jimmie Åkesson att ta bort karensen för all välfärdspersonal. Han svek det löftet, men min fråga är en annan: Varför tycker han att poliser, byggnadsarbetare och brandmän ska få lägre pension bara för att de inte kan utföra sina jobb hemifrån?

(Applåder)

Anf. 50 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker inte så. Då kan vi övergå till det som Magdalena Andersson egentligen ville prata om och som hon faktiskt egentligen bara pratade om, nämligen karensen.

Det är riktigt. Vi fick 20 procent av rösterna i valet, herr talman, och då kan man inte få igenom 100 procent av sin politik. Det här vet ju Magdalena Andersson. Hon har haft tunga positioner i minoritetsregeringar och vet att man behöver göra saker som man kanske inte tycker är de bästa och att man ibland måste avstå från att göra saker som man tycker är bra därför att man inte har en majoritet i riksdagen med sig.

Eftersom Magdalena Andersson tycker att det är så viktigt att få bort karensavdraget är det tråkigt att man har den där röda linjen mot att prata med oss. Vi är

nämligen möjliga att prata med. Man hade kunnat prata med oss om den här frågan och försökt hitta en lösning. Men det har man inte gjort, utan man slänger fram sina egna förslag i riksdagen och förväntar sig att vi ska rösta på dem. Det gör vi naturligtvis inte utan att först förhandla om förslagen, herr talman.

(Applåder)

Anf. 51 MAGDALENA ANDERSSON (S)
replik:

Herr talman! Nu frågade jag inte om karensen för välfärdsarbetare, som är ett sviket löfte, utan om karensen för alla andra – byggnadsarbetare, brandmän, industriarbetare, lärare, busschaufförer och många andra som förlorar tusentals kronor i pension därför att de inte kan jobba hemifrån vid en lättare förkylning och som förlorar tusenlappar den månad som de är sjuka.

Den karensen vill Jimmie Åkesson inte ta bort. Tvärtom har Jimmie Åkesson har läst ur pr-människors och lobbyisters pamfletter och sagt till mig att det skulle kosta 40 miljarder. Men om det är så att han nu har släppt lobbyisternas pamfletter och vill ta bort karensavdraget för alla vore det en mycket välkommen omsvängning från Sverigedemokraterna.

(Applåder)

Anf. 52 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har inte läst några pamfletter från vare sig lobbyister eller socialdemokrater eller några andra.

Jag konstaterar dock, och det är väl en rimlig uppfattning, att om man avskaffar karensavdraget kommer det att kosta pengar. Det finns olika siffror. Vi kan säga att det är 10 miljarder. Det kanske är 20 miljarder. Det kanske är 40 miljarder. Men det kostar pengar. Det är jag alldeles övertygad om att Magdalena Andersson håller med om.

Det är klart att man i opposition kan säga: ”Vi ska avskaffa karensavdraget. Det är orättvist.” Men om man sedan inte har någon finansiering för det – vilket Socialdemokraterna inte har för sitt förslag, herr talman – skjuter man över den kostnaden till dem som är arbetsgivare.

Magdalena Andersson har ägnat den här debatten åt att prata väldigt mycket om arbetslöshet. Hur tror Magdalena Andersson att arbetslösheten förbättras av att vi skjuter över 10, 20 eller 40 miljarder ytterligare i kostnad till dem som ska anställa människor i det här landet? Det är fullständigt ologiskt, herr talman – fullständigt ologiskt.

(Applåder)

Anf. 53 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! När Vänsterpartiet var med och hade inflytande över Sveriges statsbudget förbättrade vi sjukförsäkringsreglerna ordentligt därför att det var så många som blev utförsäkrade vid den tidpunkten.

Men när Sverigedemokraterna får vara med ökar utförsäkringarna och till exempel avslagen på

sjukpenningen med över 33 procent. Det var det som hände förra året – 76 personer nekades sjukpenning varje dag förra året. Återigen låtsas regeringen och Sverigedemokraterna att svårt sjuka personer kan jobba heltid som målare eller bagare, som är tunga och komplexa jobb.

Nu har ni satt igång en utförsäkringsvåg. Varför har ni prioriterat det? Det är ju Sveriges löntagare som betalar in till sin egen sjukförsäkring. Varför, Sverigedemokraterna, har ni ställt till med en ny utförsäkringsvåg?

Anf. 54 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Det är ständigt återkommande, detta. Vi har prioriterat, heter det till och med, att sätta igång en ny utförsäkringsvåg.

Sverigedemokraterna har under den här mandatperioden och egentligen under alla mandatperioder som vi har funnits i riksdagen arbetat för en generös och rimlig sjukförsäkring. Vi står fortsatt fast vid det.

Sedan är det ju så att det inte finns majoritet i Sveriges riksdag för de förbättringar som vi gärna gör i sjukförsäkringen. De som möjligen skulle kunna skapa en sådan majoritet i Sveriges riksdag har röda linjer mot att prata med oss, herr talman, och då blir det väldigt svårt att förhandla fram den typen av förslag.

Därför har partierna på vänsterkanten inom oppositionen helt enkelt valt bort att göra de här förbättringarna, för det är viktigare att inte prata med Sverigedemokraterna. Det är på riktigt en prioritering, till skillnad från det som Nooshi Dadgostar påstår om mig och mitt parti.

(Applåder)

Anf. 55 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det är helt obegripligt vad Jimmie Åkesson pratar om. Vi har lagt fram hur många förslag som helst i utskotten och i Sveriges riksdag om förändringar av regelverket och om att förbättra sjukförsäkringen. Men Sverigedemokraterna har avslagit dem.

Vi har till och med tagit fram en utredning om karensdagen. Den såg Sverigedemokraterna till att avsluta, aktivt. De har valt bort den här frågan. Det var inte tillräckligt viktigt att Sveriges löntagare skulle ha en bra sjukförsäkring. Och nu sitter det handläggare på Försäkringskassan som påstår att svårt sjuka personer ska kunna ta helt vanliga jobb på heltid och därför utförsäkras dem.

Varför, Jimmie Åkesson, gör du inte mer för att förändra det här? Är du stolt över dig själv när du utsätter svårt sjuka människor för ytterligare en utförsäkringsvåg?

(Applåder)

Anf. 56 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Vi sitter alltså inte i regeringen. Den här frågan är heller inget som omfattas av det avtal som vi har med regeringen, så vi är ganska fria att agera i frågan om sjukförsäkringen på det sätt som vi vill.

Återigen är problemet att det inte finns någon annan att prata med. Partierna i opposition slår sig för bröstet och säger: ”Vi lägger fram förslag efter förslag. Vi har lagt fram de här förslagen. Det är massor av förslag.” Vänsterpartiet har till och med gjort en egen utredning hemma på kammaren. Sedan förväntar man sig att vi ska stötta detta här i riksdagen utan att vi ens ska prata med varandra först. Så fungerar det ju inte. Det vet ju Nooshi Dadgostar.

Ta bort de här förbaskade röda linjerna i stället! Var beredda att prata med alla som kan skapa rimliga majoriteter i riksdagen! Då kanske vi kan göra bra saker tillsammans. Jag är helt öppen för det. Det är ni som ständigt säger nej och har gjort så i många år nu. (Applåder)

(NOOSHI DADGOSTAR (V): Ni har inte lagt fram ett enda förslag.)

Anf. 57 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Inför valet 2022 presenterade SD ett landsbygdsprogram med 85 vallöften för den svenska landsbygden. Men landsbygdspolitiken verkar ha varit lågprioriterad för den här regeringen. Vi i Centerpartiet har därför granskat SD:s samtliga landsbygdsvallöften från 2022. Det framkom att ungefär 10 procent av era vallöften är genomförda – 11 av 85.

Utvecklingen ser inte så bra ut. Polisstationerna runt om i landet har blivit färre. Den statliga närvaron har försämrats. Åganderätten i skogen struntade regeringen och SD i att skydda i grundlagsutredningen – de förpassade frågan till en ny utredning.

Det är rätt uppenbart att SD:s prioriteringar i förhandlingar med regeringen har varit att utvisa medarbetare inom vård och skola, som landsbygden skriker efter, snarare än att uppfylla sina mål för dem som bor och verkar på Sveriges landsbygder. Sverigedemokraternas landsbygdsavveckling är ett faktum, och det bör väljarna inse.

Jag skulle vilja veta om Jimmie Åkesson kan lista sina fem bästa förslag för Sveriges landsbygds utveckling framåt. (Applåder)

Anf. 58 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag har inte läst Centerpartiets granskning. Jag tänker mig att den kanske inte är helt objektiv, men strunt samma. Det är alltid intressant, så jag tar gärna del av den. Men om jag noterade rätt är det alltså 11,85 procent av våra vallöften som är genomförda.

Då undrar jag, herr talman, hur många procent av sina vallöften som Centerpartiet har genomfört under de senaste tre åren. Inga alls, tror jag. Man har nämligen inte haft något inflytande. Man har diskvalificerat sig från inflytande. Och nu har man gått hela vägen och valt att stödja en socialdemokratisk statsminister helt öppet. Man har alltså inte fått igenom någonting av det man lovade i förra valet. Det har vi, åtminstone nästan

12 procent. Det är jag inte nöjd med, men det är bättre än noll.

Man kan ju ställa frågan tillbaka: Hur många procent av sina vallöften räknar Elisabeth Thand Ringqvist med att få igenom tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet i en rödgrön regering? (Applåder)

Anf. 59 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jimmie Åkesson får självklart ta del av vår granskning. Det var 11 av 85; jag ska vara nogga med siffrorna.

Jag hörde faktiskt inte något svar på min fråga, som var vilka som är de fem viktigaste prioriteringarna för Jimmie Åkesson och Sverigedemokraterna framåt i landsbygdspolitiken.

Det finns många saker i landsbygdspolitiken som är väldigt viktiga. Centerpartiet har till exempel sagt att vårt fjärde vallöfte handlar om att 50 miljarder behövs till landsbygden, framför allt för att kunna säkerställa att små skolor får vara kvar genom en särskild småskolelag och att små vårdenheter får vara kvar på landsbygden, eftersom landsbygden är mer än priset vid pump.

Anf. 60 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan komma på en sak som Centerpartiet har bidragit med den här mandatperioden. Det var när man lade ned Sollefteå sjukhus. Det var Centerpartiet som drev på för det, apropå landsbygd.

Det är jättebra saker som Elisabeth Thand Ringqvist tar upp. Vi kommer också att gå till val på att möjliggöra att byskolor och bygdeskolor får finnas kvar både i glesbygd och på landsbygd. Det är jätteviktigt för allt annat så att människor kan bo kvar. Försvinner skolan kommer människor att flytta, och då flyttar också allt annat därifrån – inte minst arbetstillfällen. Det är ett jättebra förslag.

Centerpartiet säger att de ska satsa på de gröna näringarna och gör det med en halv miljard. Vi lade 1,6 miljarder för att skydda svensk livsmedelsproduktion i den budget som jag tror att vi fattade beslut om så sent som i går.

Det är klart att det finns en väldigt massa saker att göra. Jag tycker dock inte att man ska förringa att bränsle är en avgörande sak för människor på landsbygden – både i livsmedelsproduktion och privat. Detta förstår vi, och därför vill vi hålla bränslekostnaderna låga. (Applåder)

Anf. 61 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna talar ofta om att värna svenskhet och om traditioner, kulturarv och det som gör vårt land unikt. Det finns dock få saker som är så svenska som vår natur: skogarna där vi plockar svamp, sjöarna där vi badar, stränderna som är öppna för alla och landskapen som generation efter generation har vuxit upp med.

Ändå har Sverigedemokraterna gång på gång ställt sig bakom att försvaga skyddet av just denna natur. Sverigedemokraterna vill montera ned strandskyddet. Värdefulla naturområden öppnas för exploatering, och skyddet av skogen försvagas. Detta tycker jag är märkligt.

Min fråga till Jimmie Åkesson är enkel: Om Sverigedemokraterna menar allvar med att bevara Sverige, varför gäller det inte svensk natur?

I detta anförande instämde Rebecka Le Moine och Jan Riise (båda MP).

Anf. 62 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Jag håller med om beskrivningen att Sverige är fantastiskt, och det är viktigt att vi slår vakt om sådant som är unikt för just vårt sätt att leva och som är unikt för vårt land. Detta har de gamla partierna i den här församlingen varit otroligt dåliga på under väldigt lång tid.

Just naturen är väl det kanske svenskaste som finns. Vårt förhållande till naturen är förmodligen helt unikt, och det manifesteras inte minst i allemansrätten och andra uttryck.

Det här blir lite intressant ändå med tanke på vad Daniel Helldén sa i talarstolen för inte så länge sedan. Han pratade om att möjliggöra mer grön baskraft – men vad är grön baskraft? Jag kan bara komma på ett kraftslag, och det är vattenkraft.

Apropå naturen måste jag därför fråga Daniel Helldén: Vilka orörda älvar är det som Miljöpartiet tänker exploatera för att möjliggöra mer grön baskraft? (Applåder)

Anf. 63 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Det är uppenbart att Jimmie Åkesson inte har lyssnat när vi har pratat om vad grön baskraft är, men vi kan ta ett specialseminarium om det.

Det Jimmie Åkesson aldrig svarade på är vad som händer när vi väl har byggt på de stränder som ni är med och låter exploatera och när värdefulla naturområden har exploaterats och det inte går att ångra sig längre. Det är därför naturpolitiken handlar om ansvar. Jag tycker inte att jag hör något ansvar för det som Sverigedemokraterna säger att de värnar.

Det här handlar inte bara om oss som lever i dag utan också om nästa generation. Jag tycker att vi har ett ansvar att lämna över lika mycket natur som vi själva har fått ta del av. Tyvärr verkar Sverigedemokraterna allt som oftast tycka att de här kortsiktiga intressena väger tyngre än ansvaret. Därför undrar jag vilka konkreta förslag Sverigedemokraterna har för att värna svensk natur, för jag hörde inte det.

Anf. 64 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik:

Herr talman! Man kan säkert värna naturen på olika sätt, och det finns säkert ganska många uppfattningar om vad som är det rätta sättet att göra det på. Det är inte många åsikter jag delar med Miljöpartiet, och jag tror inte att jag gör det i det här avseendet heller.

Jag fick inget svar på vilka älvar det är man ska exploatera i naturens namn.

Vi vill möjliggöra för seriösa skogsägare i Sverige att bruka sin skog. Jag tycker inte att det är en fråga vi ska skjuta över till EU. Jag tycker inte att det är rimligt att, som Miljöpartiet förespråkar, bygga stora solparker på fungerande jordbruksmark – kanske den bästa vi har i det här landet. Det är en fullständigt galen politik.

Om det är det som Miljöpartiet menar med att skydda naturen, ja, då är jag inte alls på den sidan. Vi ska skydda naturen, men vi ska också nyttja de fantastiska möjligheter vi har i det här landet för att människor ska kunna ha livskvalitet och leva goda liv. Där skiljer vi oss väldigt, väldigt mycket åt.

(Applåder)

Anf. 65 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Herr talman! Sverige behöver mer än någonsin en ny politisk inriktning. Vi måste bort från Tidöpolitiken, där människor ställs mot varandra.

Familjer i Sverige orkar inte fyra år till av högerpolitik. Alla som går till jobbet varje dag ska få ta del av en växande ekonomi. Därför är det dags att korta arbetstiden. Vi ska stärka sjukvården, satsa på pensionärerna – inte på miljardärerna. Vi ska bygga billiga bostäder och ställa om för klimatet.

Ett starkt vänsterparti i regeringsställning är det enda som kan säkra Sverige från högerpolitiken, för Centerpartiet har gett ett tydligt besked: De vill byta statsminister, men målsättningen är en regering som fortsätter att bedriva högerpolitik.

I går sa Elisabeth Thand Ringqvist i *Studio Ett* att partiet ska bli så stort att V inte behövs. Så ser Centerpartiets plan ut för att tvinga Magdalena Andersson att fortsätta på vägen mot ökade ekonomiska klyftor, fler utförsäljningar och sämre trygghet på jobbet.

Om du vill ha ett tydligt skifte i svensk politik är det Vänsterpartiet du ska rösta på i år. Du kanske aldrig har gjort det förut. Du kanske funderar. I år är det dock dags att låna ut sin röst till Vänsterpartiet. Om vi ska bekämpa arbetslösheten och inte de arbetslösa samt se till att barnfamiljer har råd att göra något roligt på semestern och att sjukvården går före sänkta kapitalskatter behöver Vänsterpartiet växa ännu mer.

Om vi får din röst ska vi se till att de röda vallöften om jämlikhet som ges i denna valrörelse också genomförs.

Sverige är värt så mycket bättre än denna regering och denna politik.

(Applåder)

Anf. 66 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte lägga skattepolitik och annat åt sidan.

Vi har alla läst Expressens avslöjanden om hur minst 25 kandidater för Vänsterpartiet hyllat terroristerna. De firade Hamas mord och våldtäkter den 7 oktober 2023. De lovordade självmordsbombare som

martyrer, och de rättfärdigade våld och mord på civila – antisemitismen har varit återkommande. Flera av dessa personer har Nooshi Dadgostar glatt poserat med.

Det är bra att Nooshi Dadgostar har uteslutit flera av dem ur partiet, men vi vet alla att det här inte handlar om isolerade händelser. Dessa åsikter verkar finnas djupt och brett bland Vänsterpartiets medlemmar och kandidater.

Det är så otroligt skadligt för den demokratiska kampen mot antisemitism och mot våld som politisk strategi. Vilka signaler skickar detta till Sveriges judar och till alla dem som utsätts för terror när det fjärde största partiet i riksdagen har kandidater som ifrågasätter förintelsen och stöder terror?

Jag undrar: varför tror Nooshi Dadgostar att människor med dessa värderingar söker sig till just hennes parti?
(Applåder)

Anf. 67 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det finns ingen plats för rasism, nynazism eller antisemitism i Sverige. Människors lika värde är det som bygger vår demokrati. Det är det som gör oss starka: att vi litat på varandra och att vi bygger det här landet tillsammans. Det kommer vi vänsterpartister alltid att stå upp för. Det är kärnan i arbetarrörelsens budskap.

Det är därför väldigt viktigt att vi på bara några timmar såg till att de här personerna fick lämna de platser de hade på de kommunala listorna. Vi ska också skärpa de rutiner som går att skärpa.

Man får ändå tillstå att det ibland dyker upp personer som inte delar partiernas värderingar. Det vet Centerpartiet säkert också väl om. Man måste då agera snabbt och kraftfullt och se till att de försvinner från de här platserna.
(Applåder)

Anf. 68 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Jag hör vad Nooshi Dadgostar säger, men jag förstår inte om hon försöker beskriva varför människor med de här värderingarna söker sig till Vänsterpartiet.

Dessa människor välkomnas dock i partiet. Ta exemplet med mannen i Karlskrona! Redan 2006 rapporterades det att han hade blivit avstängd från en folkhögskola för att ha hyllat en al Qaida-ledare. Och så har det fortsatt: Hamas, huthierna, Hizbollah – han har hyllat dem alla. Samtidigt representerade han Vänsterpartiet i kommunfullmäktige. Han tog bilder med Nooshi Dadgostar 2021 och 2023. Vänsterpartiets kansli i Karlskrona varnades för att han var en terroristvårdare, men inför valet i september satte man honom ändå återigen på listan.

Herr talman! De politiska partierna måste ta avstånd från våld och terror, alltid och överallt. Trots det noterar jag att jag är den enda partiledaren i oppositionen som har begärt replik på Vänsterpartiet i dag. Jag

förstår inte Nooshi Dadgostars svar. Det är bra att hon utesluter personer, men vad kommer Nooshi Dadgostar att göra för att säkerställa att antisemitismen inte letar sig in i denna kammare på vänstermandat i höst?

Anf. 69 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Vi har agerat, och de personer som delat saker – antingen för flera år sedan eller nu – står inte längre på listorna. Det finns ingen plats för rasism och antisemitism, och inte heller för folkmordssympatisörer, i denna kammare. Det är vår åsikt.

Det finns tillfällen då det dyker upp personer som man inte har haft koll på och som har gjort saker som är mycket allvarliga. Det vet vi har hänt även i Centerpartiets fall. Där har det dykt upp en rad äldre och yngre män som har gjort saker som är mycket, mycket allvarliga och som jag utgår från inte genomsyrar Centerpartiet. Brottet övergrepp mot barn är ju mycket allvarligt, och jag vet att Elisabeth Thand Ringqvist brinner för att det ska bekämpas med kraft – liksom att de personerna inte ska representera Centerpartiet när de dyker upp.

Anf. 70 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag uppfattar att Nooshi Dadgostar är trött på att prata om sina terrorkramande kamrater, så jag tänker att vi i stället ska prata om Vänsterpartiets kritik mot den prestationsbaserade kömiljarden i vården.

Här är grundfrågan om staten ska kunna styra mot kortare värdköer eller inte. Just denna modell med tydliga krav har resulterat i att vi har kunnat korta värdköerna. Låt oss se till antalet patienter som i april 2026 hade väntat längre än 90 dagar och jämföra det med antalet i februari 2025, herr talman! Även här har jag med mig helt nya siffror i present till Nooshi Dadgostar. Antalet kvinnor som väntat på en framfallsoperation har minskat med 70 procent, och kön för höftledsoperationer har minskat med 47 procent.

Nooshi Dadgostar vill ta bort just det som möjliggör dessa förbättringar. Varför vill Vänsterpartiet riskera att tusentals personer får sina operationer inställda?

Anf. 71 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Självklart vill vi inte riskera det – tvärtom.

Med Ebba Busch och med Kristdemokraterna på sjukvårdsministerposten har vi upplevt de längsta värdköerna någonsin. Det är egentligen inte så konstigt, för detta är en ideologisk fråga. KD, Ebba Busch och alla de andra borgerliga – inklusive Sverigedemokraterna – kommer alltid att prioritera stora skattesänkningar framför en generell och allmän välfärd och en stark sjukvård i hela landet. Det är därför vi såg en enorm varselvåg över hela Sverige samtidigt som Ulf Kristersson stod bredvid mig och sa att ingen skulle bli uppsagd i svensk sjukvård.

Detta märker alla i dag. Patienter och personal – alla som befinner sig i sjukvården i dag – märker de

stora neddragningarna och den prioritering som den här regeringen gör. Satsar man på något är det klart att något annat lider skada, och det är det som är problemet med just den insats som Ebba Busch talar om.

Anf. 72 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Nooshi Dadgostar är så uselt dålig på välfärdsfrågorna att det nästan inte är sjyst att ta den här debatten.

Man pratar om välfärd, men i verkligheten har vårddköerna blivit längre varje gång Vänsterpartiet har stöttat en regering. Förrförra gången Vänsterpartiet stöttade en regering fördubblades köerna. Sedan kom en kristdemokrat in på Socialdepartementet och städade. Förra gången Vänsterpartiet stöttade en regering fördubblades vårddköerna också. Och kom inte dragande med pandemin, Nooshi Dadgostar! Köerna ökade före pandemin och fortsatte att öka långt efter den.

Det spelar ingen roll vilken retorik man använder; verkligheten är att vi har lyckats kapa vårddköerna för kvinnor med framfall med 70 procent. Förnekar Nooshi Dadgostar det? Detta är ett faktum som har gjort skillnad. Det är en vårdpolitik som har gjort skillnad. Vi har lagt 25 miljarder mer på att kapa vårddköerna, men framför allt har vi kunskapen och hjärtat för att styra sjukvården i Sverige.
(Applåder)

Anf. 73 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Kristdemokraternas problem är att de saknar både kunskap och hjärta. Det är bara att titta på vad svenska folket bestämmer sig för när de ska välja parti: Kristdemokraterna är mycket nära att åka ur riksdagen. Det kanske är dags för det nu. Ni klarar nämligen inte att styra sjukvården, Ebba Busch.

Jag har lång, lång erfarenhet av svensk sjukvård. Det behövs resurser, och det behövs mer personal. Vänsterpartiets stora jämställdhetsreform, med 30 miljarder kronor för att höja lönerna för vårdpersonalen i Sverige, behövs. Vi behöver se till att människor får den vård de har rätt till i hela Sverige.

Ser man till att vi får de längsta vårddköerna någonsin och sedan gör en liten förbättring kan man självklart stå här i kammaren och tala om det – om hur god och bra man är. Men svenska folket ser igenom detta, herr talman. De kommer att rösta bort Ebba Busch och resten av tjottaballongen i september.
(Applåder)

Anf. 74 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Ingen kan ha missat Expressens topp 25-lista över antisemiter och terrorkramare i Vänsterpartiet. Jag är inte förvånad, för det är inte första gången vi läser om sådana avslöjanden. Det är uppenbart att Vänsterpartiet behöver hjälp att hålla rent.

Därför har jag ett förslag till dig, Nooshi Dadgostar. Det är enkelt: Be alla dina kandidater att skriva under en avsiktsförklaring om att de står bakom en

tvåstatslösning och ett Palestina fritt från Hamas! Jag har faktiskt med mig en färdig mall här i dag. Är du beredd att komma förbi och låna den, Nooshi Dadgostar? Är du beredd att kräva det här av dina medlemmar? Eller kommer svenska folket att få leva med att det eventuellt dyker upp terrorkramare i socialnämnder runt om i landet – eller i regeringen?
(Applåder)

Anf. 75 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Det finns ingen plats för rasism, antisemitism eller folkordssympatisörer i denna kammarer eller, tycker vi, i Sverige över huvud taget. Sverige behöver stå upp för alla människors lika värde. Det är den rörelse vi kommer från – att vi bygger detta land tillsammans och att de som gör jobbet ska ha lön för mödan.

Det finns väl dock bara en sak som Simona Mohamsson är känd för, och det är att hon kramar nyssnazister. Om det är en kram hon vill ha kan jag kanske erbjuda det – men helst inte, ärligt talat. Liberalerna har så stora problem, och ingen tror på dem längre. Jag förstår därför desperationen i Simona Mohamssons ögon, och jag tycker egentligen att Simona är en person som är värd mycket mer än det här. Fly medan du kan, Simona!
(Applåder)

Anf. 76 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Jag tycker att Nooshi Dadgostar kan behålla sin sympati själv; jag behöver inte den.

Det här har blivit Nooshi Dadgostars taktik – att försöka dribbla bort det egna ansvaret. Men du är ingen Felicia Schröder, Nooshi Dadgostar. Detta är ditt ansvar. Det är du som vill föra in det parti som numera är byggt av terrorromantiker och Hamaskramare i Sveriges regering.

Svenska folket förtjänar ett svar. Är du beredd att kräva av dina kandidater att de i skrift tar avstånd från antisemitism och terrorromantik? Eller tänker du vänta till Expressens nästa 25-i-topp-lista innan du gör det?
(Applåder)

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Jag får påminna statsrådet om att vi inte använder ”du” som tilltal här i kammaren.)

Anf. 77 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik:

Herr talman! Jag förstår att det nu är ett tufft läge för Simona Mohamsson.

Självklart ska de här personerna strykas. De har nu och kanske till och med för ett stort antal år sedan delat saker som absolut inte överensstämmer med Vänsterpartiets värderingar. Alla partier behöver säkert skärpa sina rutiner på lägre nivåer.

Men Liberalerna har en stor utmaning eftersom de samarbetar med ett parti vars ledande företrädare har idolbilder på Adolf Hitler och vars partiledare sjöng med i hyllningarna av mordet på Olof Palme. I det partiet finns ett stort antal gängkriminella innästlade, och

partiledaren gick med när de fortfarande hade uniformer på partiföreningsmötena.

Låt mig därför säga att jag inte tar lektioner hos en sådan liberal företrädare.

(Applåder)

Anf. 78 ELISABETH THAND
RINGQVIST (C):

Herr talman! Det har inte undgått någon att Sverige går in i nästa mandatperiod med allvarliga ekonomiska utmaningar. Tillväxten snittade blygsamma 0,8 procent per år från 2023 till 2025. Det placerade oss på plats 20 av 27 i EU:s tillväxtliga.

Regeringen har länge hävdat att vi nu är i topp i tillväxtligan. Statsministern gjorde det i dag igen. Det är falskt. Sanningen är att vi enligt Eurostats rapport från den 5 juni ligger på plats 25 av 27. Tillväxten var negativ första kvartalet jämfört med kvartalet före.

Det enskilt viktigaste vi kan göra för att vända den här utvecklingen är att skapa fler jobb. Jobben är nämligen något så ovanligt som en ekonomisk mirakelkur. Varje person som går från arbetslöshet och bidrag till jobb med 25 000 kronor i lön innebär en vinst för det offentliga med 300 000 kronor per år.

Sverige har i dag EU:s tredje högsta arbetslöshet. Om vi i stället presterade som snittlandet i EU skulle vi ha 45 miljarder mer att lägga på det som bygger Sverige bättre: vård, skola, omsorg, klimat, miljö, försvar och trygghet.

Herr talman! Den här mandatperioden har tjänat som ett experiment och är ett exempel på vad som inte fungerar för att skapa fler jobb.

Det här vill vi göra annorlunda: Vi kommer att göra det billigare att anställa, inte dyrare. Vi kommer att söka en överenskommelse om energin, inte en konflikt. Vi kommer att ge fler en chans till yrkesutbildning som ger jobb, inte komma med löften som begravs i utredningar om det. Vi kommer att göra det möjligt för företagen att tjäna pengar på den gröna omställningen, inte öka utsläppen och skrämja bort investeringar på samma gång. Och vi kommer att göra allt med den långsiktighet som familjer, företag och förvaltning behöver, inte låna pengar till kortsiktiga politiska vinster.

Jobben måste bli fler, utsläppen måste ned och välfärden måste fungera i hela Sverige – för Sverige kan mer.

(Applåder)

Anf. 79 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om att jobben behöver bli fler och att utsläppen ska ned. Men vårdköerna behöver också bli kortare. Det skiljer sig åt väldigt mycket mellan regionernas skatteinkomster, och skillnaderna blir större mellan vårdregionerna om staten inte går in med mer pengar. Därför söker KD väljarnas stöd för att få ett samlat nationellt ansvar för vården, för att postnumret inte ska avgöra din tillgång till smärtlindring eller din chans att överleva en cancerdiagnos.

Med vår politik tar staten ett samlat ansvar, oavsett var i landet man bor. Köerna minskar, och vår politik kan innebära att vi flyttar makten från regionpolitikerna till personal och patienter.

Centerpartiet talar ofta om decentralisering. Men varför väljer Centerpartiet vårdpolitiker framför vårdpersonal? Varför låter Centern partiet gå före patienten?

Anf. 80 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Jag tackar för frågan.

I Centerpartiet är vi övertygade om att man lokalt förstår bäst hur man ska utforma sin vård. Det handlar om att förstå dem som är nära. Centerpartiet tror inte att en central myndighet i Stockholm med en halv miljon anställda kommer att vara det bästa – även om det kan låta effektivt – när det gäller att förstå hur vården ska fungera i Strömsund, i Hoting och på många landsbygder runt om i Sverige.

Därför lade vi i går fram ett förslag om att det behövs en förenkling av vårdpolitiken och administrationen, så att de nära vårdcentralerna ska finnas. Är det någonting som akutsjukvården ständigt upprepar är det nämligen att för många som kommer in hade behövt få vård och stöd för sina diagnoser mycket tidigare. Det handlar framför allt om de multisjuka. Och de multisjuka är ofta äldre och bor på våra landsbygder.

Anf. 81 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Elisabeth Thand Ringqvists främsta argument här för att man inte ska göra som Danmark och Norge har gjort och avskaffa de olika regionerna är alltså att Centerpartiet tror på att man på lokal nivå vet bäst.

Är det därför man på lokal nivå har sett till att vi har en alldeles för liten primärvård i relation till sjukhusvården? Är det därför Centerpartiet på lokal nivå har bestämt sig för att lägga ned Sollefteå sjukhus till exempel? Är det därför man på lokal nivå inte har sett till att människor i behov av vård får vård i tid?

Jag tror gärna. Jag tror i kyrkan. Jag tror hemma. Och jag tror mer om Vårdsverige. Varför ska vi ha det sämre i Sverige än normmännen och danskarna har det? De har gjort den här vårdreformen, och evidensen är tydlig. Tillgängligheten har förbättrats, effektiviteten har ökat och kvaliteten går i rätt riktning.

Varför ska vi ha det sämre i Sverige, Centerpartiet?

Anf. 82 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Jag vet att Ebba Busch har rest runt också i Sverige. Men Danmark är ett litet, platt land. De har helt andra förutsättningar. Norge är, som Ebba Busch vet, ett väldigt rikt land med en helt annan fördelningsmodell för hur man kan fördela pengar i landet. Det är alltså svårt att jämföra med de länderna och säga att de är en förebild för hur vi kan göra i Sverige.

Jag inte bara tror utan vet att när makten finns centralt är det väldigt lätt att med ett pennstreck ta bort

det där som är långt borta. Det drabbar nämligen inte någon person som en tjänsteman på Södermalm kommer att möta på Ica. Men som lokal politiker måste man stå för sina beslut och kunna säga: ”Ja, vi lade ned den vårdcentralen eller den skolan av de här skälen.” Det är därför det är viktigt att ha den lokala förankringen för att vården ska fungera.

Det fungerar dock inte bra i dag, eftersom det är alldeles för tungt administrativt. Därför säger vi att vi måste ha en ny lagstiftning. Det måste vara möjligt för regioner och kommuner att utmana staten och säga: ”Vi vill fixa det här och sköta det här på det här sättet. Ni, staten, får bevisa varför vi inte får det.” (Applåder)

Anf. 83 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! I går gav Centerpartiet besked om att man numera tillhör det socialistiska blocket. Det är lite sorgligt. Stureplanscentern är numera död och begravd. Tankar om sänkta skatter på företagande, jobb och sparande är ett minne blott. I stället väljer man socialistisk skattehöjarpolitik och en syn som innebär att man inte tror att företagen spelar roll för vår välfärd.

På det har man också gett tumme upp till att Vänsterpartiet ska få inflytande, under en vecka då vi har hört om deras terrorromantiker och Hamaskramare.

Min fråga till Elisabeth Thand Ringqvist är: Kan hon garantera att Vänsterpartiet inte kommer att ha ministerposter i nästa regering?

Anf. 84 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det var en väldigt spelteoretisk fråga i den sakpolitiska debatt vi har i dag.

Jag sätter inte likhetstecken mellan Liberalernas och Sverigedemokraternas politik, Simona Mohamsson, och jag kommer inte att anklaga dig för att stå för samma saker som de. Jag vet att ni samarbetar på era villkor. På samma sätt är det med oss. Vi är fortfarande liberaler. Vi är ett borgerligt parti. Vi har dragit slutsatsen att det bästa för Centerpartiet och för Sverige är att säkerställa att en röst på Centerpartiet gör att Sverige inte kantrår åt vänster. Vi har varit glasklara med att Vänsterpartiet inte kan sitta i en regering som Centerpartiet stöder.

Anf. 85 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Man kan kalla det spelteori, men det är politik det handlar om. Jag är väl medveten om vad jag har gjort för att kunna få igenom min politik. Jag och mitt parti samarbetar med tre partier som jag vet tillsammans kommer att kunna genomföra skattesänkningar, höja straffen för farliga män, bygga ny kärnkraft och se till att Sverige går i rätt riktning.

Låt mig underhålla Centerpartiets fantasier om att Vänstern inte kommer att sitta i regering – fantasier som är långt borta. Hur mycket mer socialistisk politik får vi då? Vad mer kan Vänsterpartiet bestämma sig för att beskatta, så att det blir ännu mer outhärdligt att leva i det här landet än om de hade suttit i regering?

Anf. 86 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det var nog ingen som hörde att Liberalerna gick till val på att klimatutsläppen skulle gå upp, att 13-åringar skulle sitta i fängelse eller att vi skulle skicka ut tonåringar som är här och pluggar och gör rätt för sig. Men det är politik som det som varit ett liberalt och rimligt parti valde att genomföra efter valet.

Vi går till val på vår sakpolitik. Vi går också till val på att inte sitta i regering med Vänsterpartiet, och vi menar det vi säger. För att Sverige ska stå starkt framöver vet vi att jobben måste bli fler, att klimatutsläppen måste gå ned och att vi måste få en välfärd som fungerar i hela Sverige. Det går vi till val på, och vi vet att det inte är en agenda som Vänsterpartiet kan genomföra tillsammans med oss. (Applåder)

Anf. 87 EBBA BUSCH (KD):

Herr talman! Jag skulle vilja vända mig till alla som följer den här debatten via tv eller radio. Nu har ni fått höra de olika politiska alternativen. Det som fått mest uppmärksamhet av vad regeringen åstadkommit har haft att göra med det vi lovade inför förra valet. Vi har fått ordning på den stora migrationen och de många skjutningarna, gjort det billigare att tanka och dessutom stärkt vanliga människors ekonomi. Nu har en barnfamilj 5 000 kronor mer i plånboken tack vare vår politik, som statsministern påpekat.

Detta har lett till många medierubriker. Men samtidigt har KD-hjärtat pumpat ut reformer som stärker vår välfärd. Det har inte fått lika mycket uppmärksamhet. I dag har jag kunnat berätta att vi lyckats vända läget för vårdköerna; de är nu kapade med 36 procent. De har alltså minskat med mer än en tredjedel. Vi har sänkt priset på tandvård med 90 procent för alla Sveriges seniorer. Vi har infört ett fritidskort för att varendade unga ska kunna ha en meningsfull fritid även om mamma eller pappa under en period står utan jobb. Vi gör historiska satsningar på barn- och ungdomspsykiatri och bättre övergångar till vuxenpsykiatri för dem med behov av detta. Vi är också den första regering som ser den ofrivilliga ensamheten som ett riktigt hälsoproblem.

Herr talman! Vänstersidan lockar i den här debatten med mer välfärd, men den skulle komma tillsammans med ett komplett rödgrönt kaos. Därför vill jag säga till alla er som lyssnar att valet inte står mellan hårda och mjuka tag. Det går att kapa både migrationsköer och vårdköer. Man kan få ordning i både energiförsörjningen och välfärden. Med KD får du det bästa från två världar: en borgerlig politik med omsorg om människan. (Applåder)

I detta anförande instämde Christian Carlsson, Hans Eklin och Magnus Oscarsson (alla KD).

Anf. 88 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Min fråga är kanske både hård och mjuk.

För ett och ett halvt år sedan presenterade AI-kommissionen sina slutsatser och förslag. Man gjorde det ett halvår före utsatt tid med anledning av att AI-utvecklingen accelererar så snabbt. Det här behöver vi lägga fram snabbare än vi tänkt, sa Carl-Henrik Svanberg. Detta är helt unikt för en svensk utredning, tror jag.

Digitaliseringsministern själv, kristdemokraten Erik Slottner, som tog emot kommissionens förslag, kommenterade till TT: ”Jag skulle inte använda ordet akut.” Och man får väl säga att regeringen har levt efter den devisen. På ett och ett halvt år har regeringen endast genomfört en handfull av de 75 förslag som AI-kommissionen presenterade. Trots att förslagen var färdigutredda har de hamnat i nya utredningar på Regeringskansliet.

Hur ska Sverige kunna vara en del av AI-utvecklingen och inte bara en åskådare vid sidan av som ser sig omsprungna av konkurrenterna?

Anf. 89 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! När det kommer till innovation är Sverige ett hopp, ett ljus i mörkret. I det svenska folket och de svenska företagen finns en styrka som vi behöver släppa loss för att komma över våra ganska svåra och allvarliga problem. Sverige och Europa riskerar att klämmas mellan Trump, Putin och Kina. Vi ska vara ledande även i AI-omställningen – inte på alla områden, men på några avgörande kritiska områden där vi blir outhärliga och det inte går att runda Sverige. Det är en viktig del av strategin.

Den AI-strategi som regeringen har tagit beslut om är ett första viktigt steg. Men det behöver kombineras med sådana åtgärder som vi vidtar nästa år. Vi ändrar hela miljöprövningshistorien i Sverige och går från 328 olika instanser till en instans. Den typen av massiva förenklingsförslag ihop med en skarp AI-strategi tror vi är avgörande för att släppa loss kraften i svenskt företagande.

Anf. 90 ELISABETH THAND RINGQVIST (C)
replik:

Herr talman! Regeringen har lagt ungefär en halv miljard på en AI-strategi. Andra länder lägger tusentals miljarder. Vi vet till exempel att utvecklingen kräver det som heter sandlådor, där man kan titta på utvecklingen samtidigt som man gör något. Det går inte att reglera tillräckligt smart och fatta beslut här i riksdagen, utan vi behöver ha den här typen av regleringar, som regeringen inte törns släppa fram.

Vi vet att det här skulle vara fantastiskt bra för läkemedelsindustrin, fordonsindustrin och energibranschen. Alla våra svenska huvudbranscher kommer att ställas om med AI. Men vi ligger efter, för vår lagstiftning är för långsam.

På vilket sätt jobbar näringsministern med att få fram den typen av sandlådor, så att vi kan ligga längst fram och törns göra det?

Anf. 91 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Det här är ännu ett område där Centerpartiet och den sittande regeringen skulle kunna jobba mer för att bana väg för företagande. Den här sortens företagande har vi massor av i Sverige. Vi är ledande i Europa när det kommer till så kallade unicorns – enhörningar. Vi har en extremt stark startup-scen, men vi behöver bli bättre på att se till att de här företagen kan växa och få in mer kapital till Sverige.

När jag talar med näringslivet får jag inte höra att man vill att vi ska införa alla delar av AI-strategin. En del förslag var kanske inte de bästa – vi har gått vidare med de bästa förslagen. Det man pekar på är förenklingar, förenklingar och förenklingar samt tillgång till kapital och energi. Nu har vi prioritet i forsknings- och innovationspropositionen för bland annat testhubbar och sandlådor.

Det som vore absolut mest skadligt för Sverige vore en tillbakarullning av den energipolitik som just nu banar väg för fossilfri baskraft och mer kärnkraft och som är det som en hållbar AI-strategi behöver.
(Applåder)

Anf. 92 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Riksdagen riskerar snart att fatta ett historiskt skadligt beslut om att avskaffa det kommunala vetot mot uranbrytning. Kritiken från lokalsamhällen och kommuner har varit massiv. För att dämpa oron har Tidöregeringen i stället lovat att nytt kommunalt veto mot brytning av alunskiffer.

Problemet är bara att det inte finns något sådant veto. Ingen utredning är presenterad, och det finns ingen tidsplan för när det ska komma. Vad regeringen gör är att ta bort kommunernas veto mot ett löfte om ett nytt veto någon gång i framtiden.

Herr talman! Kristdemokraterna brukar tala sig varma om att beslut ska fattas så nära människor som möjligt. Men när det gäller uranbrytning verkar det plötsligt inte gälla längre.

Jag vill därför fråga Ebba Busch: När kommer regeringens utlovade veto?

Anf. 93 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Min plan är – det är i varje fall det som står i min kalender – att jag kommer att kunna berätta mer om det i nästa vecka.

Anf. 94 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Det är ett spännande besked, om det nu är ett besked, eftersom ni har dragit på detta i evigheter. Ni vill avskaffa vetot, och sedan kommer det ett veto någon gång i framtiden. Det rimliga är att man börjar med att se till att det är kvar.

När ministern säger att det kommer i nästa vecka är det att lura kommunerna. Man måste ta allting i rätt

ordning. Nu riskerar kommunerna att förlora vetot. Vi har ingen aning om vad regeringen kommer att hitta på.

Det är tydligt att regeringen och Sverigedemokraterna försöker att vilseleda och lura in svenskarna i något som är extremt farligt. Det är möjligtvis så att det i nästa vecka kommer tårta. Jag vet inte.

Det handlar i grund och botten om mycket stora ingrepp i mark och vatten. Miljöpartiet kommer inte att acceptera det. Vi säger nej till uranbrytning, även i alunskiffer, och ja till lokalt självbestämmande.

Anf. 95 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Ibland behövs tårta, och ibland behövs uran. Sverige och världen behöver mer uran därför att vi behöver mer kärnkraft och mer fossilfri baskraft, eller om man så vill grön baskraft, som jag också kan tänka mig att kalla det.

Uran har vi trygga och säkra metoder för att bryta. Sedan är det en jättenoggrann tillståndsprocess för hur det får gå till. Därför är det orimligt att ha ett kommunalt veto mot det.

Alunskiffer finns det i dag ingen beprövad metod för att bryta i på ett säkert sätt. Därför har vi sagt att vi vill utreda ett kommunalt veto mot detta, men det ska inte vara på det sätt som man har haft tidigare.

Det lokala måste ha möjlighet att säga sitt, och boplagen måste ha det lokala med sig. Om forskningen ändras här är det möjligt. Men just nu finns inte det underlaget. Därför tycker vi att detta har varit en rimlig väg framåt.

Samtidigt blir Sverige ändå en starkare gruvnation, och Sverige och Europa blir mindre beroende av Kina än vad vi i dag är. Så bygger vi Sverige starkt och respektfullt.

Anf. 96 DANIEL HELLDÉN (MP):

Herr talman! Oroligheterna i Mellanöstern visar återigen något som vi har vetat länge. Sveriges fossilberoende gör oss sårbara, och det kostar inte minst för jordbruket.

När vi talar med bönder återkommer frågan: Hur stärker vi framtidstron? Samtidigt som stigande priser på fossila drivmedel pressar marginalerna slår klimatförändringarna redan mot skördar genom torka, vattenbrist och extremväder. Det är ohållbart.

Alla partier härinne är överens om att vi måste stötta jordbruket i kristider. Det är bra, men det räcker inte. Det krävs långsiktiga lösningar som gör jordbruket mindre sårbart och mer motståndskraftigt.

Herr talman! I förra veckan presenterade Miljöpartiet flera förslag som gör svensk matproduktion fossiloberoende. Det handlar om att främja alternativen, att göra lantbruket självförsörjande på hållbara drivmedel, att satsa på elektrifiering och att underlätta för gårdar att själva producera el.

Vi vill införa en biopremie som gör det billigare att tanka förnybart och ersätta regeringens subventioner av fossil lantbruksdiesel med ett grönt jordbruksavdrag som sänker skatten på jobb och företagande. Det här är

helt nödvändigt om vi vill lösa kriser på riktigt och inte bara hantera konsekvenserna när de redan är här.

Som statsminister Ulf Kristersson själv brukar säga, men sällan riktigt lyckas med: Vi måste hålla två tankar i huvudet samtidigt. Därför är min uppmaning till alla partier härinne: Om ni menar allvar och vill stötta svenskt jordbruk, sluta subventionera det fossila och börja investera i lantbrukets motståndskraft. Det är bra för klimatet, det är bra för ekonomin och det är bra säkerhetspolitik.

Anf. 97 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Sveriges övernitiska strandskydd har alldeles för länge hållit landsbygden tillbaka. När riksdagen i fjol röstade igenom vissa lättnader av strandskyddet röstade Miljöpartiet nej. De ville behålla helt absurda regler där ett grävt dike kan stoppa en familj från att bygga en altan. Det är en politik som utgår från skrivborden i Stockholm och inte från verkligheten i Småland eller Jämtland.

En utredare tittar just nu på detta. När han nyligen berättade att han vill stärka kommunernas bestämmande över strandskyddet just för att tillåta utveckling på landsbygd kallade Miljöpartiet det för vansinne. Tydligt är det vansinnigt att landsbygdsborna ska kunna utveckla sin mark och bo nära vattnet om de så vill.

Min fråga till Daniel Helldén är: Varför vill hans parti behandla landsbygden som en nationalpark för stadsbor, något man besöker då och då, där sly och mygg tar över de öppna landskapen, i stället för som bygder där människor och natur lever tillsammans?

Anf. 98 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Strandskyddet är någonting som vi måste värna. Jag hoppas att också Centerpartiet ser det.

Det gjordes förändringar i den utredning som sedan klubbades igenom. Vi var emot det. Vi tyckte att det gick för långt. Det fanns vissa saker som behövde göras och ändras; det håller vi med om – men inte allt.

Vi tycker att vi framöver måste värna det svenska vi har, allemansrätten och strandskyddet. Det som kommer att hända med de förslag som regeringen sannolikt kommer att lägga fram – vi vet inte riktigt, för den vill inte riktigt berätta vad som är på gång – är att de kommer att luckras upp på ett sådant sätt att vi inte kommer att ha några stränder att gå ned till. Det kommer att stå en skylt om att det är privat område.

Det kommer att påverka den biologiska mångfalden och stänga in människor på ett sätt som vi inte vill se.

Anf. 99 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik:

Herr talman! Det är viktigt att kommunerna får möjlighet att bestämma hur det ska byggas. Genom att bygga närmare vatten kan kalkylen gå ihop, så att man faktiskt får bygga på landsbygden. Nu säger banken nej. Men Miljöpartiet säger även nej till det. Vad tror

Daniel Helldén kommer att återstå av landsbygden om de som bor där inte får lov att utveckla sin mark?

Många landsbygdskommuner håller på att långsamt tyna bort. Om vi inte ger dem kraft att vända utvecklingen kommer Miljöpartiet att få som det vill. Människorna kommer att försvinna och naturen ta över. En stadsbo som paddlar förbi kommer att slippa se några hus nära vattenbrynet, absolut. Men det är så tätt med sly och så mycket mygg att man ändå inte kommer att kunna gå i land någonstans. Det är den typen av stränder vi talar om.

Hur tänker Miljöpartiet att man ska kunna använda och utveckla landsbygden med detta?

Anf. 100 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Det finns redan undantag som görs, exempelvis LIS-reglerna som gör att kommunerna kan ha rådighet över områden. Det är i grunden länsstyrelsen som är inblandad i det. Vi tycker inte att man ska gå längre. Det finns områden där man får göra detta.

Den mer generella uppluckringen av strandskyddet skulle vara otroligt skadlig för Sverige, och det handlar om alla stränder. När jag under massor med år bodde på landsbygden kunde jag notera att även en strand som kanske inte är den där badstranden kan vara något som man vill komma fram till. Man vill inte se den där skylten som säger att det är privat område.

De intressen som gör att man bygger nära stranden är skadliga med tanke på vad som försvinner. Om man nu behöver stöd för att bygga är det inte strandskyddet vi ska luckra upp, utan det finns andra sätt att lösa frågan på. Dessa måste vi hitta.

I detta anförande instämde Jacob Risberg (MP).

Anf. 101 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Jag tänker att vi ska prata lite mer om vård.

Valet i höst är ett vägval om vi ska ha ordning i migrationen och ordning i välfärden. Miljöpartiet har i Region Stockholm visat hur det blir när de gröna får vara med och styra. MP utformade upphandlingen av specialpsykiatri för vuxna som en ren prisupphandling; lägsta pris var den enda bedömningsgrunden.

Resultatet har visat sig: Vård erbjuds med mindre än hälften av de resurser som tidigare har lagts. Svårt sjuka människor får inte längre den vård, det stöd och det bemötande de behöver, och det brister i både köer och kontinuitet. Personal har varslats, och många har sagt upp sig. Flera vittnesmål visar på kraftigt försämrade arbetsvillkor och etisk stress, men de gröna politikerna stoltserar med ett överskott för psykiatri på drygt 500 miljoner kronor.

Frågan är egentligen: När blev penningvärdet viktigare än människovärdet för Miljöpartiet? Är det detta som väntar på nationell nivå för vården i höst?

Anf. 102 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Låt oss börja med vården på nationell nivå. Tidöpartierna har inte skjutit till de pengar som

regionerna behöver, och det gäller generellt i hela landet. Där måste det till mer medel, och vi behöver också räkna upp stöden med index.

Problemet är långsiktigheten och att få detta att fungera på ett bra sätt. Tidöregeringen har inte gjort det som behövs.

Jag vet att det har varit problem med psykiatri i Stockholm. Man har tillsatt en utredning, och man ser över och håller på att granska detta. Man kommer att hantera detta när man ser att det faktiskt behövs fler saker. Det har också presenterats ett åtgärds paket för de här delarna så att patienter inte ska falla mellan stolarna.

Jag tycker också att det är intressant i sammanhanget att köerna i Stockholmsregionen var längre när Kristdemokraterna satt där och styrde.

Anf. 103 EBBA BUSCH (KD) replik:

Herr talman! Det spännande är att vi då hade ett rödgrönt styre på nationell nivå.

Resultatet är väldigt tydligt. Rödgrönt styre på nationell nivå = vårdköerna ökar oaktat pandemi. Kristdemokrater med i regeringen på nationell nivå = vårdköerna minskar. Det är exakt detsamma nu.

Det här är verkligheten. Ibland har vi ideologiska debatter, och där kan man tycka och tänka olika. Det är så det funkar i en demokrati. Men när vi har visat att vår politik gör skillnad och att vi har kapat vårdköerna med 36 procent borde det inte vara så mycket att diskutera.

Jag misstror inte Miljöpartiets goda intentioner, och jag vill ha en seriös diskussion om psykiatri här. Men Stockholm har alltså varit sämst på att använda de prestationsbaserade medlen, och man stoltserar med att man går med en halv miljard plus på psykiatri trots att så många påverkas.

I Stockholm ökar köerna med 22 procent. Om Stockholm hade kunnat tas bort ur vår nationella beräkning skulle vårdköerna i stället ha minskat med över 40 procent. Något är fel med den rödgröna vårdpolitiken.

(Applåder)

Anf. 104 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Det finns väl ingen som skulle stoltsera med sådana saker. Det är en märklig sak att säga.

Det har gjorts en granskning, det har gått igenom och man har åtgärder för detta. Vi vet att sjukvårdsområdet är komplicerat. I ett område där Tidö styr, Skåne, är köerna längre än i Stockholm. Där är problemen större, och det har att göra med det styre som finns där och som inte tar ansvar. I Stockholm har man gått till botten med problemen och åtgärdat dem nu.

Ebba Busch pratar sig varm för att förstärka sjukvården. En statlig utredning där olika partier satt med sågade förslaget längs fotknölnarna och menade att det skulle bli en enormt stor myndighet. I stället borde man se till att vården får de resurser den behöver så att regionerna kan göra det här på ett bra sätt och inte behöva

titta på hur de ska klara ekonomin och göra olika speciallösningar.

Anf. 105 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! Jag ser att Daniel Helldén höll på att lämna talarstolen. Försöker han fly mig?

Daniel Helldén har sagt att han vill ha Vänsterpartiet i en rödgrön regering. Det väcker frågor. När jag läste Expressens topp-25-lista över antisemitiska medlemmar och kandidater i Vänsterpartiet kunde jag inte sluta fundera: Vad tycker Daniel Helldén om partiet han vill släppa in i en rödgrön regering? Anser han att Vänsterpartiet förtjänar ministerposter?

Anf. 106 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Antisemitism är inget som ska förekomma i Sverige. Det ska bort. Där står nästan alla, skulle jag säga, i den här kammaren – jag vet inte hur det är med partier på er sida – enade.

Jag tycker att Vänsterpartiet har agerat på det som har hänt. Jag har förstått att partiet uteslöt de här personerna och tog bort dem från listorna innan det hela kom ut. Det är bra, för vi behöver få bort det här.

När det sedan gäller regeringsmedverkan för vem det än vara månne på vår sida säger vi i Miljöpartiet att vi vill se en majoritetsregering, där de partier som behövs ska vara med. Då kan man få ordning och reda, och det kan gå framåt – i stället för att det sitter ett parti utanför regeringen som egentligen styr alltihop, som har varit fallet för Tidöpartierna.

(Applåder)

Anf. 107 SIMONA MOHAMSSON (L) replik:

Herr talman! You can run, but you can't hide. Det blev väldigt tydligt här att Vänsterpartiet kommer att krävas i regeringen för att få till en sådan där majoritetsregering.

Jag välkomnar Miljöpartiets avståndstagande från antisemitismen och terrorromantiken. Det är viktigt för svensk demokrati att vi har bred uppslutning bakom detta, för sådana värderingar hör inte hemma i Sverige.

Det återstår dock en viktig fråga för svenska folket: Kan Daniel Helldén lova här och nu att Miljöpartiet inte tänker släppa in Vänsterpartiet i regeringen om de här terrorromantikerna fortsätter att uppdragas?

Anf. 108 DANIEL HELLDÉN (MP) replik:

Herr talman! Jag noterar att Vänsterpartiet raskt har plockat bort de här personerna. Skulle det dyka upp några fler förutsätter jag att man plockar bort också dem. Jag gissar att Vänsterpartiet har gått igenom alla sina listor och kollat att det inte finns några fler, men det ska jag låta vara osagt.

När det gäller vilken regering som bildas har Miljöpartiet sagt att vi inte har något problem med Vänsterpartiet i regeringen. Vi har inte heller något problem med Centerpartiet i regeringen.

Miljöpartiet vill se en majoritetsregering som ser till att ta oss ur det moras som vi har sett under fyra år med Tidöregeringen, då man har ökat utsläppen och

gjort så att svenskar, framför allt barnfamiljer och ensamstående, har det knapert och inte får det de behöver. I stället sänker man skatterna för dem som är rika. Vi ser en utveckling när det gäller miljön och klimatet som är fruktansvärt skadlig för Sverige.

Jag ser fram emot att få se en ny regering, där Miljöpartiet sitter med, som är en majoritetsregering och som tar hand om Sverige.

(Applåder)

Anf. 109 SIMONA MOHAMSSON (L):

Herr talman! Jag tror inte att Max ville dö. Jag tror att han kände att det var honom det var fel på, att han inte passade in. Till slut orkade han inte mer.

Så säger mamma Linda i Svenska Dagbladets uppmärksammade granskning *Varför dog Max?*

Max blev bara 13 år. Mobbingen i skolan tog hans liv.

Det ska inte vara så. Mobbing hör inte hemma i vårt samhälle. Varje barn har rätt att gå till skolan utan ont i magen.

Ändå vet vi att så inte är fallet. Enligt Friends kan uppemot 140 000 barn vara utsatta för mobbing. Ändå finns det många där ute som gör viktiga insatser för att hjälpa barn och unga som mår dåligt – föräldrar som reagerar när andra betar sig illa, lärare som uppmärksammar eleven som blir utfrysad och föreningar som, liksom Friends, finns där för barn när de behöver ha någon att prata med.

Detta är goda exempel som varje dag visar att det finns en vuxenvärld som är villig att kliva fram för att skapa trygghet i skolan för varje barn.

Men det ska inte vara upp till enskilda eldsjälar att få stopp på mobbingen. Det är hela samhällets ansvar. Vi måste växla upp arbetet.

Liberalerna vill se en kartläggning av mobbingen och otryggheten i och utanför klassrummen. Det är vårt ansvar, vår förbannade skyldighet, att se till att det som händer Max inte händer igen.

(Applåder)

Partiledardebatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 20 maj justerades.

§ 3 Avsägelse

Förste vice talmannen meddelade att *Michael Rubbestad* av sagt sig uppdraget som ledamot i Valprövningsnämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om subsidiaritetsprövningar

Förste vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2025/26:30 för torsdagen den 4 juni i ärende om subsidiaritetsprövningar av EU-förslag hade kommit in från trafikutskottet.

§ 5 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2025/26:549

Till riksdagen

Interpellation 2025/26:549 Barnfamiljernas ekonomi

av Sanne Lennström (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 11 augusti 2026.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 juni 2026

Finansdepartementet

Elisabeth Svantesson (M)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2025/26:278 och 282 till skatteutskottet

2025/26:279 till försvarsutskottet

Skrivelser

2025/26:280 till konstitutionsutskottet

2025/26:281 till socialförsäkringsutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Utrikesutskottets betänkanden

2025/26:UU20 Sveriges tillträde till konventionen om inrättande av en internationell skadeståndskommission för Ukraina

2025/26:UU21 Sveriges anslutning till den utvidgade partiella överenskommelsen för den särskilda tribunalen för aggressionsbrottet mot Ukraina

Näringsutskottets betänkanden

2025/26:NU27 Ändamålsenliga säkerhets- och strålskydds krav för utvinning och bearbetning av kärnämnen

2025/26:NU24 Ny kärnkraft i Sverige – fler möjliga platser vid kusten

2025/26:NU25 Nya lagar om elsystemet

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2025/26:AU14 Tidsbegränsat boende för vissa nyanlända invandrare – en ny lag om bosättning

Socialutskottets betänkande

2025/26:SoU34 En mer sammanhållen vård för personer med skadligt bruk eller beroende och andra psykiatriska tillstånd

§ 8 Humanitärt bistånd

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU17

Humanitärt bistånd (skr. 2025/26:226)

föredrogs.

Anf. 110 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Det här blir mitt allra sista anförande i denna kammare efter snart 20 år som ledamot av Sveriges riksdag. Alla dessa år har jag suttit i utrikesutskottet.

När jag valdes in 2006 var världen på många sätt en helt annan. Barack Obama var en tämligen anonym senator från Chicago. Det fanns i världen ett hopp om fred, nedrustning och demokratisering. Demokratien gick framåt i land efter land. Fredrik Reinfeldt hade just blivit statsminister, och Göran Persson packade flyttkartongerna i Sagerska palatset.

Sedan dess har världen förändrats dramatiskt. Vi lever nu i en tid präglad av krig, auktoritära krafter som växer, ökande nationalism, klimatkris och växande klyftor. Vi ser hur folkrätten utmanas, hur mänskliga rättigheter ifrågasätts och hur det politiska samtalet hårdnar och vulgariseras. Vi ser hur populism och rasism försöker övertyga människor om lögnen att solidaritet är naivt och medmänsklighet ett svaghetstecken. Därför känns just den här debatten viktig för mig.

Herr talman! Innan jag går vidare måste jag be att få säga tack – först och främst till min familj, förstås, för stödet genom alla dessa år. Ni har låtit mig förverkliga min dröm att få vara riksdagsledamot. Jag tackar också väljarna i Västmanland och mitt parti för det förtroende jag fått i fem val. Tack också till kollegorna i utrikesutskottet, nuvarande och genom alla dessa år, samt till utskottskansliets personal och alla tjänstemän i hela Riksdagsförvaltningen, som genom åren professionellt hjälpt oss att göra vårt arbete för demokratin bättre! Det har varit en stor ära att få representera Sverige i den här rollen.

Herr talman! Under de här 20 åren har jag haft möjlighet att resa mycket och möta människor från alla möjliga håll i världen. Om det är något jag lärt mig är det detta: Vi människor har väldigt mycket mer som förenar oss än som skiljer oss åt. Oavsett religion, kultur, etnicitet och utbildningsnivå, oavsett om man är rik eller fattig, vill de allra flesta människor ungefär samma saker världen över: Vi vill leva i fred. Vi vill kunna försörja oss själva och leva värdiga liv. Vi vill kunna tänka och tala fritt. Vi vill hitta någon att älska och bli älskad av. Om vi får barn blir de genast det

viktigaste i hela världen, och vi vill göra allt vi kan för att de ska få trygghet och en bättre framtid.

Vi är mycket mer lika än olika. Jag tror att politiken skulle må bra av att oftare påminna sig om detta grundläggande faktum.

Det finns nämligen politiska krafter som gör tvärtom – krafter som vill exploatera skillnader mellan människor, som vill spä på konflikter och misstänksamhet, som ser ett kulturkrig bakom varje hörn och som bygger politiskt stöd på att människor ska vara rädda för varandra, på att göda fördomar och på att dela upp människor i vi och dom. Det är en felaktig och farlig väg att gå.

Herr talman! Vi debatterar i dag Riksrevisionens rapport om Sidas arbete med det humanitära biståndet. Det handlar i grunden om effektivitet, uppföljning och transparens. Det är viktiga frågor. Jag vill för formens skull yrka bifall till reservation 3, vår motivreservation i ärendet, där man kan läsa mer om vårt ställningstagande.

Vi socialdemokrater står självklart bakom höga krav på professionalism, kvalitet, resultat, kontroll och uppföljning inom det humanitära biståndet och allt annat bistånd.

Biståndsmedel ska användas rätt, korruption ska bekämpas och beslut ska vara transparenta och rätts säkra. Det är avgörande för biståndets legitimitet. Men det är också viktigt att säga följande tydligt. Krav på effektivitet står inte i motsats till ett starkt och stort bistånd. Tvärtom! Vi kan kräva både ordning och reda och samtidigt stå upp för solidaritet och internationellt ansvarstagande.

För mig har bistånd genom åren inte bara handlat om budgettabeller, styrdokument och reformagendor. Det har också handlat om vilket land Sverige vill vara. Jag är mycket stolt över att Sverige under lång tid har varit ett land som gjort gott i världen – och fortfarande gör gott i världen. Sverige är ett land som förstår att solidaritet inte slutar vid nationsgränsen, ett land som inser att kampen mot fattigdom, svält och förtryck inte bara är moraliskt riktigt utan också ligger i vårt strategiska långsiktiga intresse. En värld med mindre fattigdom, mindre desperation och färre krig och konflikter är också en tryggare värld för Sverige.

Herr talman! Över 300 miljoner människor i världen är i dag i behov av humanitärt stöd. Barn svälter i Sudan och i södra Etiopien. Människor drivs på flykt i Gaza, på Västbanken, i Ukraina och i Myanmar. Kvinnor förtrycks brutalt i Afghanistan och Iran. Klimatkatastrofer slår sönder redan sköra samhällen.

Samtidigt ser vi en trend där de rika länderna som grupp gör historiskt stora nedskärningar i det internationella biståndet. USA har gjort enorma neddragningar. Flera europeiska länder gör samma sak. Även Sverige har under mandatperioden gjort stora nedskärningar. Sverige har övergivit enprocentsmålet. Bistånd har avslutats i några av världens fattigaste och mest konfliktdrabbade länder, till exempel Sydsudan, Burkina Faso, Kambodja, Liberia, Moçambique, Zimbabwe, Mali och Myanmar.

Det här, herr talman, anser vi socialdemokrater är fel väg att gå. Vi vill stegvis återställa biståndet till 1 procent av bni, inte för att bistånd, eller svenskt bistånd, ensamt kan lösa alla världens problem, inte för att varje biståndsinsats alltid är perfekt, utan därför att med mindre bistånd får färre människor hjälp. Färre barn får gå i skolan, och färre människor får sjukvård, mat och skydd undan våld och övergrepp.

Herr talman! Det finns krafter i svensk politik som helst skulle vilja kapa biståndet helt och hållet. Det finns krafter som menar att vi inte ska bry oss om människor utanför Sveriges gränser, som ser varje krona till fattiga människor ute i världen som en förlust för de svenska skattebetalarna och som ibland verkar tycka att människovärdet väger lite lättare ju längre ifrån Sverige du råkar vara född.

Jag delar inte den människosynen, och jag tror faktiskt inte att majoriteten av svenska folket gör det heller. Trots trollarméer och högljudda kampanjer på sociala medier vet jag att biståndsviljan fortfarande är stark i Sverige. De flesta människor förstår intuitivt något grundläggande, nämligen idén om att alla människor har lika värde och att mänskliga rättigheter gäller alla människor överallt. Ett barn som svälter i Sudan eller i södra Etiopien är lika mycket värt som ett barn i Surahammar eller Sundbyberg. Vi som lever i ett av världens rikaste och mest välmående länder har också en skyldighet att göra vad vi kan för att lindra nöd, bekämpa fattigdom och stå upp mot förtryck.

Herr talman! I en tid när världen stormar måste vi hålla fast vid vissa grundläggande principer: folkkräkten, FN-stadgan, de mänskliga rättigheterna, demokrati, jämställdhet, internationell humanitär rätt, principen om alla människors lika värde. Det är de principerna som håller samman världen när cynismen växer. Det är de principerna som skiljer civilisation från barbari, och det är de principerna Sverige alltid måste stå upp för också när det blåser andra vindar i världen. Om vi börjar kompromissa med människovärdet när tiderna blir svåra, då var de kanske inte några principer från början.

Herr talman! När jag nu lämnar riksdagen gör jag det med oro över mycket i världen, men jag gör det också med hopp. Jag har under dessa 20 år mött så många människor i Sverige, här i kammaren, ute i världen och internationellt som varje dag arbetar för demokrati, för fred, för jämställdhet och för mänsklig värdighet. Det handlar om människor som vägrar acceptera att världen måste vara brutal och cynisk, och det handlar om människor som fortsätter att kämpa för solidaritet och rättvisa – trots allt. Det ger mig hopp om framtiden.

Därför lämnar jag också kammaren med en stark övertygelse, nämligen den att Sverige aldrig ska bli ett land som vänder bort blicken när människor lider. Sverige ska vara en stark röst för internationell solidaritet, mänskliga rättigheter och fred. Det har varit viktigt för mig under mina år här i riksdagen. Jag hoppas att de fortsätter att vara viktiga värden för Sveriges riksdag långt efter att jag har lämnat den.

(Applåder)

Anf. 111 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Det hör inte till vanligheterna att jag begär replik på Olle Thorells anföranden, men jag gjorde det nu därför att jag vill passa på att tacka Olle Thorell för väldigt gott samarbete i utrikesutskottet, framför allt när det gäller de biståndspolitiska frågorna. Olle Thorell är alltid påläst, kunnig och väl insatt i frågorna. Han har en förmåga att föra fram skarp kritik på ett vänligt sätt. Det är inte så lätt alla gånger!

Jag tycker också att vi har samarbetat väl i utskottet. Vi har lyft upp de biståndspolitiska frågorna, och vi har många gånger varit kritiska mot regeringens biståndspolitik. Vi har haft ett gott samarbete med civilsamhället och ställt upp för Palestinafrågan och andra viktiga frågor i biståndspolitiken.

Jag vill framföra mitt varmaste tack och önska all lycka till i framtiden.

Anf. 112 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Lotta Johnson Fornarve för de fina orden. Jag kan replikera med detsamma, inte bara till dig utan till fler vänsterpartister som jag har samarbetat med genom åren i utrikesutskottet – Hans Linde, Håkan Svenneling med flera – som har gjort ett gott arbete för sina ideal och värderingar och kämpar på för internationell solidaritet.

Vi kommer säkert att ses igen i framtiden. Tack ska du ha och lycka till!

Anf. 113 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag lyssnade med intresse på Olle Thorells anförande. Trots att vi tillhör diametralt olika partier finns det en del av det internationella biståndet som har stor uppslutning och stort stöd både i riksdagen och bland svenska folket i stort, nämligen det humanitära biståndet och den skillnad Sverige kan göra med det humanitära biståndet.

I dag vi debatterar Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet och regeringens skrivelse om detta. Jag vill ändå ställa en fråga från ett övergripande plan. Under en lång tid av socialdemokratiskt ledda regeringar har kritiken ofta gällt bristande uppföljning och kontroll av biståndsmedel.

Det här har varit återkommande över tid i Riksrevisionens och Sidas rapporter. Det har handlat om otydliga beslut, brist på transparens i urval av mottagare och generella problem, också under socialdemokratiskt ledda regeringar. Det har förekommit korruption i mottagarländer och felaktig användning av pengar men också svårigheter med kontroll i konflikt- och högriskområden där det humanitära biståndet är centralt.

Mot bakgrund av det undrar jag vilka lärdomar ledamoten Thorell har dragit. Hur skulle han som långvarig biståndspolitisk talesperson för Socialdemokraterna vilja att detta förbättras i framtiden?

Anf. 114 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Jag hade tänkt att mitt sista anförande i riksdagen skulle vara snällt, vänligt och behagligt, men ledamoten Emilsson tvingar mig att vara uppriktigt och ärlig.

Jag tror säkert att Aron Emilsson har ett gott hjärta och vill människor ute i världen och i Sverige väl. Men tyvärr måste jag meddela honom, om han själv inte har upptäckt det, att han hör till ett parti med en finansministerkandidat som gick ut offentligt i valrörelsen häromveckan och sa: Jag tycker det ska vara noll i bistånd. Det gör ingen nytta för svenskar. Vi kanske kan ge en och annan krona till Ukraina, men resten kan vi strunta i. Det gör ingen nytta för Sverige och svenskarna.

Det är detta parti som Aron Emilsson hör till. Han går omkring som en ulv i fårakläder i utrikesutskottet och säger vackra saker om internationell solidaritet och humanitärt bistånd, men det är bara ett spel för gallerierna. Jag köper inte det. Jag tror inte heller att de svenska väljarna köper det. Internationell solidaritet är något för internationalister, inte för nationalister.

Anf. 115 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Låt mig säga så här: Det har inte undgått någon på senare tid vilket sällskap Socialdemokraterna och Olle Thorell själv befinner sig i. En av de största skandalerna i det internationella biståndet under den här mandatperioden har varit hur Vänsterpartiets biståndsstiftelse haft kopplingar till DFLP. Dessa har själva bekräftat att de var delaktiga i Hamas attack den 7 oktober, som är det största massmordet på judar sedan andra världskriget.

Jag sa precis att jag kan skriva under på mycket av det Olle Thorell talade om i sitt anförande, inte minst på ett filosofiskt plan i betydelsen av vilken skillnad vi kan göra. Men är det dessa vindar han pekar på när han säger att han är orolig över vindarna?

Är det sådana åsikter och värderingar hos vänsterpartister i Sverige, oavsett om det är i kommuner, i regioner eller på nationell nivå här i riksdagen, som kan beredas plats i en framtida regering? Är det ett sådant renhållningsarbete som Olle Thorell vill göra för att se till att svenska värderingar sprids över världen? Eller vad är det han syftar på?

Vi vet mycket väl att det här är ett omfattande problem. Det verkar vara ett lapptäcke, ett mönster, där sömmarna går tätare och tätare i varandra i fråga om Vänsterpartiets samröre med terrorkramande krafter och organisationer, både internationellt och i vårt land.

Jag tycker att man är svaret skyldig om huruvida man krattar manegen för sådana krafter, både i en framtida regering och i ett samarbete med Vänsterpartiet.

Oavsett om Olle Thorell väljer att kalla mig ulv i fårakläder eller något annat har mitt engagemang den här mandatperioden handlat om att vara lyhörd, respektfull och ansvarstagande för utrikesutskottets viktiga arbete. Jag vet att Olle Thorell också har varit det under sina många år i riksdagen och i utrikesutskottet.

För det och för hans gärning vill jag ändå tacka Olle Thorell.

Anf. 116 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack för det, Aron Emilsson! Jag vill tacka Aron Emilsson för gott ordförandeskap i utrikesutskottet. Han har skött det på ett utmärkt sätt, men jag tycker ändå att Aron Emilsson står för en politik och en ideologi som är djupt felaktig. Det är en politik med en cynisk syn på omvärlden och människor, och den är inskränkt och osolidarisk i sin kärna.

Vad gäller kritiken mot Vänsterpartiet och deras kopplingar – vad är det man säger i Jeopardy? ”Kan jag få sten i glashus för 500 kronor, tack?”

Det är fäinigt att höra det här. Alla partier ska självklart hålla rent i sina kontakter med omvärlden. Man ska självklart utesluta medlemmar som visar sympati med terrororganisationer. Det har Vänsterpartiet gjort. Jag litar på att de kommer att fortsätta hålla rent på sin kant.

Aron Emilsson hör till det största partiet i en regeringskoalition som har lyckats göra det näst mest korrupta landet i världen, Somalia, ännu lite mer korrupt genom att skicka 100 miljoner svenska skatte kronor till någon i närheten av en premiärminister i en Hamaskramande antisemitisk premiärministers kansli för att de ska ta emot det de är skyldiga att göra enligt folk-rätten.

Aron Emilssons partis biståndsstiftelse Hepatica slussar pengar till abortmotståndare i Brasilien. Hans parti ser till att svältande barn i södra Etiopien står helt utan stöd när man godtyckligt kapar stödet helt och hållet till Islamic Relief. Det gör man på helt godtyckliga grunder bara för att de råkar heta någonting med ”Islamic”. Det tycker jag är ovärdigt och har ingenting med svenska värderingar att göra.

Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Även jag vill ansluta mig till tackandet. Olle Thorell och jag har så här långt suttit lika många år i utrikesutskottet. Det har varit en intressant resa. Det var en annan tid för 20 år sedan, precis som Olle Thorell beskrev. Vi har haft våra duster, bland annat under allianstiden och därefter, men vi har också haft respekt och glädje av att lyssna, tror jag, till de olika åsikter som vi runt det runda bordet i utrikesutskottet kan förmedla till varandra.

Jag uppskattar Olle Thorell för hans stora engagemang. Jag vet att han har ett särskilt engagemang för Asien, och jag har lyssnat särskilt när vi har diskuterat det. Det är naturligtvis värdefullt med det engagemang, den kunskap och de kontaktytor som Olle Thorell har tagit med in i utskottets arbete.

Än en gång vill jag rikta ett stort tack för de gemensamma åren och för det gemensamma arbetet för Sverige men också för världen där ute och för människor som behöver stöd och utvecklingshopp.

Anf. 118 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket, Kerstin Lundgren! Vi har kamperat ihop i riksdagen i 20 år. Du är snäppet över mig på senioritetslistan. Ingen skulle jag hellre vilja ha över mig på den listan än Kerstin Lundgren, som representerar sitt parti och centerrörelsen på ett alldeles utmärkt sätt. Hon är otroligt påläst och kunnig, och ingen kan formaliteter och ordning och reda i utskottet och i kammaren som hon.

Det har varit mycket lärorikt och givande att kämpa på tillsammans i opposition och majoritet, och något mellanläge har det också varit där för oss båda. Vi delar många erfarenheter.

Tänk vad mycket som har hänt på 20 år! Jag sa att Barack Obama var en okänd senator från Chicago när vi kom in. Donald Trump var en konstig figur på tv med konstig frisyr, märkliga åsikter och en gapig stil. Han har dock inte ändrat sig så mycket sedan dess. Det enda som har ändrats är att han har blivit president.

Krig i Europa, en pandemi, Rysslands ökande aggression och Sveriges anslutning till Nato, där våra partier ändrade uppfattning i lite olika tempo men gick ändå i samma riktning – allt detta har lett till otroligt många stora, svåra och tunga beslut.

Jag vill inte minst nämna de beslut vi fattar tillsammans i utrikesutskottet om att skicka svenska soldater ut till konfliktzoner. Det fattar vi beslut om. Det är stort och ansvarsfullt, och jag känner att Kerstin Lundgren, Centerpartiet, vi socialdemokrater och faktiskt alla partier i utskottet, inget undantaget, har tagit denna uppgift på stort allvar och gör det vi kan för att världen ska vara tryggare.

Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag tänkte inte fortsätta den här rosenkimrande dialogen utan bara önska lycka till i fortsatt arbete. Jag förväntar mig att vi kommer att få höra från Olle Thorell från andra scener och kanske också från andra länder – vem vet. Stort lycka till och tack för de här åren!

Anf. 120 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket till talmannen Forslund också, för gott samarbete genom åren! Jag önskar Kerstin Lundgren och alla ledamöter här i kammaren en glad sommar och olika grader av lycka till i valrörelsen. Och allt gott!
(Applåder)

Anf. 121 MAGDALENA THURESSON (M):

Herr talman! Det känns extra speciellt också för mig att ställa mig i den här talarstolen i dag. Jag tror nämligen att det blir sista gången jag gör det. I höst samlas en ny riksdag, och eftersom jag inte kandiderar för omval tror jag att detta blir min sista ärendedebatt i riksdagens kammare.

För mig personligen känns det också fint och speciellt att min sista debatt handlar om bistånd. Det gjorde nämligen min allra första debatt här i kammaren också. Men nog om mig.

Denna debatt handlar om en granskning som Riksrevisionen har gjort av Sidas arbete med det humanitära biståndet, den skrivelse som regeringen lämnat till riksdagen med anledning av granskningen och de följdmotioner som väckts med anledning av skrivelsen.

Kort: Vad är humanitärt bistånd? Enkelt kan man säga att det finns två olika typer av bistånd.

Långsiktigt utvecklingsbistånd kan vara stöd till institutionsbyggande eller vaccinationsprogram eller stöd som syftar till att skapa fler jobb, ökad jämställdhet eller liknande. Det är projekt som syftar till långsiktig förändring och förbättrade levnadsvillkor för människor i fattigdom och förtryck.

Humanitärt bistånd är mer kortsiktigt bistånd. Ibland kan det kallas för katastrofbistånd; det handlar om att rädda liv. Det rör sig om mat, vatten, filter och mediciner till människor som lever under katastrofliknande förhållanden. Det handlar om att hindra död och lindra nöd.

Det är alltså arbetet kring det humanitära biståndet som Riksrevisionen har granskat och som dagens debatt handlar om. Låt mig inleda med att konstatera att det är en mycket välkommen granskning som Riksrevisionen har gjort. Sverige lägger mycket stora summor av skattebetalarnas pengar på bistånd. Det är viktigt att pengarna används på bästa möjliga sätt och att det är tydligt varför en viss organisation tilldelas biståndsmedel. Därför är den här typen av granskning med rekommendationer om vad som kan förbättras mycket välkommen.

Just den här granskningen avser inte effekterna av själva biståndet, utan den gäller Sidas val av samarbetspartner, alltså vilka organisationer som ska få ta del av svenska skattemedel, och Sidas arbete med fördelning av medel och uppföljning.

Enligt Riksrevisionen är det möjligt att förenkla Sidas urvalsprocesser och ändå fatta välgrundade beslut. Riksrevisionen konstaterar också att Sidas beslutsfattande inte alltid är tillräckligt tydligt och transparent. Sida är en förvaltningsmyndighet, och det måste därför vara just tydligt och transparent varför man fattar de beslut om medelstildelning som man fattar. Riksrevisionen skriver förvissat att den nya partnervalsprocessen inför strategiperioden 2025–2029 är tydligare och mer transparent än den förra men att viss otydlighet kring beslutsfattandet kvarstår.

Riksrevisionen konstaterar också att Sidas uppföljning inte är tillräckligt systematisk och att det är svårt att se en röd tråd mellan riskbedömningar och uppföljning. Riksrevisionen konstaterar att humanitär personal på ambassader underlättar uppföljningen men noterar att det finns utmaningar i fördelningen av personalresurser och att Sida bör samordna sig bättre för att effektivisera arbetet.

Riksrevisionen har med anledning av granskningen lämnat en rad rekommendationer till Sida för att säkerställa att myndigheten arbetar enligt förvaltningsrättsliga principer och för att effektivisera myndighetens

arbete när det gäller val av samarbetspartner och uppföljning av det humanitära biståndet.

Riksrevisionen har inte lämnat några rekommendationer till regeringen. Regeringen konstaterar dock, precis som utskottet, att man välkomnar Riksrevisionens granskning och instämmer i de rekommendationer som Riksrevisionen har lämnat till Sida.

Herr talman! Jag vill lägga ut texten om två områden: humanitärt bistånd som andel av biståndsbudgeten och att bistånd inte ska komma i närheten av extremism. Jag börjar med att bistånd inte ska komma i närheten av extremism.

I regeringens skrivelse med anledning av den här granskningen skriver regeringen att man instämmer i att processen för val av samarbetspartner kan förenklas, men man understryker samtidigt vikten av att göra en adekvat kvalitetssäkring. Vikten av en grundlig kvalitetssäkring lyfts också fram i regeringens strategi för det humanitära biståndet. I strategin understryks att samarbetspartner ska respektera demokratiska värderingar, internationell rätt och humanitära principer samt ha system för att förebygga sexuellt utnyttjande, övergrepp och trakasserier. Stöd får inte ges till aktörer med koppling till våldsbejakande extremism eller verksamhet som motarbetar den regelbaserade världsordningen och svenska intressen. Vid tveksamhet ska försiktighetsprincipen tillämpas.

Jag tror faktiskt att det förvånar många som lyssnar på debatten att det inte råder politisk enighet kring just den här sista meningen: Vid tveksamhet ska försiktighetsprincipen tillämpas. Politiken har ett ansvar att se till att skattepengar används på bästa sätt. Då är det också fullt rimligt att 1) inga medel får ges till organisationer som har koppling till extremism och 2) försiktighetsprincipen ska tillämpas vid tveksamhet. Det tycker jag att hårt arbetande skattebetalare har rätt att förvänta sig.

Herr talman! Jag vill också säga några ord om humanitärt bistånd som andel av vår biståndsbudget. Humanitärt bistånd är livräddande insatser. Det handlar om att hindra död och lindra nöd. Det rör sig om hjälp till människor i katastrofliknande situationer – mat, vatten, filter och mediciner till människor i absolut nöd. Jag tror att de flesta människor när de tänker på bistånd framför allt tänker på det humanitära biståndet.

Men trots att det handlar om bistånd som syftar till att hindra död och lindra nöd utgör det humanitära biståndet en förhållandevis liten del av allt bistånd. Åren 2014–2024 utgjorde det runt 10 procent av allt bistånd för att förra året, 2025, öka till 17 procent av allt bistånd.

Jag tror att många förvånas över att vi lägger så mycket pengar på bistånd men att det trots detta är en så liten andel av allt bistånd som går till denna typ av livräddande insatser. Jag tror att det skulle finnas ett brett folkligt stöd för att öka det humanitära biståndet som andel av biståndsbudgeten. Men då måste naturligtvis processerna för hur Sida väljer samarbetspartner och följer upp resultat och utvärderingar fungera

mycket väl. Därför är den typ av granskning som vi nu debatterar så viktig.

Jag vill med dessa ord yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Men, herr talman, låt mig bli lite personlig eftersom jag sannolikt står i den här talarstolen för sista gången. När en ny riksdag samlas här i höst kommer jag förstås att sakna mina partikollegor, men jag kommer också att sakna många från oppositionen.

Runt utrikesutskottets runda bord sitter många kloka och kunniga människor. När det kommer till dagens ämne för debatt, biståndet, landar vi i olika prioriteringar, precis som det ska vara i en demokrati. Men jag beundrar er kunskap och ert engagemang, och det får gärna föras till protokollet att jag kommer att sakna er. Tack till er!

Tack också till utskottskansliet, kammarkansliet, riksdagens utredningstjänst, nycklar och kort, säkerhetsvakter, restaurangpersonal – ja, till alla er som går till den här arbetsplatsen varje dag och hjälper oss ledamöter i vårt uppdrag!

Tack till talmanspresidiet! Jag hoppas att ni så småningom får en fin sommar tillsammans med nära och kära.

Anf. 122 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)
replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten för ett gott samarbete, även om vi har olika åsikter. Många gånger och i många frågor tycker jag ändå att det har funnits en fin och bra respekt mellan oss ledamöter i utrikesutskottet. Tack för det!

Nu kommer jag till mina frågor. Magdalena Thuresson säger att biståndet ska gå till de mest utsatta och dem med störst behov. Det är vi överens om. Då kan man fråga sig varför man har dragit in stödet till organisationen Islamic Relief, som ju haft ett väldigt väl fungerande biståndsarbete i svåra kontexter, som har fått bistånd under en lång rad år utan anmärkning. Nu drar man alltså in stödet mot bakgrund av den så kallade försiktighetsprincipen. Det har lett till att deras projekt i flyktinglägren i östra Etiopien, som har gått ut på att rädda livet på undernärda spädbarn, helt dras in. Det stödet försvinner. Det är ingen som kommer att gå in och ersätta det. Det finns alltså en stor risk för att de här spädbarnen helt enkelt kommer att dö.

Jag tycker att det är fruktansvärt och omoraliskt att man gör så. Man kan ju fråga sig vad som är viktigast: Är det försiktighetsprincipen eller att rädda livet på små spädbarn?

Magdalena Thuresson säger att inga skattemedel ska komma i närheten av extremism. Då kan man fråga sig varför regeringen använder dubbla måttstockar. Varför skickar man då 100 miljoner till den Hamas-kramande premiärministern i Somalia? Det handlar alltså om projekt närstående den somaliska premiärministern, som så tydligt har uttalat ett stöd för Hamas. Detta går ju inte alls ihop! Varför åberopar man försiktighetsprincipen i det ena fallet men inte i det andra?

Anf. 123 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Tack, Lotta, för gott samarbete i utrikesutskottet, även om vi många gånger tycker olika! Det var två frågor, och jag ska försöka svara på båda.

Den första frågan handlade om Islamic Relief. När det gäller den här enskilda organisationen finns det många olika tankar. Jag ska försöka undvika att gå in på det enskilda fallet utan mer förklara hur det fungerar.

Politiken sätter ju ramar och mål. Det är inte politiken som väljer vilka organisationer som ska ges medel. Det gör myndigheten. Politiken sätter upp mål och direktiv, och utifrån detta är det myndigheten som fattar beslut.

Jag försvarar att vi ska ha en försiktighetsprincip. Jag tycker att hårt arbetande skattebetalare kan förvänta sig att vi säkerställer att skattebetalarnas pengar inte kommer i närheten av extremism.

Herr talman! Jag ger gärna Vänsterpartiet möjlighet att svara på frågan: Tycker Vänsterpartiet att vi ska ha en försiktighetsprincip för att säkerställa att biståndspengar inte kommer i närheten av extremism? I så fall skulle man kunna börja med att titta på sin egen biståndsorganisation. Men jag ger gärna Vänsterpartiet möjlighet att svara på detta. Jag försvarar principen att inga pengar ska komma i närheten av extremism.

När det sedan gäller Somalia, som ledamoten tog upp, ges inga pengar till premiärministern i Somalia. Man ger pengar till UNDP.

Bistånd till Somalia är i sig heller ingenting nytt. Jag gjorde en snabb googling inför den här debatten eftersom jag misstänkte att frågan skulle komma. År 2019 gav Sverige närmare 800 miljoner i bistånd till Somalia. 2020 var det 390 miljoner och 2021 närmare 600 miljoner. Bistånd till Somalia är alltså inget nytt. Bistånd till UNDP är inget nytt. Det som är nytt är ett krav på återvändande.

Anf. 124 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V)
replik:

Herr talman! Tack för svaren, Magdalena Thuresson! Självklart ska inga skattemedel och inget bistånd gå till extremism. Men det har det ju heller inte gjort när det gäller Islamic Relief. Det finns ingen sådan koppling över huvud taget. Det har framkommit i Sidas granskning. Det har också granskats av Centrum mot våldsbejakande extremism. Man har inte hittat någon koppling till extremism över huvud taget.

Här hänvisar man till den, som jag tycker, rättssäkra försiktighetsprincipen som i stort sett är omöjlig att leva upp till för en organisation som jobbar i de här väldigt svåra kontexterna. Jag tror att man har hårdgranskat Islamic Relief just därför att organisationen har ordet "Islamic" i sitt namn. Det är en organisation som har gjort ett oerhört viktigt och bra arbete. Det har till exempel handlat om de undernärda barnen, som jag talade om, och om våldsutsatta flickor och kvinnor i Sudan och så vidare.

Det är ett mycket bra arbete som man nu har dragit tillbaka stödet till på grund av en, som jag ser det, väldigt rättsosäker princip. Det finns också ledande chefer på Sida som har varnat för att det kan få mycket allvarliga konsekvenser när man drar tillbaka det här stödet. Det kan leda till att svältande barn riskerar att dö och att stödet till våldsutsatta kvinnor kommer att upphöra.

När det gäller Somalia har man ju flyttat biståndspengar som tidigare har gått till exempelvis jämställdhet. De har flyttats till projekt nära den somaliske premiärministern. Det är ett faktum. Och den somaliske premiärministern har gjort ett stort antal uttalanden där han stöder Hamas. Det är väldigt märkligt att man kan ha så här dubbla måttstockar.

Anf. 125 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Om man minskar eller helt avslutar biståndet till en viss organisation betyder det inte att biståndet till den platsen, den konflikten, det landet eller den kontexten försvinner. Pengarna förmedlas ju till andra organisationer. För oss är det resultat som spelar roll, inte enskilda organisationer.

Jag försvarar att vi ska ha en försiktighetsprincip och att vi ska säkerställa att hårt arbetande svenska skattebetalares pengar inte kommer i närheten av extremism. Och jag rekommenderar Vänsterpartiet att införa en sådan försiktighetsprincip för sin egen biståndsorganisation.

Anf. 126 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Detta är en blandad utrikesutskottsdebatt om det humanitära biståndet och om ledamöter som lämnar kammaren och riksdagen och utskottet.

Också jag vill säga tack till Magdalena Thuresson, som ju har funnits med i utskottet i princip ända sedan hon kom in i riksdagen 2018, om än med lite olika positioner. Hon har naturligtvis varit en viktig röst i utskottet. Hon har också haft ett ansvar för gruppen under en tid av detta värv. Stort tack för gott samarbete kring det runda bordet!

Herr talman! Det är inte bara en fråga om tack i det här fallet. Jag blir också lite nyfiken, eftersom jag vet att Magdalena Thuresson inte kommer att vara med under nästa mandatperiod.

Om man anser att det humanitära biståndet ska ha en större andel kan man åstadkomma detta på olika sätt. Man kan öka det humanitära biståndet genom att öka biståndet och prioritera. Man kan också välja att sänka biståndsbudgeten och ta bort det långsiktiga utvecklingsarbetet. Det leder i sig till att den humanitära andelen blir högre. Det är ett vägval man kan göra.

Jag är lite nyfiken på att höra vad Moderaterna under sina samtal har sagt om hur man ska arbeta för att stärka det humanitära stödet, om detta kan avslöjas. Är det genom att sänka biståndet?

Anf. 127 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Jag har inga hemligheter att avslöja inför framtiden. Jag kan konstatera att en kommande regering och en kommande riksdag inför sin budgetförhandling kommer att stå inför tuffa prioriteringar. Man behöver prioritera biståndet utifrån andra behov, men man behöver också prioritera i biståndsbudgeten.

Jag tycker att biståndsbudgeten länge har handlat om hur mycket pengar man ska göra av med snarare än om hur dessa pengar ska spenderas. Jag har många gånger i den här talarstolen talat om vad jag tycker ska prioriteras i biståndet – och jag tog möjligheten att göra det nu också när jag står här för sista gången. Det humanitära biståndet är en sådan del. Det är en typ av bistånd som alltid kommer att behövas och som de flesta människor känner direkt i hjärtat och magen att det är rimligt att vara med och bidra till. Jag tror att många människor faktiskt blir förvånade när de förstår hur liten andel av vårt bistånd som går till just den typen av livräddande insatser.

Jag ställde frågan till ansvarigt statsråd för någon frågestund sedan och fick svaret att han gärna såg att det humanitära biståndet som andel av biståndsbudgeten skulle öka tillsammans med stödet till Ukraina. Hur stor en framtida biståndsbudget kommer att vara får en kommande regering och en kommande riksdag besluta om. Man måste prioritera i statsbudgeten men också i biståndet.

Anf. 128 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Ja, en lägre biståndsbudget kan öka den humanitära delen om det blir någonting kvar av biståndet över huvud taget om Moderaterna sitter i regering. Historiskt sett behövs det en långsiktighet i biståndet, vilket också majoriteten betonar i betänkandet, annars blir det inte effektivt.

Att bara ge mat, filter och mediciner är inte någon lösning på de grundläggande problemen. Om USA efter andra världskriget hade infört modellen att bara dela ut mat, filter och mediciner till Västeuropa tror jag inte att vi hade haft någon biståndsdiallog över huvud taget. Då hade biståndet inte funnits. Då hade det varit något helt annat.

USA valde att se att om man satsar och åstadkommer en utveckling i Västeuropa – med återuppbyggnad, möjligheter för människor att återskapa sina liv, företagsamhet, jobb och handel – kommer alla att tjäna på det. Det var hela grunden till att det finns ett bistånd globalt.

Enbart det humanitära räcker inte till, herr talman. Det lindrar nöd och hindrar död i bästa fall, men det hjälper inte människorna vidare. Risken är det vi ser, nämligen att problemen återkommer och återkommer, och det är inte ett effektivt användande av skattebetalarnas pengar, vare sig i Sverige eller någon annanstans.

Anf. 129 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Ledamoten Kerstin Lundgren har på ett sätt rätt. Det humanitära biståndet räcker inte till. Däremot är det humanitära biståndet en typ av bistånd som jag tror alltid kommer att behövas. Det kommer alltid att inträffa naturkatastrofer och saker som gör att den typen av akuta livräddande insatser behövs. Däremot räcker det inte till, och utvecklingsbiståndet har naturligtvis också en roll att spela.

När det gäller utvecklingsbiståndet skulle jag vilja fortsätta på det tema som Kerstin Lundgren var inne på, nämligen att målet måste vara att utvecklingsbiståndet inte längre ska behövas. Strategin kan inte vara att vi ska hålla på med stöd för all framtid, utan biståndet som helhet och varje biståndsinsats måste ha som mål att vara hjälp till självhjälp och kunna fasa ut.

Det som jag tycker att vi behöver prata mer om är hur vi kan gå från biståndsberoende till biståndsoberoende, det vill säga från aid till trade. Detta är inte temat för dagens debatt, men jag har nämnt det många gånger i riksdagens talarstol och tycker naturligtvis fortfarande så. Målsättningen med utvecklingsbiståndet är att det en dag inte längre ska behövas, men jag tror tyvärr att det kommer att uppstå situationer då det akuta humanitära biståndet tillfälligt kommer att behövas runt om på jorden.

Anf. 130 OLLE THORELL (S) replik:

Herr talman! Jag kommer att ägna mitt första inlägg åt att ifrågasätta och ställa frågor till ledamoten Thuresson för att sedan kanske ha en något vänligare ton i nästa inlägg.

Jag vill tacka Magdalena Thuresson för hennes inlägg. Det stör mig något att hon målar upp falska motsättningar – motsättningar som inte finns. Det är som om det fanns ett gäng här i kammaren som tyckte att det var bra med granskning av biståndet och ett annat gäng som tyckte att det var dåligt. Det är som om det fanns ett gäng som tyckte att det var bra med ett effektivt och resultatriktat bistånd och ett annat gäng som ville ha dåliga resultat och ett ineffektivt bistånd.

Denna motsättning finns inte. Vi alla här i Sveriges riksdag tycker att biståndet ska granskas, att skattekonor ska användas på rätt sätt, att biståndet ska granskas kors och tvärs och att det ska finnas tydliga kriterier för när det betalas ut. Ibland går det överstyr, som det har gjort med denna försiktighetsprincip.

Det är klart att man ska ha en försiktighetsprincip. Är man osäker ska man inte betala ut pengar. Men en försiktighetsprincip kan inte bara appliceras på Islamic Relief. Vad jag förstår är det bara dem som har utsatts för den här försiktighetsprincipen. Den innebär att man ska utesluta alla tänkbara, möjliga risker i framtiden för att pengar ska komma i närheten av extremism. Man kollar inte bara dem som jobbar i verksamheten, styrelsen eller organisationen utan även deras anhörigas likes på sociala medier av vad en kusin tyckte för tio år sedan. Det är helt sjukt. Vilken annan organisation skulle klara en sådan granskning? Ingen! Inte

Moderaterna, inte Socialdemokraterna, inte FN – ingen alls. Varför används den här försiktighetsprincipen bara på just organisationen Islamic Relief?

Anf. 131 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Jag tackar Olle Thorell för frågan.

Jag tycker inte att jag har målat upp några falska motsättningar. Jag förstår att Socialdemokraterna också välkomnar granskningar och förslag om hur biståndet kan förbättras. Skillnaden är kanske vad man gör i praktiken, och framför allt vilka prioriteringar man landar i när det väl är dags att prioritera.

Ledamoten Olle Thorell nämnde att biståndet ska användas på bästa sätt och att det inte ska komma i närheten av extremism.

Jag vill inte gå in på en enskild organisation. Jag jobbar inte på myndigheten Sida, utan jag är suppleant i utrikesutskottet. Det fungerar så att politiken sätter ramar och mål och ger direktiv, och utifrån det är det myndigheten som fattar beslut om medelstilleddning.

Som jag var inne på i ett tidigare replikskifte: Att en viss organisation inte tilldelas medel eller tilldelas mindre medel betyder inte att biståndet i den kontexten minskar. Då är det andra organisationer som myndigheten, utifrån politikens mål och direktiv, anser är bättre lämpade att genomföra det här. Bedömningen i enskilda ärenden vill inte jag stå i riksdagens talarstol och kommentera. Däremot försvarar jag fullt ut att man ska tillämpa en försiktighetsprincip.

Herr talman! Jag låter gärna Olle Thorell svara för Socialdemokraternas räkning. Tycker ni socialdemokrater att den här försiktighetsprincipen ska vara kvar? Eller kommer den att försvinna om ni ännar UD efter valet?

Anf. 132 OLLE THORELL (S) replik:

När vi ännar Regeringskansliet efter valet kommer vi förstås att göra allt vi kan för att skattepengar ska användas på bästa möjliga sätt och på mest effektiva sätt. Det är klart att vi måste ha en försiktighetsprincip när det gäller utbetalning av skattemedel. Oavsett om det är till biståndsorganisationer, myndigheter eller vad det än må vara är det klart att vi kommer att ha en sådan. Men jag kan garantera ledamoten Thuresson att det kommer att vara en rättssäker försiktighetsprincip – icke en godtycklig försiktighetsprincip, som fallet verkar vara nu. Nog om detta.

Jag vill tacka för svaret. Jag uppskattar Magdalena Thuresson i hennes gärning. Hon försöker alltid svara på frågorna när vi har debatter – jag uppskattar det. Det är inte alldeles vanligt i politikerkretsar att man svarar på de frågor man får, men det har Magdalena Thuresson alltid lagt sig vinn om.

Jag tycker att hon har varit en god företrädare för Moderaterna och Moderaternas ideologi och värderingar i utrikesutskottet och en fin kamrat att arbeta tillsammans med. Vi ska ju komma ihåg – jag säger det till ungdomarna på läktaren – att vi inte bara är motståndare. Vi är inte fiender. Vi är politiska kollegor

som arbetar här i demokratifabriken med olika idéer om hur vi kan göra Sverige och världen bättre. Jag har aldrig tvekat om Magdalena Thuressons ambitioner och tro på detta, utifrån hennes ideologi och värderingar.

Jag önskar Magdalena Thuresson varmt lycka till med vad hon än företar sig i politiken. Du är välkommen till Surahammar på en kopp kaffe när du har vägarna förbi.

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Trots att man har 20 års erfarenhet av kammaren finns det alltid rum för förbättring. Jag påminner ledamoten om att inleda anförandena med att adressera talmannen. Det kan ju möjligen vara så att ledamoten begär ytterligare några repliker senare i dag, och då kan det vara användbart att komma ihåg det.)

Anf. 133 MAGDALENA THURESSON (M)
replik:

Herr talman! Innan jag tackar för inbjudan konstaterar jag att jag inte riktigt fick svar på den fråga som jag ställde – om man skulle ha en försiktighetsprincip eller inte. Det var lite både och: Vi ska ha det, men kanske inte. Det svaret noterades.

Herr talman! Tack, Olle Thorell, för inbjudan till Surahammar! Jag vill också instämma i det beröm som du fick av ledamoten Lotta Johnsson Fornarve. Vi kan ha tuffa, hårda och sakliga debatter, men de är alltid i en god ton och respektfull anda. Det har varit ett nöje att ha de här replikskiftena med dig. Jag ser fram emot att ses i andra sammanhang utanför det här huset framöver.

Anf. 134 LOTTA JOHNSON
FORNARVE (V):

Herr talman! Vi debatterar nu det humanitära biståndet, men jag tänker ta mig friheten att debattera biståndet lite bredare mot bakgrund av att det här är min sista riksdagsdebatt som biståndspolitisk talesperson och min sista debatt i riksdagens talarstol över huvud taget – efter tolv år.

Jag vill börja med att tacka alla kollegor i utrikesutskottet för gott samarbete. Precis som sades tidigare har vi haft tuffa debatter, men vi har ändå respekterat varandra och till och med haft trevligt tillsammans utanför talarstolarna. Det uppskattar jag verkligen.

Självklart vill jag rikta ett enormt tack till vårt fantastiska kansli under ledning av kanslichef Martin Brothén. Utan kansliet hade vi ledamöter inte klarat vårt uppdrag över huvud taget. Jag vill även rikta ett stort tack till kammarkansliet och till talmanspresidiet för allt ert slit. Jag vet ju av erfarenhet som vice talman att det ibland är oerhört tufft att få allt att fungera. Och jag vill rikta ett stort tack till all övrig personal inom Riksdagsförvaltningen.

Det har varit en stor ära att få representera Vänsterpartiet i riksdagen under de här tolv åren.

Jag ska nu återgå till biståndet. Jag kan konstatera att vi har en regering som i ganska snabb takt håller på

att slå sönder ett väl fungerande bistånd. I december 2023 presenterade regeringen sin reformagenda för biståndet. Agendan innebär en fullständig omläggning av ett tidigare väl fungerande svenskt bistånd. Dessutom har regeringen, med stöd av Sverigedemokraterna, beslutat att frångå det etablerade enprocentsmålet och sänkt biståndet drastiskt. Detta sker i en tid när behoven är större än någonsin, inte minst som ett resultat av Trumps slakt av amerikanskt bistånd, något som kommer att leda till att miljontals människor riskerar att dö och att ännu fler riskerar att stå utan stöd.

Att Tidöregeringen då kastar enprocentsmålet över bord är ett svek mot de miljontals människor i världen som är i behov av internationellt bistånd. De som drabbas hårdast är kvinnor och barn, som får sämre tillgång till skola och mödra- och hälsovård.

Jag kan dock lova att när Vänsterpartiet får inflytande över biståndet kommer Vänsterpartiet att göra allt det kan för att snarast möjligt återställa biståndet till enprocentsnivån. Något annat är inte värdigt ett rikt land som Sverige. Vi har råd att investera både i vår egen välfärd och i ett bra bistånd. Det handlar om att göra rätt politiska prioriteringar.

Biståndet ska gå till de fattigaste och mest utsatta människorna i världen. Men i december 2025 beslutade regeringen att fasa ut Sveriges landstrategier i Liberia, Moçambique, Tanzania, Zimbabwe och Bolivia. Tidigare har stödet till Kambodja, Afghanistan, Jemen, Mali, Burkina Faso och Sydsudan fasats ut. Detta får enorma konsekvenser för de fattigaste och allra mest utsatta människorna i världen. Viktiga projekt för mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet dras in, och utvecklingen riskerar att rullas tillbaka.

Biståndet till de västahariska flyktinglägren har också dragits in. Det var inte stort, men varje krona är viktig i den svåra situation som de västahariska flyktingarna lever i. I över 50 år har närmare 180 000 sahariska flyktingar levt i Saharas öken under mycket svåra förhållanden. Jag besökte lägren i höstas och fick då veta att de FN-organ som fanns på plats bara fått cirka en tredjedel av sina behov tillgodosedda. Det här kan få förödande konsekvenser.

Riksrevisionen konstaterar att humanitär personal på ambassader underlättar uppföljningen, men Riksrevisionen konstaterar också att det finns utmaningar i fråga om fördelningen av personalresurser och att Sida bör samordna sig bättre internt för att effektivisera arbetet. Regeringen gör i själva verket tvärtom och aviserar att flera ambassader i framför allt Afrika helt kommer att läggas ned. Det kommer självklart att drabba biståndet hårt.

När Sverige och andra demokratiska länder vänder Afrika och i viss mån Latinamerika och Asien ryggen lämnas fältet fritt för odemokratiska krafter som Ryssland och Kina. Det är en stor global säkerhetsrisk som kommer att slå tillbaka mot oss själva.

Bistånd har flyttats från några av världens fattigaste till Ukraina. Självklart måste Sverige göra allt för att stödja Ukraina på alla tänkbara sätt, men det bör inte ske på bekostnad av annat livsavgörande bistånd. Vi

måste självklart stödja Ukraina, men med medel som inte belastar biståndet. Sverige är ett rikt land. Vi kan både stödja Ukraina och upprätthålla ett bra internationellt bistånd.

Det är viktigt att Sveriges humanitära bistånd håller hög kvalitet, är effektivt och når människor snabbt. Samtidigt är det viktigt att hålla fast vid det som Riksrevisionens granskning faktiskt visar. Sida har ett tydligt fokus på att det humanitära biståndet ska gå till de kriser där behoven är som störst, det vill säga till de fattigaste och mest utsatta människorna i världen. Det är såklart helt grundläggande.

År 2021 beskrevs Islamic Relief av Sida som en organisation med effektiv verksamhet av hög kvalitet. Trots detta stoppades det humanitära stödet nyligen med anledning av regeringens klausul om att inga medel får gå till extremism eller odemokratiska krafter. I Sidas granskning hittades inga organisatoriska kopplingar till våldsbejakande extremism. Inte heller Centrum för våldsbejakande extremism har hittat någon sådan koppling. Stödet stoppades på grund av försiktighetsprincipen och därför att man inte helt kan utesluta en mycket avlägsen koppling. Detta är en princip som är i stort sett omöjlig för någon organisation som verkar i svåra kontexter att värja sig mot.

Ledande chefer på Sida varnar också för konsekvenserna av det indragna stödet. Resultatet blir att Islamic Reliefs projekt i Etiopen, som går ut på att rädda livet på undernärda småbarn, helt stoppas utan att någon tar över. Risken för att små, undernärda barn kommer att dö är stor. Vad är viktigast: att rädda livet på undernärda barn eller en godtycklig och rättsosäker försiktighetsprincip?

Jag förstår att vi från Sveriges sida inte kan stödja alla utsatta människor i världen, men vi borde åtminstone kunna upprätthålla det stöd vi har på plats. Det är ett väl fungerande stöd som räddar livet på undernärda spädbarn.

Det är viktigt att effektivisera, men effektivisering bör inte bli en förevändning för ökad politisk styrning eller för att låta andra faktorer än de humanitära behoven väga tyngre i bedömningen. Det är för mig uppenbart att regeringen har ökat den politiska styrningen av biståndet. Den försiktighetsprincip jag hänvisade till är ett tydligt exempel på detta. Även biståndsministerns direkta inblandning när det gäller stödet till Islamic Relief är ett tydligt exempel. Vi har oberoende och självständiga myndigheter i vårt land. De har rätt att fatta sina egna, självständiga beslut.

Det finns även andra exempel på direkt inblandning i myndigheters beslut. Det gäller bland annat ministrarnas inblandning i det felaktiga beslutet att dra in stödet till FN-organet UNRWA, som har FN:s mandat att ta tillvara de palestinska flyktingarnas intressen i hela regionen. UNRWA är en helt oumbärlig organisation som behöver mer stöd – inte mindre.

Det är märkligt att regeringen använder sig av en extrem försiktighetsprincip i vissa fall för att förhindra att bistånd hamnar hos någon organisation som har koppling till extremism men samtidigt skickar 100

miljoner i bistånd till projekt som har nära anknytning till Somalias premiärminister, som är en av världens mest korrupta ledare och en känd Hamaskramare. Samma regering för samtal med talibanregimen i Kabul och legitimerar på så sätt ett av världens mest hårdföra islamiststyren. Det är kanske hög tid för regeringen att använda försiktighetsprincipen gentemot sig själv.

Försiktighetsprincipen har heller inte använts när det gäller Sverigedemokraternas biståndsrorelse Hepatica. Denna organisation förvägrades länge medel på grund av alltför stora brister, men efter påtryckningar från regeringen gick det plötsligt utmärkt. Detta skedde trots att Hepatica får svidande kritik från revisionsbyrån Ernst & Young, som i sin rapport skriver att det finns betydande risker, eller kritiska brister, i organisationen. Det har också visat sig att organisationen startat ett samarbete med en organisation i Brasilien som motarbetar abort och bekämpar hbtq-personers rättigheter, vilket helt går emot principerna för hur svenskt bistånd får användas. Nu är det projektet satt på paus, men pengarna har betalats ut.

Sverige har undertecknat the Grand Bargain, en internationell överenskommelse som går ut på att göra det humanitära biståndet effektivare och bättre. En viktig del i detta är att öka lokaliseringen av det humanitära biståndet. Det innebär att man ska arbeta för ökat stöd och ökad finansiering till lokala och nationella aktörer som finns nära de humanitära kriserna. Lokala och nationella aktörer är ofta först på plats för att svara upp mot humanitära behov och finns på plats både före, under och efter krisen. De spelar ofta en avgörande roll i humanitära kriser, och det är därför effektivt att öka stödet till dem.

Riksrevisionens rapport visar att Sidas arbete med att öka lokaliseringen av det humanitära biståndet går trögare än arbetet för att öka andelen fleråriga och flexibla stöd. Det gör det ännu märkligare att stödet till Islamic Relief drogs in. Organisationen hade ett mycket bra samarbete med just lokala aktörer, vilket gjorde att man lättare kunde nå ut i svåra kontexter som det krigsdrabbade Sudan.

Vi har även ett stort antal andra civilsamhällesorganisationer som gör ett utmärkt arbete och som har mycket goda kontakter med lokala aktörer. Jag kan till exempel nämna Rädda Barnen, Röda Korset, Diakonia och Act Svenska kyrkan. Stödet till civilsamhällets aktörer måste stärkas.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med en samlad återrapportering om hur Riksrevisionens iakttagelser tas om hand i hela den statliga styrningen av det humanitära biståndet. Vi anser också att lokaliseringen måste få ett konkret genomslag i hur biståndet utformas så att lokala organisationer i humanitära kriser får bättre möjligheter att få finansiering och verka långsiktigt.

Jag vill yrka bifall till reservation 1, som är gemensam för Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Jag vill även önska alla en trevlig sommar.

Anf. 135 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Lotta Johnsson Fornarve, för anförandet!

Jag vill tacka ledamoten för hennes gärning under tiden i utrikesutskottet. Först vill jag dock ställa en fråga. Med tanke på att Lotta Johnsson Fornarve själv nämnde försiktighetsprincipen, behovet av att bistånd kan följas upp, behovet av att riskminimera för att bistånd inte ska hamna i extrema miljöer och så vidare vore det närmast tjänstefel att inte ställa den fråga som alla andra ställer sig i dessa dagar.

Det har ju uppdragats att tiotals och åter tiotals av Vänsterpartiets egna kandidater inför valet på olika sätt har hyllat Hamas terrorangrepp mot Israel samt att de har kopplingar till och samröre med den typen av organisationer, som har utsatt det judiska folket för det värsta massmordet sedan andra världskriget. Jag skulle vilja höra hur Lotta Johnsson Fornarve ser på att följa upp, riskminimera och utkräva ansvar när biståndsmedel har hamnat fel.

Vi har ju tidigare sett hur Vänsterpartiets biståndsstiftelse har förmedlat medel till DFLP. Organisationen har själv bekräftat att man inte bara har stöttat utan också varit kopplad till och deltagit i Hamas terrorangrepp mot Israel. Det har kommit olika svar i efterhand – man har inte känt till de här kopplingarna och tar avstånd från dem, och projektet har avslutats.

Hur vill ledamoten Johnsson Fornarve och Vänsterpartiet se till att bistånd inte hamnar i den här typen av miljöer eller i fickor som dessa, och hur vill partiet självt använda den försiktighetsprincip som vi från regeringssamarbetets sida har etablerat? Ska den vara kvar, eller ska den tas bort vid en eventuell valvinst för vänsterblocket?

Anf. 136 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Aron Emilsson för frågan. Jag vill också passa på att tacka honom för samarbetet i utskottet; jag tycker att Aron Emilsson har gjort ett bra arbete som ordförande.

Precis som Olle Thorell nämnde står Sverigedemokraterna dock inte upp för ett generellt och bra bistånd. Det finns mycket att kritisera Sverigedemokraterna för, precis som jag gjorde gällande Hepaticas biståndsverksamhet. Bistånd har till exempel gått till en organisation i Brasilien som är abortmotståndare och som bekämpar hbtq-personers rättigheter. Det är raka motsatsen till hur svenskt bistånd får användas, och det är otroligt märkligt att man har kunnat hamna där.

Självklart tar jag avstånd från alla former av extremism, och självklart ska inga biståndsmedel gå till Hamas eller andra terrororganisationer. Aron Emilsson hänvisade till att vår biståndsorganisation Vänsterns Internationella Forum har haft ett samarbete i Palestina. Det här biståndsprojektet går flera år tillbaka i tiden. Detta var alltså långt före Hamas angrepp den 7 oktober. Stödet gavs genom ett samarbete med Enhetslistan i Danmark.

Vi stödde olika palestinska ungdomsorganisationer för att de skulle få möjlighet att träffas, prata, diskutera och försöka samarbeta för en fredlig lösning. I efterhand fick vi veta att DFLP stödde Hamas angrepp. Det var dock långt efter att projektet hade avslutats.

Sida har granskat projektet. Vi har sett att de medel som betalats ut inte har gått till något annat än det som avsågs, alltså stöd till ungdomars fredsarbete.

Anf. 137 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror tyvärr att de här frågorna kommer att återkomma. Det har ju visat sig allt eftersom att det finns ett närmast sömlöst lapptäcke av kopplingar mellan dem som sympatiserar med Vänsterpartiet och den typ av rörelser som faktiskt är ett existentiellt hot mot det judiska livet och existensen i Mellanöstern. Det gäller inte minst även här i Sverige. Men med det sagt vill jag ändå verkligen uttrycka mitt tack till Lotta Johnsson Fornarve för hennes gärning i utrikesutskottet.

Jag tycker att Johnsson Fornarve tillsammans med övriga ledamöter från utrikesutskottet som har sin sista debatt här i kammaren i dag tillhör dem som alltid är konstruktiva, sakliga och hederliga i sin argumentation och gör det allra bästa av detta i en anda som det runda bordet i utrikesutskottets sessionssal ändå förtjänar. Det tycker jag att man ska ha en eloge för. Tack för dina insatser och din tid i utrikesutskottet!

Anf. 138 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten, för de vänliga orden! Jag tycker som sagt att Aron Emilsson har fungerat väl som ordförande. Däremot företräder han ett parti som jag inte har mycket till övers för.

När det gäller vårt stöd till olika organisationer och så vidare har vi varit väldigt tydliga med att inga pengar ska gå till någon form av terrorism. Vi har tagit tydligt och klart avstånd från Hamas. Vi har gjort upp med de personer som har delat saker och uttryckt sig på ett felaktigt sätt. De finns inte längre med på våra listor och kommer inte längre att representera Vänsterpartiet.

Vänsterpartiet är ett parti som är tydligt och klart antirasistiskt. Vi står upp för alla människors lika värde, mot all form av diskriminering. Det är mer än man kan säga om det parti som Aron Emilsson företräder, som ju har rasistiska rötter. Det är någonting ni får bära med er.

(Applåder)

Anf. 139 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr ålderspresident! För min del är det inte sista anförandet i kammaren. Det kommer fler både i eftermiddag och på måndag i min roll som ledamot i konstitutionsutskottet. Men som biståndspolitisk talesperson för Kristdemokraterna är det efter fem år min sista debatt.

Även jag vill tacka kollegorna i utskottet – oavsett partifärg – för ett gott samarbete och ett i de flesta fall

gemensamt engagemang, även om det kan ha tagit sig lite olika uttryck. I det vill jag inkludera den tidigare ordföranden, som alldeles nyss satt här som tjänstgörande talman, Kenneth G Forslund, och självklart också det mycket kompetenta kansliet med all dess dedikation till uppgiften.

En grundläggande utgångspunkt för det svenska humanitära biståndet måste vara att snabbt och effektivt kunna rädda liv och hjälpa människor som har drabbats av olika humanitära kriser med rent vatten, mat, värme och mediciner. Det kan exempelvis handla om naturkatastrofer eller konflikter som tvingar människor på flykt.

Sverige är en av världens främsta humanitära givare. Det svenska humanitära biståndet uppgick 2024 till totalt 9,4 miljarder kronor. Det är nästan en femtedel av den svenska biståndsbudgeten. Merparten hanteras av Sida, som förmedlar stöd till utvalda samarbetspartner som genomför de humanitära insatserna runt om i världen.

Ämnet för dagens debatt är Riksrevisionens granskning av det svenska humanitära biståndet, hur Sida väljer ut sina samarbetspartner, hur medlen fördelas och hur insatserna följs upp.

Valet av samarbetspartner är betydelsefullt, för som medmänniskor men också som skattebetalare vill vi ju att våra biståndsmedel ska räcka till att så många som möjligt får så god hjälp som möjligt att överleva den aktuella krisen och komma tillbaka till ett normalt liv. Det är då en fördel att Sida samarbetar med partner som verkar i olika delar av världen och har utvecklat kontakter med lokalsamhällena och därmed tillträde till områden som ofta är i riskzonen för att drabbas av naturkatastrofer eller konflikter.

Riksrevisionen beskriver att Sida har utvecklat en tids- och resurskrävande process för att välja strategiska samarbetspartner och fördelning av bistånd mellan dessa. Denna process följs av ytterligare bedömningar, ofta flera per år. Riksrevisionen påpekar att det är möjligt att fatta väl grundade beslut genom förenklade processer, inte minst ur perspektivet att många stöd går till samma kriser och samma partner år efter år. Då behöver man inte efterfråga samma typer av uppgifter gång på gång.

En annan sak som Riksrevisionen påpekar är att Sidas beslutsfattande inte är tillräckligt transparent när det gäller deras val av strategiska humanitära samarbetspartner och fördelning av bistånd. Det är något som jag som biståndspolitisk talesperson mött många gånger i mina möten med civilsamhällsorganisationer. På vilka grunder blev den ena eller den andra organisationen utvald eller var den plötsligt inte längre aktuell som förmedlare av svenskt bistånd, trots många års gott samarbete? Ett sådant exempel är Act Svenska kyrkan som för en tid sedan förlorade sitt samarbetsavtal inom den humanitära strategin.

Det måste finnas en tydlighet i vilka kriterier Sida utgår från för att sälla fram tänkbara samarbetspartner, hur man graderar olika kvaliteter när man bland dem väljer ut vilka man slutligen skriver avtal med och hur

stora belopp respektive organisation får förmedla till behövande. I dag vilar sådana fördelningsnycklar i dunkel.

I regeringens skrivelse som svar på Riksrevisionens påpekanden anger regeringen att den i huvudsak delar de övergripande iakttagelserna och slutsatserna och instämmer i att det finns utrymme för effektivisering i Sidas hantering genom förenkling av processer i valet av samarbetspartner och fördelning av det humanitära biståndet.

Regeringen instämmer också i Riksrevisionens iakttagelse att Sida behöver se över sitt beslutsfattande avseende de förvaltningsrättsliga principerna om att ärenden ska ha tydliga motiveringar och vara transparenta när beslut fattas samt med grunden för beslutet. Likaså instämmer regeringen i att uppföljningen av det humanitära biståndet bör systematiseras. Sida behöver säkerställa att fördelningen av personalresurserna på utlandsmyndigheterna är ändamålsenlig i syfte att kunna följa och utvärdera insatserna. Det tolkar jag som att det finns en möjlighet för Sida att effektivisera det administrativa arbetet på kontoret och ge fler anställda möjlighet att följa upp biståndet på plats genom utlandsstationeringar.

Herr ålderspresident! Ett tecken på att regeringen och Riksrevisionen är samstämmiga i analysen är att regeringen i sin strategi för det humanitära stödet som trädde i kraft den 1 september 2025 skriver att transparens och effektivitet men även nytänkande ska stå i fokus vid val av partner och upprättande av nya partnerskapsmodeller och tekniska verktyg för verksamheten. Vikten av att partnerorganisationerna har god kunskap om de sammanhang de verkar i understryks.

I strategins årliga redovisning ska resultat och effekter av stödet redovisas, inklusive på aggregerad nivå. Resultatredovisningen ska också inkludera en väl underbyggd analys av hur strategin har bidragit till att motverka förvärrade eller nya katastrofer och kriser. Allt detta ska ske i syfte att säkerställa att stödet når fram till de mest utsatta, för att rädda liv, lindra nöd och upprätthålla mänsklig värdighet även i världens mest bortglömda och underfinansierade humanitära kriser.

Det är värt att notera att i denna strategi för humanitärt bistånd refererar regeringen direkt till reformagendan, som ju ligger till grund för alla strategierna, och visar därmed att utvecklingsbistånd och humanitärt bistånd går hand i hand, något som man var inne på i ett tidigare replikskifte här i dag.

Jag läser ur den humanitära strategin: För att minska de humanitära behoven och pressen på det humanitära systemet understryks i reformagendan för svenskt bistånd, *Bistånd för en ny era – Frihet, egenmakt och hållbar tillväxt*, vikten av att verka för att utvecklingsaktörer, inklusive Världsbanken och regionala utvecklingsbanker, ytterligare stärker sin närvaro och sitt engagemang och upprätthåller grundläggande samhällstjänster i sköra stater och konfliktområden där humanitära kriser pågår samt att bygga motståndskraft, inte minst i utdragna humanitära kriser, genom

utvecklingsfinansierad klimatanpassning i utsatta samhällen.

Föregripande åtgärder ska också inkludera åtgärder för att bygga kapacitet, reducera och förhindra kriser såsom tidiga varningssystem, riskreducering och katastrofberedskap genom utvecklingsfinansiering. Långsiktiga insatser inom utvecklingsbiståndet bygger motståndskraft, stabilitet och möjligheter genom demokrati och tillväxt. Det skapar förutsättningar för människor att bygga en framtid i sina hemländer.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 140 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr ålderspresident! Många av de deltagande ledamöterna gör sin sista debatt för utrikesutskottet, och det här höll på att utveckla sig till en enda lång tackresa. Jag valde därför att inte ta tackreplikor på Lotta Johnsson Fornarve och Gudrun Brunegård, som båda gör sin sista debatt i utrikesutskottet som biståndspolitiska talespersoner.

Båda har varit betydelsefulla, och jag tror, herr ålderspresident, att det är fler än jag som funderar över vad som ska hända med Kristdemokraternas biståndsgemenskap när Gudrun Brunegård lämnar. Det känns ju ganska tomt bortom Gudrun Brunegård nu för tiden.

Stort tack för engagemanget för biståndet men också runt det runda bordet och för människor där ute som behöver inte bara hjälp i nöd utan också hjälp för utveckling!

Herr ålderspresident! Det här är Riksrevisionens rapport som handlar om humanitärt bistånd. Som jag har försökt säga tidigare är det humanitära biståndet ett tillfälligt bistånd för att lindra nöd och hindra död. Men som man kan se i betänkandet tenderar också det humanitära biståndet att bli mer långsiktigt, eftersom konflikter, kriser, risker för och hot mot människor, både när det gäller risken för död och överhängande nöd, är så långt utdragna att även dessa insatser blir långvariga.

Då måste man naturligtvis fråga sig om det här är det optimala och mest effektiva sättet att arbeta. Jag har följt bistandsfrågorna rätt länge, och jag vet att det under alliansregeringen – jag avslöjar inga hemligheter, för det är flera som vet – fanns problematiska länder där vi fortfarande behövde finnas närvarande med insatser. Insatser i svåra länder innebär en tuff politisk diskussion, och vi valde i stället att gå via FN. Då kunde vi alltid ha en mellanhand och berördes på det sättet inte direkt. Då kunde man arbeta på ett lite annat sätt.

Detta är en metod som vi har sett användas även av nuvarande regering, dock i ett annat syfte än just att lindra nöd, hindra död eller åstadkomma utveckling. Jag ser med fasa en utveckling som leder till att det humanitära biståndet tar över. Det blir mer av att dela ut nödpaket än att ge långsiktigt, effektivt bistånd. Med en sådan utveckling tror jag att inte heller det

humanitära stödet kommer att ha den uppbackning bland svenska folket som det talas om.

Det finns ett stöd i dag, men mer krävs som sagt för att det ska bli långsiktigt hållbart. Man måste kombinera det med utvecklingsinsatser. Vi ser dessutom att konflikterna blir fler och mer utdragna. Även när man har fått till ett vapenstillestånd eller till och med ett fredsavtal tenderar konflikten att återkomma om man inte har fått ordning på de grundläggande förutsättningarna. Därför behöver mer göras.

Från Centerpartiets sida har vi varit tydliga med att vi så snart som möjligt ska tillbaka till 1 procent. Vi tycker att det är ett viktigt åtagande. Det är ett internationellt åtagande, och de flesta i den här kammaren brukar hänvisa till de multilaterala systemen, vikten av internationella överenskommelser och att vi ska stå upp för detta.

Här finns det naturligtvis en överenskommelse som inte ligger på 1 procent, men det är ändå en tydlig nivå. Vi brukar hävda att vi skulle vilja se EU komma längre än vad EU har gjort. De flesta partier har varit pådrivande för detta tidigare. Nu tenderar utvecklingen att gå i en annan riktning. Det lär leda till att Riksrevisionen framöver kommer att ha rätt många synpunkter på hur effektivt vårt bistånd är.

Herr ålderspresident! Man har önskat bättre transparens och en tydligare dokumentation av grunderna för beslut, och vi från utrikesutskottet har då haft anledning att uppmärksamma den nuvarande regeringens mikrostyrning. Vi hör om månatliga nya direktiv och nya riktlinjer. Vi har kunnat läsa i medierna och även på andra sätt kunnat fånga upp bilder ur sms eller mejl som har skickats mellan Utrikesdepartementet och Sida. Det är klart att om Sida blir en del av Utrikesdepartementets organisation och inte en självständig myndighet blir det problem.

Ett sådant problem hade vi anledning att uppmärksamma i nödhjälpsfrågan gällande Palestina och situationen i Gaza. Där blev det tydligt att det var från UD signalen kom att ingen nödhjälp skulle utbetalas, trots att det handlade om att rädda liv och lindra nöd. Det är naturligtvis bara ett exempel på just detta.

Det har talats mycket om försiktighetsprinciper. Det kan vara bra att ha. Men det är också en fråga som ska gälla när man tittar på de nya direktiv som har kommit. Nu ska biståndet ha en funktion till exempel när det gäller migrationspolitik.

I betänkandet talas det om humanitär diplomati. Då kan man fundera på om humanitär diplomati är vad som pågår när det gäller Afghanistan eftersom Sverige har varit pådrivande för kontakt med talibanregimen. Detta är något många är djupt upprörda över med tanke på vad regimen gör mot flickor och kvinnor, ja, mot människorna i Afghanistan. Det handlar om förtryck, sexuella trakasserier och övergrepp samt en grav form av islamism. Att arbeta på detta sätt ser vi givetvis inte som en väg framåt för det humanitära biståndet eller biståndet i stort.

Herr ålderspresident! Jag avslutar med att yrka bifall till reservation 2 under punkt 1.

Anf. 141 FREDRIK MALM (L):

Herr ålderspresident! I betänkandet behandlas Riksrevisionens granskning av det humanitära bistånd Sverige ger genom Sida och hur effektivt det är.

Riksrevisionen är ju inte KPMG eller Deloitte, utan Riksrevisionen är en av våra äldsta institutioner. Den tittar på reformer som genomförs och är en av de myndigheter som ligger under riksdagen. Från början hette den Räkenskapskammaren och instiftades av Gustav Vasa. Under åren har den bytt namn, och den gick så småningom upp i Statskontoret när Karl XI inrättade det under stormaktstiden. Senare skulle den givetvis heta något med "verket", när Socialdemokraterna hade lite för mycket att säga till om i namnfrågor. Men nu heter den ju Riksrevisionen.

Efter att ha tittat på hur effektivt det humanitära biståndet är har Riksrevisionen inga rekommendationer till regeringen, men man har ett antal rekommendationer till biståndsmyndigheten Sida. Det handlar till exempel om att man när man väljer samarbetspartner ska vara tydlig i informationen och allokera resurser rätt på våra utlandsmyndigheter och ambassader så att det inte är för många i ett land och för få i ett annat land. Det handlar också om att verkligen följa olika förvaltningsrättsliga principer med mera.

Myndigheten har här rapporterat tillbaka. Man besökte även riksdagens utrikesutskott för någon vecka sedan och redogjorde då för hur man arbetar vidare med rekommendationerna, vilket är bra.

Herr ålderspresident! Det kanske inte finns så mycket mer att säga här i kammaren om hur specifika resursallokeringar på enskilda svenska ambassader utomlands ska ske. Vi har ju en myndighet som gör dessa bedömningar. Jag ska i stället prata lite mer generellt om det humanitära biståndet.

Sverige är en av de större givarna av bistånd i världen. Även efter de senaste årens neddragning ligger vi på tredje plats i världen när det gäller andel av bruttonationalinkomst. Norge och Luxemburg ger nog 1 procent, och sedan följer vi och Danmark. Beloppsmässigt blir det såklart mindre eftersom länder som Tyskland och Japan är betydligt större ekonomier än Sverige. Beloppsmässigt ger alltså dessa länder mer, men i andel ger Sverige mer. Detta ska vi vara stolta över, och det är viktigt att vi gör detta.

Det krävs dock globala ansträngningar för att kunna lindra nöden, och vill man få lite kläm på hur mycket som saknas kan man gå in på fts.unocha.org. FN-organet OCHA koordinerar nämligen det humanitära biståndet för nödhjälp och har funktionen financial tracking service. OCHA går ut med appeller till världens länder när det är jordbävningar, svältkatastrofer, inbördeskrig med mera. Man äskar olika belopp, och på hemsidan kan man tydligt se hur underfinansieringen ser ut.

Nu är vi snart i mitten av juni, och då har ungefär 45 procent av 2026 passerat. Det betyder att appellerna borde vara finansierade till ungefär hälften.

För Sudan har FN äskat 2,9 miljarder dollar, ungefär 30 miljarder svenska kronor. Det pågår ett

fruktansvärt inbördeskrig i Sudan med enorma umbäranden för civilbefolkningen. Appellen är hittills finansierad till 23,5 procent, alltså till ungefär hälften av vad den borde vara. För Jemen har man äskat 2,2 miljarder dollar, ungefär 25 miljarder kronor, och den appellen är nu finansierad till 14,8 procent. För Sydsudan har man äskat 1,6 miljarder dollar, och den appellen är finansierad till 29,6 procent. För Haiti har det äskats 880 miljoner dollar, och den appellen är finansierad till 23,1 procent. För Burkina Faso har man äskat 660 miljoner dollar, och den appellen är finansierad till 14,6 procent.

Det finns ett positivt exempel när det gäller finansieringen av den humanitära nödhjälpen genom Förenta nationerna, och det är Demokratiska republiken Kongo. Den appellen är nu finansierad till 51,7 procent. Det är den enda appell för humanitär nödhjälp som ligger i fas och till och med lite över.

Ukraina är också intressant i sammanhanget eftersom det ligger nära oss och där pågår ett krig. Ukrainaappellen från OCHA är finansierad till 42,6 procent, så den är nästan i fas. Man äskar här 2,3 miljarder dollar.

Herr ålderspresident! Varför rabblar jag upp alla dessa siffror? Jo, för att det gör det så otroligt tydligt att det humanitära biståndet på global nivå är kroniskt underfinansierat med ungefär 50 procent. Det är där vi står, och det är den utmaning vi har.

Vad blir då följderna av detta? Jo, följderna för människor blir givetvis enorma när hjälpen uteblir. Men det innebär också att man i flyktingläger inte kan hantera sanitetsfrågor, och då kan det spridas epidemier. Det blir också svårare att hålla ordning, och det finns risk för radikalisering. Trycket att emigrera och ta sig någon annanstans blir såklart också mycket större samtidigt som möjligheten för människor att återvända minskar. Jag menar att det därför finns ett stort egenintresse för alla länder som har det bättre ställt att ge mer, och jag ser framför mig att debatten kommer att fortsätta.

Herr ålderspresident! Det är flera ledamöter som nu gör sin sista debatt i kammaren. Det är högst oklart om det även gäller mig, för jag måste nog rycka in senare i juni och prata i en minut under statsministerns återrapport från ett möte i Bryssel. Men jag vill tacka alla kollegor i utrikesutskottet som inte ställer upp för omval till riksdagen i höst. Det har varit en stor ära att samarbeta med er från alla olika partier.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 142 JACOB RISBERG (MP):

Herr ålderspresident! Jag kan börja med att konstatera att det finns stora möjligheter att fortsätta att debattera i dag om man vill debattera samarbetsavtalen med Uzbekistan och Kirgizistan. Den debatten kommer direkt efter den här, för ledamöter som eventuellt kommer att sluta och som vill fortsätta att debattera en stund. Den möjligheten finns alltså fortfarande. Jag

tror att det kommer att bli en väldigt spänstig debatt mellan mig och Moderaternas ledamot.

Herr ålderspresident! När en människa befinner sig i akut nöd finns det något djupt mänskligt som träder fram. Innan vi hinner väga intressen och innan vi hinner analysera konsekvenser inträder en omedelbar vilja att hjälpa – att rädda liv, att lindra lidande och att upprätthålla värdighet.

Det är denna instinkt – denna moraliska reflex – som ligger till grund för det humanitära biståndet. Den har också formats till principer: humanitet, opartiskhet, neutralitet och oberoende. Det är inte vilka principer som helst. Det är själva förutsättningen för att hjälp ska nå fram.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet välkomnar Riksrevisionens granskning av Sidas arbete med det humanitära biståndet. Granskningen är viktig. Skattebetalarnas pengar ska användas effektivt. Hjälpen ska nå fram snabbt och göra maximal nytta. Men det är lika viktigt att vi är noggranna med vad granskningen faktiskt visar. Den visar att Sida har ett tydligt fokus på att låta behoven styra – att resurser ska gå dit nöden är som störst. Detta är inte en detalj i marginalen, utan det är själva kärnan i ett principfast humanitärt bistånd.

Herr ålderspresident! Vi lever i en tid då de humanitära behoven är större än någonsin. Konflikter blir mer utdragna. Klimatförändringar driver fram nya kriser. Hungern ökar. Samtidigt ser vi hur respekten för internationell humanitär rätt urholkas. I denna verklighet blir det ännu viktigare att hålla fast vid principerna.

Vi ser också en oroande utveckling. Allt oftare beskrivs humanitärt bistånd i andra termer än just humanitet. Handlingen att rädda liv ska motiveras med andra vinster. Hjälpen ska gärna också tjäna säkerhetspolitiska eller ekonomiska syften. Det kan låta rimligt i en värld präglad av realpolitik, men det innebär också en risk. Om vi börjar väga liv mot intressen förflyttar vi oss bort från det som gör biståndet humanitärt.

Herr ålderspresident! Regeringen lyfter i sin skrivelse fram kostnadseffektivitet, transparens och nya partnerskapsmodeller. Det är i grunden positivt, men regeringen framhåller också att stöd inte ska ges till aktörer som anses motverka svenska intressen.

Här går en viktig gräns. Kvalitetssäkring är nödvändigt, och ansvarsfull hantering av medel är självklart. Men om styrningen av humanitärt bistånd börjar utgå från nationella intressen i stället för mänskliga behov riskerar vi att urholka biståndets legitimitet och effektivitet. Det humanitära biståndet ska inte vara ett verktyg för att uppnå andra politiska mål. Det ska vara ett svar på mänskligt lidande.

Herr ålderspresident! Riksrevisionens kritik rör i huvudsak processer som beslutsfattande, uppföljning och organisering. Och ja, dessa delar behöver förbättras. Men regeringen nöjer sig med att konstatera att Sida redan arbetar med förändringar och anser därför ärendet vara avslutat. Miljöpartiet menar att detta inte räcker.

För det första: Ansvaret stannar inte vid Sida. Nästan hälften av det humanitära biståndet hanteras direkt

av Regeringskansliet. Om vi ska tala om effektivitet, samordning och transparens måste också regeringens egen hantering granskas med samma skärpa.

För det andra: Riksdagen behöver en samlad återrapportering. Vi behöver veta hur hela den statliga styrningen förändras, inte bara delar av den.

Herr ålderspresident! En annan central fråga är hur vi faktiskt möter dagens kriser. Vi står inför ett växande gap mellan behov och finansiering, särskilt i ett tjugotal av världens mest utsatta och konfliktdrabbade länder. Här är dagens biståndsmodeller inte tillräckliga. Miljöpartiet vill därför se att hälften av det bilaterala biståndet riktas just mot dessa kontexter. Resurserna ska koncentreras dit där behoven är som störst.

Herr ålderspresident! Effektivisering diskuteras ofta i termer av kontroll och uppföljning, men för den organisation som står mitt i en kris handlar effektivisering om något annat. Det handlar om att kunna agera snabbt, om att slippa lägga orimligt mycket tid på administration och om att veta att finansieringen finns kvar nästa år. Därför är Riksrevisionens rekommendation om fleråriga insatser mycket viktig.

I långdragna kriser, som blir allt vanligare, behövs uthållighet. Kortfristiga projekt riskerar att skapa ryckighet och ineffektivitet. Att förenkla processer är därför inte bara en administrativ fråga, utan det handlar om hur många liv vi faktiskt kan rädda.

Herr ålderspresident! Regeringen lyfter också fram lokalisering som en viktig princip. Det är välkommet, men det räcker inte att skriva in det i strategier. Lokala aktörer är ofta de som når längst. De finns på plats när internationella organisationer lämnar. De har kunskap, förtroende och legitimitet. Ändå missgynnas de ofta av komplexa ansökningsprocesser och höga administrativa krav. Om vi menar allvar med lokalisering måste det märkas i hur vi utformar stödet. Det gäller inte minst lokala kvinnorrätsorganisationer, som ofta spelar en avgörande roll men samtidigt har svårast att få finansiering.

Herr ålderspresident! Det humanitära biståndet är inte bara en budgetpost. Det är ett uttryck för vilka vi är. När vi möter en människa i nöd ställs en grundläggande fråga: Är hjälpen villkorad, eller är den ovillkorlig? Om vi börjar tveka och börjar fråga vem som förtjänar hjälp och varför förändrar vi något i grunden. Då riskerar vi att förlora mer än effektivitet. Vi riskerar att förlora själva idén om humanitet.

Herr ålderspresident! Sverige har länge varit en stark röst för ett principfast humanitärt bistånd, ett bistånd som står upp för internationell rätt, som når fram även i svåra miljöer och som sätter människovärdet i centrum. Den rollen är viktigare än någonsin, men den är inte självklar. Den måste försvaras, och förnyas.

Miljöpartiet vill se ett bistånd som är både effektivt och orubbligt i sina principer, som förenklar processer utan att politisera innehållet, som stärker lokala aktörer och som tydligt utgår från behoven, inte från egenintresset.

Herr ålderspresident! Det finns tillfällen i politiken när vi måste välja riktning. Detta är ett sådant tillfälle.

Antingen fortsätter vi på en väg där humanitärt bistånd gradvis kopplas till nationella intressen och politiska prioriteringar eller så står vi fast vid att varje människa i nöd har lika stort värde, oavsett vem hon är, var hon befinner sig eller vilka intressen som står på spel. Miljöpartiet väljer det senare. Vi gör det inte för att det alltid är enkelt. Vi gör det inte för att det alltid är populärt. Vi gör det för att det är rätt.

Jag yrkar bifall till reservation nummer 1.

Anf. 143 ARON EMILSSON (SD):

Herr ålderspresident! Vi har i dag debatterat utrikesutskottets betänkande om Riksrevisionens granskning av Sidas arbete med det humanitära biståndet.

Sammantaget konstaterar utskottet att regeringen faktiskt har redovisat hur Riksrevisionens iakttagelser ska tas om hand och att ett omfattande utvecklingsarbete redan nu pågår inom Sida. Sverigedemokraterna ser positivt på det här arbetet. Vi ser också positivt på att myndigheten nu stärker sina rutiner för uppföljning, riskhantering och ansvarsutkrävande.

Sverige ska fortsatt vara en humanitär aktör som hjälper människor i nöd. Hjälpen ska präglas av ansvar, kontroll och resultatfokus. Medmänsklighet och ordning är inte varandras motsatser, tvärtom, men för att hjälpa fler människor måste vi säkerställa att resurserna används rätt och når hela vägen fram. Det är också den bärande tanken bakom den reformagenda som Sverigedemokraterna och regeringen har presenterat under mandatperioden: ett bistånd som är mer effektivt, mer transparent och mer fokuserat på resultat än på symboler, ett bistånd som förtjänar svenska folkets förtroende.

Riksrevisionens granskning visar varför det sjösatta reformarbetet är motiverat. Mot den bakgrunden yrkar Sverigedemokraterna bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Det har talats en del om behovet av en återgång till enprocentsmålet, alltså att biståndet ska utgöra 1 procent av bruttonationalinkomsten, från oppositionen i dag. Då landar vi återigen i att volym blir viktigare än verkan och intentionen viktigare än konkreta resultat som måste utvärderas löpande.

Som redan har påpekats under debatten är det här den sista ärendebatten i kammaren för flera ledamöter och suppleanter i utskottet. Med tanke på det vill jag passa på att tacka Olle Thorell, Magdalena Thureson, Lotta Johnsson Fornarve och Gudrun Brunegård för lång och trogen tjänst i utrikesutskottet och i riksdagen.

I egenskap av ordförande vill jag också framföra att jag har värdesatt era olika bidrag, er konstruktivitet och i flera fall er senioritet, oavsett om vi varit på samma sida eller helt olika sidor i det politiska landskapet. Det är värt att säga i en tid då vi behöver värdesätta ämbeten och inte bara det politiska spelet. (Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU22

Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan (prop. 2025/26:249) föredrogs.

Anf. 144 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att säga att jag är riktigt glad över att få möjlighet att debattera ett ärende som handlar om handelsavtal tecknade via EU, för det är inte ofta vi debatterar dessa avtal i Sveriges riksdag. Jag är en stor vän av Centralasien, och jag tycker därför det är viktigt att vi för en gångs skull debatterar inte bara avtalet utan också centralasiatiska länder och att de kommer upp på dagordningen här i Sveriges riksdag.

Ärendet vi debatterar, utrikesutskottets betänkande UU22 *Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan*, handlar precis som rubriken säger om ett samarbete mellan EU och dess medlemsstater samt Republiken Uzbekistan.

Förhandlingarna kring detta avtal inleddes redan 2018 och avslutades 2022. Det undertecknades av EU den 24 oktober 2025. Det som nu återstår är att samtliga medlemsstater ska signera avtalet. Det är en viktig process, som handlar om att avtalet faller inom medlemsstaternas kompetensområde. Därför behöver också medlemsstaterna signera, för det handlar om att tillämpa medlemsstaternas konstitutionella förfarande.

Låt mig säga att jag är väldigt glad över att avtalet som sådant kommer till stånd. Det handlar om att främja politisk dialog, främja handel och främja investeringar. Det handlar om att stärka inte bara Uzbekistan utan också ekonomisk utveckling i EU. Det handlar om marknadsekonomi och att utveckla etableringsfrihet. Det handlar framför allt om Uzbekistan men också om tjänster, handel och kapitalrörelser och sist men inte minst om regional säkerhet.

Centralasiens länder har alla varit delar av Sovjetunionen. När Sovjetunionen föll samman blev de centralasiatiska staterna självständiga, och de har sedan dess kämpat på för självständighet. Men låt mig stryka under att alla dessa länder på sätt och vis fortfarande är knutna till Ryssland genom medlemskap i ett flertal Rysslandsbaserade organisationer. Det gäller också Uzbekistan.

Det handlar om försvar och militärt samarbete inom CSTO. Det handlar om ekonomiskt samarbete inom Eurasian Economic Union. Det handlar om CIS,

Oberoende staters samväld, det vill säga före detta sovjetstater. Men Uzbekistan är också medlem i Shanghai Co-operation Organisation, en Kinabaserad organisation där även Ryssland är medlem.

Jag vill här understryka att Uzbekistan har erkänt Ukrainas självständighet och territoriella integritet. Jag ser det som oerhört stort att en före detta sovjetisk delstat, numera en självständig stat, kan och vågar erkänna Ukrainas självständighet. Det är stort och oerhört viktigt.

Låt mig även understryka vad jag har hört många gånger när jag har varit i Centralasien, inklusive Uzbekistan: ”Ni säger att vi ska bli mer demokratiska. Ni säger att vi ska utveckla vår självständighet. Ni säger att vi ska utveckla respekt för mänskliga rättigheter. Men vad gör ni för oss?” Det är vad jag ofta har fått höra. ”Varför vill ni inte utveckla er handel med oss? Varför vill ni inte utveckla ert samarbete med oss? Vi är fortfarande beroende av Ryssland. Vi är fortfarande beroende av Kina.” Här kan EU ha stor och avgörande betydelse, herr ålderspresident, och jag ser fram emot utökad handel.

Låt mig dock säga att EU:s närvaro i Uzbekistan är långtifrån ny. Där finns en EU-mission sedan många år tillbaka. Uzbekistan är också medlem i OSSE, Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa. Det finns en OSSE-mission på plats i landet som jobbar med utvecklingsfrågor, demokratifrågor och mänskliga rättigheter. Det finns ett FN-kontor i landet.

Jag tror mycket på avtalet mellan EU och Uzbekistan, för med handel och utbyte finns det stora möjligheter för EU att också påverka demokrati och respekt för mänskliga rättigheter i Uzbekistan i positiv riktning.

Det jag noterade när jag senast besökte Uzbekistan var glädjande nog att tillväxten där går framåt. Medan vi har väldigt låg tillväxt här i Sverige kan jag konstatera att tillväxten i Uzbekistan under senare år har legat på någonstans mellan 6 och 7 procent per år.

Uzbekistan har även ett utvecklat samarbete inte bara med Ryssland och Kina utan också med andra länder i regionen, vilket gör att det finns satsningar på it och teknologisk utveckling.

Vi ska inte tro att det bara är EU som jobbar för utveckling, herr ålderspresident. Det gör även andra länder. USA finns på plats och jobbar för utveckling och säkerhet. Men även Indien är engagerat i Uzbekistan, inte minst genom det samarbete som finns kring utbildningsfrågor.

Det här visar, tycker jag, att EU och dess medlemsstater behöver vara med. Vi kan och ska arbeta aktivt för mänskliga rättigheter, demokrati och ekonomisk utveckling, särskilt när det finns en efterfrågan hos Uzbekistan.

Slutligen vill jag säga, herr ålderspresident, att den kinesiska Belt and Road eller Nya Sidenvägen går rakt genom Centralasien. Jag tycker att det skulle vara väldigt olyckligt om Europa inte kan arbeta aktivt för att se till att sätta Europa och dess medlemsländer på

kartan i samarbetet för Uzbekistans utveckling. Vi kan inte lämna Uzbekistan ensamt.

Anf. 145 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Cederfelt, för ett mycket fint inlägg! Jag kan hålla med om väldigt mycket i det.

När det kommer till olika handels- och samarbetsavtal brukar Miljöpartiet normalt sett få ganska mycket smisk av bistånds- och utrikeshandelsminister Benjamin Dousa, som tycker att vi bara säger nej till allting. Jag hade därför verkligen hoppats att det var han som skulle komma hit i dag och försvara det här avtalet, för det finns en hel del frågetecken kring det, men jag får helt enkelt lyfta dessa saker med ledamoten Cederfelt i stället.

Vi är inte alls emot samarbete med Uzbekistan, men i Uzbekistan pressas journalister, människorättsförsvarare, oppositionella och oberoende organisationer tillbaka. Ändå är civilsamhällets roll i avtalen väldigt svagt – i delar närmast ett tillval.

Jag vill fråga om ledamoten Cederfelt och Moderaterna verkligen tycker att det är tillräckligt att tala om civilsamhället i allmänna ordalag, eller borde ett oberoende civilsamhälle snarare ges en garanterad roll i uppföljningen av det här avtalet?

Anf. 146 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Jacob Risberg för frågorna. Jag skulle vilja säga precis det jag sa i mitt anförande: Det finns sedan många år tillbaka en EU-mission som jobbar med mänskliga rättigheter, och det finns en OSSE-mission som jobbar med detsamma. Det finns också ett FN-kontor som jobbar med dessa frågor.

I Uzbekistan finns det en vilja till utveckling. Detta visades inte minst genom den valobservation som OSSE genomförde 2019. Jag var själv på plats, och jag måste säga att det var som att stiga tillbaka ett antal år, men den vilja som fanns till utveckling kommer jag alltid att bära med mig.

År 2021 var det dags för presidentval. Jag var på plats då också och kunde konstatera att det även i det sammanhanget skedde en utveckling, även om den var långsammare än vad vi hade hoppats på inom OSSE. År 2024 var det val igen. Jag var inte på plats då, men jag har läst utlåtandet, och även där talas det om en utveckling – men en mycket långsam sådan.

Jag hoppas att det avtal som EU nu förhoppningsvis ser till att få på plats kan bidra till utveckling, för det man ofta har anfört från Uzbekistan – oavsett om det är från högsta politiska nivå eller från de lokala handlarna – handlar om varför vi har vänt dem ryggen. De undrar varför de ska vara hänvisade enbart till sina totalitära grannar. De säger: Vi vill samarbeta, och vi vill handla med EU.

Förhoppningsvis kan det faktiskt bli en ändring!

Anf. 147 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Cederfelt, för svaret! Tyvärr nämndes knappt det oberoende civilsamhället, som egentligen var det jag efterfrågade.

Vi kan dock gå in lite grann på de frågor som ledamoten Cederfelt var inne på. Moderaterna säger ofta att EU ska vara en värdegemenskap byggd på demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer, men i avtalet med Uzbekistan fördjupas handel, investeringar och politiskt samarbete utan någon form av tydliga krav på demokratiska reformer.

Jag undrar därför – och utifrån det ledamoten Cederfelt sagt – varför ni är beredda att ge den här regimen ökat politiskt och ekonomiskt samarbete utan att kräva mätbara förbättringar för fria medier, oppositionen och civilsamhället.

Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Det finns tydliga svar i avtalet på precis de frågor som Jacob Risberg lyfter. Det står att det handlar om mänskliga rättigheter, om civilsamhället och om demokratifrågor, och det handlar om ekonomisk utveckling i landet och om säkerhet och trygghet. Det finns många frågor som ingår och som besvaras i det här avtalet. Jag rekommenderar Jacob Risberg att läsa avtalet och att fortsätta att följa upp hur utvecklingen i Uzbekistan går.

Det här handlar ju inte om ett medlemskap i EU. Det här handlar inte ens om att komma närmare det, utan det handlar om att utveckla handeln. Detta är någonting oerhört positivt, speciellt eftersom EU också behöver utveckla sin handel.

Vi har tidigare haft handelsavtalet med Indien uppe för godkännande, och det är oerhört positivt. Jag ser det här som ett annat viktigt avtal, för vi i Europa kan inte stänga dörren mot omvärlden om vi vill fortsätta att vara en världsdela som är med och driver utvecklingen och som är med och ser till att våra värdegrunder återfinns på andra platser på jorden. Om vi vill se till att andra människor får en växande ekonomi, har möjlighet att engagera sig i civilsamhället och vet att det är demokrati och respekt för mänskliga rättigheter som råder måste vi också samarbeta med dem. Vi kan inte stänga dörren och lämna fritt spelrum för totalitära grannländer, för då kan vi vara säkra på att demokratin inte går framåt utan tvärtom tar ytterligare steg tillbaka.

Anf. 149 JACOB RISBERG (MP):

Herr ålderspresident! Jag måste kanske inleda med att säga att jag inte hävdade att mänskliga rättigheter och miljö och så vidare inte finns med i avtalet – det finns definitivt. De ungefär 370 sidor som rör själva avtalet är egentligen inte jätterolig läsning, men det finns mycket att hämta därifrån. Det jag däremot saknar i avtalet är möjligheten att kräva mätbara förändringar i de här frågorna. Bara för att man nämner en fråga innebär det inte att det kommer att ske en

automatisk förbättring där, och det är detta jag är kritisk mot.

Herr ålderspresident! EU:s grundläggande värden är inte dekorationer i fördragens inledning. De är inte ord som ska plockas fram vid högtidliga tillfällen och sedan läggas åt sidan när det handlar om handel, energi, råvaror och geopolitik. Respekten för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter måste vara vägledande också när EU förhandlar med länder där dessa värden står under hård press.

Regeringen föreslår i propositionen att riksdagen ska godkänna ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Uzbekistan. Avtalet är brett och handlar om politik, handel, energi, hållbar utveckling, konnektivitet, forskning, utbildning, miljö och klimat samt utrikes- och säkerhetspolitik. Regeringen beskriver det som ett viktigt steg mot ökat politiskt och ekonomiskt engagemang i Centralasien.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet är inte emot samarbete med Uzbekistan eller med länder i Centralasien. Tvärtom behöver EU bygga fler relationer, stärka diplomatin och bidra till hållbar utveckling i en orolig värld. Det är just därför som samarbetet måste bygga på tydlighet. När EU erbjuder investeringar, marknadstillträde, tekniskt samarbete och politisk legitimitet måste unionen också ställa krav.

Herr ålderspresident! Det är här avtalet brister. Uzbekistan är fortfarande ett auktoritärt land. Oppositionen har mycket begränsade möjligheter att verka, och rättsväsendet är inte oberoende. Oberoende journalister, bloggare, aktivister och människorättsförsvarare utsätts fortsatt för repression, och när det gäller tortyr och misshandel dröjer reformer fortfarande.

Det är denna verklighet avtalet måste bedömas mot, och då räcker det inte med allmänna skrivningar om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Sådana skrivningar kan ha betydelse, men det är inte samma sak som verklig villkorlighet. Det är inte samma sak som tydliga krav, mätbara framsteg och konsekvenser när utvecklingen går åt fel håll.

Herr ålderspresident! EU befinner sig i en geopolitisk dragkamp i Centralasien. Ryssland, Kina och västliga aktörer söker inflytande. Regionen är viktig för energi, naturresurser, kritiska mineraler och handelsvägar mellan Europa och Asien. Det är förstärkt att EU vill minska länders beroende av Ryssland, men svaret på beroende av auktoritära makter kan inte vara att okritiskt bygga nya beroenden av andra auktoritära regimer.

Herr ålderspresident! Strategisk självständighet handlar inte bara om råvaror, handelsvägar och försörjningskedjor utan även om värderingar. Det handlar om att inte göra sig beroende av regimer som tystar oppositionen, begränsar pressfriheten och förföljer dem som försvarar mänskliga rättigheter.

Detta avtal borde ha använts som ett verktyg för att pressa fram konkreta förbättringar. EU borde ha krävt tydliga åtaganden om fria och rättvisa val, rätt för oppositionen att verka, skydd för journalister och

människorättsförsvare, oberoende domstolar, stopp för tortyr och stärkt förenings- och mötesfrihet. Att detta inte har skett är ett politiskt misslyckande.

Herr ålderspresident! Även jämställdheten och de sociala rättigheterna behandlas för svagt. Avtalet nämner kvinnors deltagande, förbättrade levnadsstandarder, social sammanhållning och arbetstagares rättigheter. Det är viktiga områden, men utan tydliga indikatorer och uppföljning riskerar detta att bli symboliskt i stället för styrande.

Detsamma gäller civilsamhällets roll. I propositionen anges att ett informations- och samrådsorgan med civilsamhället får inrättas, och det är inte tillräckligt. I ett samarbete med ett auktoritärt land kan civilsamhället inte vara ett möjligt tillval. Oberoende organisationer, fackliga företrädare, kvinnorättsorganisationer, människorättsförsvare och fria medier måste ha en central roll i uppföljningen av avtalet.

Herr ålderspresident! Ju bredare EU:s erbjudande är, desto tydligare måste kraven vara. Om EU fördjupar samarbetet inom handel, energi, investeringar, säkerhet och klimat utan verkliga villkor om demokrati riskerar unionen att ge regimen legitimitet snarare än stärka befolkningens rättigheter.

Herr ålderspresident! Sverige ska vara en tydlig röst för demokrati, fred, jämställdhet och mänskliga rättigheter. Det gäller även när det är geopolitiskt svårt, det gäller även när det finns starka ekonomiska intressen och det gäller även när andra stormakter agerar i samma region. Miljöpartiet menar därför att riksdagen bör avslå propositionen. Sverige ska inte säga ja till ett avtal som fördjupar EU:s relationer med en auktoritär regim utan att samtidigt säkerställa att EU:s grundläggande värden får verklig betydelse.

Om riksdagen trots detta godkänner avtalet måste regeringen ta ett betydligt större ansvar för hur Sverige agerar inom EU. Regeringen måste driva på för systematisk uppföljning av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Den måste verka för att civilsamhället involveras på riktigt, och den måste återkommande rapportera till riksdagen vilka krav Sverige driver och vilka åtgärder EU är berett att använda om avtalet inte efterlevs.

Herr ålderspresident! EU:s trovärdighet mäts inte i vad unionen säger om demokrati när det är enkelt, utan den mäts i vad unionen gör när handel, säkerhet och råvaruintressen står på spel.

Med det yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation 2.

Jag vill också säga att vi tyvärr har ytterligare ett ärende att debattera innan KU får debattera sitt.

Anf. 150 MARGARETA CEDERFELT (M)
replik:

Herr ålderspresident! Ja, jag fick precis höra: "Det är väldigt vad de pratar!" Jajamensan! Det är nämligen inte ofta vi får möjlighet att debattera Centralasien här, och det är viktiga länder.

Låt mig säga att precis de argument som Jacob Risberg anförde för att man inte ska teckna den typ av

handelsavtal som vi har framför oss går att använda för att hävda motsatsen. Om Jacob Risberg lyssnar på vad jag säger: Det här handlar om att utveckla såväl samarbete, demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhälle som handelsfrågor, ekonomisk utveckling och säkerhet. Allihop är viktiga frågor i dagens samhälle.

Jag nämnde tidigare ett antal organisationer som Uzbekistan är med i. Uzbekistan är med i en organisation som Sverige var med i innan vi blev medlem i Nato, nämligen Partnerskap för fred. Det är en annan organisation som jobbar för trygghet och säkerhet men där även de demokratiska frågorna finns med.

Det jag har nämnt får Jacob Risberg gärna utveckla och svara på. Hur ska ett land kunna utveckla sin demokrati och sitt oberoende av diktaturer om demokratiska länder inte visar en vilja till samarbete och ekonomisk utveckling? Det är ju faktiskt det som har varit frågan och realiteten för Uzbekistan när vi från väst har stängt dörren.

Det kan inte minst synas i hur ofta Uzbekistan har funnits med på dagordningen och i debatterna här i riksdagen. Under mina tre mandatperioder i utrikesutskottet har Uzbekistan aldrig förekommit, och det tycker jag är skandal. Jag hoppas därför att det kan bli fler debatter framöver.

Anf. 151 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Cederfelt, för frågan!

Jag tror dock att ledamoten kanske inte riktigt lyssnade på mitt anförande, för jag var väldigt tydlig med att Miljöpartiet gärna ser ett samarbete med Uzbekistan och övriga länder i Centralasien just för att bli av med beroendet av Ryssland och Kina. Det poängterade jag. Problemet är att vi ingår ett samarbete där mänskliga rättigheter, civilsamhälle, demokrati och så vidare nämns men där det inte finns några ska-krav.

Det här är visserligen inte ett renodlat handelsavtal utan ett samarbetsavtal, men om vi jämför det med det avtal som EU ingick med Nya Zeeland för ett par år sedan ser vi att det finns avsevärda skillnader. I avtalet med Nya Zeeland var det nämligen väldigt mycket ska-krav, inte bör-krav, vilket innebär att avtalet inte gäller om man inte lever upp till kraven.

Det jag saknar är mätbara förbättringar. Det finns inga krav på mätbara förbättringar när det kommer till fria medier, opposition och ett bättre civilsamhälle. Det finns inte heller något krav på att civilsamhället ska ges en garanterad roll i detta. Det är det jag saknar. Allting nämns, men det ställs inga krav. Hur kan vi förvänta oss att det blir en förbättring bara genom vårt samarbete om vi inte samtidigt ställer krav på att landet måste bli bättre – och på att vi måste kunna mäta att landet blir bättre? Den möjligheten finns inte i det här avtalet i dag.

Anf. 152 MARGARETA CEDERFELT (M)
replik:

Herr ålderspresident! Jacob Risberg nämnde inledningsvis att avtalet är på mer än 300 sidor. Det är

ungefär 350 sidor långt, och precis de frågor som Jacob Risberg nämner finns med på de sidorna. Det ser jag som en garanti för att frågorna kommer att behandlas.

Låt mig dock säga att jag tycker att just grannländerna är väldigt oroväckande. De försöker på olika sätt infiltrera, påverka och tynga ned. De försöker skapa rädslor. Detta sker samtidigt som även länder vid sidan om försöker dominera handel, råvarutillgångar och infrastruktur. Det gäller inte minst Nya Sidenvägen och vad den kommer att innebära; vi har sett i Afrika vad kinesiska satsningar har inneburit där, och jag kan inte se att det kommer att innebära något annat i Uzbekistan.

Här kan EU dock bidra konstruktivt genom att se till att det blir andra kanaler för utveckling och betoning på demokrati, vilket inte finns med i samarbetena med de icke demokratiska länderna. Jag tror på framtiden, jag tror på EU:s inflytande och jag tror på Uzbekistan. Det hoppas jag att Jacob Risberg också gör.

Anf. 153 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Cederfelt, för ytterligare frågor – eller kanske snarare påståenden!

Jag håller med Margareta Cederfelt i väldigt mycket, men återigen: Att nämna något i ett samarbetsavtal innebär inte att man ställer krav på det. Det är det jag saknar i detta. Det räcker ju inte att säga ”demokrati” för att demokrati ska uppstå.

Vi kan till exempel se paralleller med hur Tyskland agerade gentemot Ryssland i slutet på 90-talet och början av 00-talet. Man trodde att om man började handla olja och fick ett fördjupat, ökat ekonomiskt samarbete med dem skulle det leda till demokratisering i Ryssland. Så blev det ju inte.

Det finns alltid risk för det. Om vi pratar bara om ekonomiskt samarbete och den typen av samarbete och utbyte utan att det samtidigt ställs krav tror jag knappast att vi kommer att få se den demokratiska utveckling vi vill se. Även om vi tack vare avtalet får ett fördjupat samarbete mellan EU och Uzbekistan och förmodligen även får en växande ekonomi måste vi också ställa krav på Uzbekistan.

Jag vill gärna att vi ska fortsätta samarbeta med Uzbekistan. Jag vill uzbekerna allt gott här i världen. Jag hoppas och tror verkligen på Uzbekistan. Men vi måste också våga ställa krav på dem.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 10 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan

Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU23
Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena

sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan (prop. 2025/26:248) föredrogs.

Anf. 154 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr ålderspresident! Ärendet vi nu debatterar är utrikesutskottets betänkande UU23 *Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan*.

Herr ålderspresident! Det finns många likheter mellan Kirgizistan och Uzbekistan men också stora skillnader, precis som det gör mellan de nordiska länderna. Varje land är unikt. Likheter är att Kirgizistan har varit en del av Sovjet, att Kirgizistan blev självständigt 1991 när Sovjet föll samman men också att det är ett land med demokratiskt underskott och bristande respekt för mänskliga rättigheter och civilsamhället. Det är ett land som fortfarande är medlem i flera ryssbaserade organisationer, precis de som jag nämnde i mitt tidigare anförande. Och det är ett land där Kina bygger sin Silk Road eller Belt and Road – vilket man vill använda.

Men det är också ett land där det, precis som i Uzbekistan, finns framtidstro. Det är ett land där människorna, medborgarna, vill ha ekonomisk utveckling, demokrati och ett fungerande civilsamhälle. Det är också något jag har fått höra under alla år jag har besökt Kirgizistan.

Jag tror därför mycket på det avtal som vi nu debatterar. Jag tror att det kommer att bidra till ökad säkerhet och ökad trygghet men också till ekonomisk tillväxt och större respekt för mänskliga rättigheter.

Kirgizistan är det land i Centralasien som har kommit längst när det gäller demokrati. Det är ett land som har haft och till viss del fortfarande har stora problem med terrorism. Om jag minns rätt fanns det runt tidigt 2000-tal inte ett fungerande parlament eller en fungerande regering. Men en dam, Roza Otunbayeva, trädde fram och tog på sig rollen som president. Hon gjorde något så ovanligt men viktigt som att se till att det blev ett val, och hon steg av när det fanns en vinnare. Det har därefter varit flera val där valresultatet har respekterats. Det är inte alltid det sker, men i Kirgizistan har valresultatet respekterats. Det har blivit skifte av majoritet.

Det kan tyckas vara en liten fråga, och det kan tyckas vara självklart. Men det är det inte. Det är absolut inte självklart, herr ålderspresident.

Jag tror därför att ett fördjupat handelsavtal kan leda till ett väldigt bra resultat, speciellt eftersom det finns en vilja på alla nivåer i samhället att utveckla de internationella kontakterna och relationerna med väst. I Kirgizistan har jag nämligen hört exakt samma argument som i Uzbekistan och i övriga centralasiatiska länder: Vi behöver handel och samarbete med EU, med väst. Varför vänder ni oss ryggen?

Jag ser att det här avtalet är välkommet. Det är även välkommet från EU, eftersom det kan ge oss möjlighet att utveckla vår handel, få tillgång till tillväxt och även

påverka en del av världen där vi inte är aktiva sedan tidigare.

Om EU kan få större inflytande ser jag också möjligheter att begränsa en kinesisk framfart. Det är något som vi sällan diskuterar här i kammaren, men jag ser den frågan som viktig. Jag ser det som centralt att vi aktivt arbetar med alla instrument som finns.

Jag ser det också som viktigt att det är just ett avtal, att det inte handlar om ett medlemskap. Det är viktigt att göra distinktionen mellan ett medlemskap och ett avtal om samarbete och handel.

Herr ålderspresident! I mitt förra anförande glömde jag att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Därför hoppas jag att det accepteras att jag självklart yrkar bifall till förslagen i både detta betänkande, UU23, och betänkande UU22. Jag ber om ursäkt. Jag var så ivrig att få lov att debattera om två centralasiatiska länder att det föll bort.

Låt mig nämna en annan fråga, som Miljöpartiet ofta debatterar: miljö. Centralasiatiska länder som både Uzbekistan och Kirgizistan lider av omfattande vattenbrist, omfattande erosion och svårigheter för jordbruket att utvecklas. Genom detta avtal finns det möjligheter att jobba för att vattentillgången ska kunna bli bättre genom annan användning och genom utveckling.

Det finns också möjligheter att stoppa erosionen, som är ett omfattande problem. Jag vet att det är ett problem som EU och FN arbetar med. Det gör också en organisation som vi inte är bekanta med här i Sverige men som finns i många muslimska länder: Aga Khan Foundation.

Detta visar hur många olika aktörer som är involverade när det gäller utveckling och säkerhet i Centralasien. Det är dags att också EU tar större plats och inte bara har ett missionskontor.

Anf. 155 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Ledamoten Cederfelt! Nu står vi här igen och pratar om Centralasien. Det var inte så länge sedan sist.

Även i det här avtalet, liksom i det vi nyss talade om, finns det allmänna skrivningar om mänskliga rättigheter. Det finns i många internationella avtal. Men problemet är vad som händer när de inte efterlevs. I vår förra debatt nämnde jag avtalet som EU har med Nya Zeeland, där man har formulerat just ska-krav i stället för bör-krav.

Jag undrar om ledamoten kan peka på vilka konkreta konsekvenser det skulle få för Kirgizistan när det gäller hur man ska möta repressionen mot opposition, medier och människorättsförsvare. Om detta fortsätter att förvärras, vilka konsekvenser får det för Kirgizistan enligt det här avtalet? Om ledamoten menar att de kraven finns i avtalet måste man också veta vilka konsekvenserna blir om man inte lever upp till dem. Eller är det här i praktiken ett avtal utan någon verklig demokratisk villkorlighet?

Anf. 156 MARGARETA CEDERFELT (M)
replik:

Herr ålderspresident! Låt mig nämna, vilket inte har gjorts här, att det finns en vilja hos länderna, i det här fallet Kirgizistan, till egen utveckling. Detta finns med. Kirgizistan har självt antagit utvecklingsmål som säger att landet ska finnas med i topp 60 när det gäller ekonomisk utveckling och respekt för medborgarna. I dag befinner sig landet långt ned. Av 160 länder är Kirgizistan på 117:e plats, men Kirgizistan har inte givit upp. Det tycker jag är ett bra tecken – inte att man befinner sig på 117:e plats utan att man arbetar för att landet ska lyckas.

Ska ett land lyckas långsiktigt gäller det att inte bara jobba med ekonomin – det är viktigt att notera. Det handlar också om mänskliga rättigheter, demokrati och ett inkluderande samhälle. Det är precis vad man fokuserar på i avtalet med dess 350 sidor. Kan inte Jacob Risberg se något positivt med detta? Jo, det har ju Jacob Risberg sagt, så den frågan behöver kanske inte upprepas. Men jag skulle gärna höra starkare ord från Jacob Risberg om att avtalet kan och kommer att bidra till ekonomisk och demokratisk utveckling i Kirgizistan.

Anf. 157 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar ledamoten Cederfelt för svaret.

Ja, avtalet kan mycket väl leda till inte bara ekonomisk utan också demokratisk förbättring i Kirgizistan, men det finns ingen garanti för det. På de 370 sidor som avtalet omfattar står det ingenting om vad konsekvenserna blir om man inte lever upp till de krav som ställs. Det nämns väldigt mycket om demokrati. Även civilsamhället nämns. Det pratas om fria medier, fria val, demokrati och så vidare. Men det står ingenting om vad som händer när man inte lever upp till det, och det är det jag saknar.

Ska avtalet på riktigt bidra till förbättring krävs inte bara vilja. Det finns i dag en vilja som jag tycker är väldigt positiv i Kirgizistan. Men vilja förändrar inte länder, utan det krävs också agerande. Dessutom krävs konsekvenser om man inte lyckas leva upp till det här. Det är det jag saknar. Jag skulle vilja veta av ledamoten huruvida det blir några konsekvenser ifall Kirgizistan inte lever upp till de villkor som ställs vad gäller mänskliga rättigheter och så vidare.

Anf. 158 MARGARETA CEDERFELT (M)
replik:

Herr ålderspresident! Ja, det blir konsekvenser i praktiken. Jag är helt övertygad om att även Jacob Risberg kommer ihåg korruptionshistorierna i Centralasien och att företag varit etablerade men dragit sig undan och inte velat vara med. Det här visar hur viktigt det är att ett land arbetar aktivt på alla nivåer för bättre ekonomi och för ordning och reda. Detta är precis vad avtalet handlar om: ordning och reda, demokrati och transparens.

Med tanke på den situation vi har i dag gällande konkurrens, bristande säkerhet och hot är jag övertygad om att utvecklingen kommer att bli positiv. Inom EU måste vi aktivt arbeta för att hitta nya samarbetspartner och nya handelspartner och för att andra länder ska få möjlighet att växa demokratiskt.

Anf. 159 JACOB RISBERG (MP):

Herr ålderspresident! Det är lite déjà vu här i kamraren just nu, känns det som.

Vi fortsätter nu diskussionen om EU:s fördjupade relationer i Centralasien. Även här är utgångspunkten enkel: EU:s utrikes-, handels- och partnerskapspolitik måste vila på unionens grundläggande värden. Respekt för människans värdighet, frihet, demokrati, jämlikhet, rättsstatens principer och mänskliga rättigheter får inte vara förhandlingsbara.

Regeringen föreslår att riksdagen ska godkänna ett fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan EU och Kirgizistan. Avtalet ska ersätta ett äldre avtal från 1999 och fördjupa de politiska och ekonomiska relationerna mellan parterna. Regeringen framhåller att avtalet grundas i demokrati, mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och rättsstatens principer.

Herr ålderspresident! Miljöpartiet motsätter sig inte samarbete med Kirgizistan. EU behöver relationer som stärker hållbar utveckling, rättvis handel, klimatomställning, utbildning, social utveckling och regional stabilitet. Men samarbete får inte bli ett sätt att belöna auktoritär utveckling. När demokratin försvagas måste EU använda sin tyngd för att försvara det öppna samhället.

Herr ålderspresident! Kirgizistan har länge setts som ett av Centralasiens mer öppna länder. Just därför är utvecklingen så allvarlig. Landet rör sig i fel riktning. Makten har koncentrerats till presidentämbetet. Rättsväsendet och statliga påtryckningsmedel har använts mot oppositionella, journalister, bloggare, människorättsförsvarare och civilsamhällesaktörer.

Herr ålderspresident! Det fria ordet är under press. Civilsamhället begränsas. Lagstiftning om så kallade utländska representanter riskerar att misstänkliggöra organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati och rättsstat. Val kan administreras effektivt och ändå genomföras i en miljö där kandidater, väljare och medier inte har verkligt fria förutsättningar.

Mot den bakgrunden räcker det inte att avtalet innehåller allmänna formuleringar om demokrati, mänskliga rättigheter och civilsamhälle. Det är bra att orden finns där, men orden måste följas av krav. Det behövs uppföljning, och det behövs konsekvenser när utvecklingen går åt fel håll.

Herr ålderspresident! EU borde tydligt kräva konkreta förbättringar: stärkta fria medier, skydd för oberoende civilsamhälle, rätt för oppositionen att verka, oberoende domstolar och ett slut på trakasserier mot människorättsförsvarare. Det är inte orimliga krav. Det är själva grunden för ett demokratiskt samhälle.

Det här handlar inte om att isolera Kirgizistan. Det handlar om vilken sorts relation EU ska bygga – en relation som stärker människor, rättigheter och långsiktig hållbar utveckling eller en relation som främst stärker maktavare och ekonomiska intressen.

Herr ålderspresident! Centralasien blir allt viktigare geopolitiskt. EU:s intresse för regionen växer. Det gäller handel, energi, råvaror, konnektivitet och säkerhet. Men ju större EU:s intressen blir, desto viktigare blir det att unionen inte tappar sin moraliska kompass. Strategisk politik utan värderingar blir kortsiktig. Handel utan rättigheter blir svag. Partnerskap utan demokratiska krav riskerar att legitimera förtryck.

Herr ålderspresident! För Miljöpartiet är det avgörande att EU:s politik håller ihop. Klimatomställning, hållbar handel, fred, demokrati och mänskliga rättigheter är inte separata spår. De hör samman. Ett samhälle där medier tystas, domstolar politiseras och civilsamhället misstänkliggörs blir inte heller en stabil partner för långsiktig hållbar utveckling.

Sverige ska därför inte säga ja till ett avtal som fördjupar EU:s relationer med Kirgizistan utan tillräcklig demokratisk villkorlighet. Miljöpartiet anser att riksdagen därför bör avslå propositionen.

Men om riksdagen, trots mina goda argument, ändå godkänner avtalet måste regeringen ta ett betydligt större ansvar i EU. Regeringen måste verka för att samarbetsrådet och avtalets övriga institutioner används för systematisk uppföljning av mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Civilsamhället måste involveras på riktigt, inte behandlas som ett tillval.

Regeringen bör också återkommande rapportera till riksdagen om hur Sverige driver dessa frågor, vilka krav som ställs, hur fria medier och civilsamhälle involveras och om EU är berett att använda avtalets möjligheter till åtgärder när åtaganden inte följs.

Herr ålderspresident! EU:s trovärdighet avgörs inte av hur ofta unionen säger ordet demokrati. Den avgörs av om EU försvarar demokratin när det också finns geopolitiska och ekonomiska intressen på bordet. Sverige ska vara en tydlig röst för mänskliga rättigheter, frihet och rättsstatens principer. Därför yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation nummer 1.

Anf. 160 MARGARETA CEDERFELT (M)
replik:

Herr ålderspresident! Jag skulle vilja fråga Jacob Risberg var han egentligen hittar allting om att det inte ska finnas några konsekvenser. Visst finns det med i avtalet och också i medvetenheten hos Kirgizistan. Ska man lyckas vända trenden gäller det att se till att samarbeta och uppfylla de kriterier som finns i avtalet.

Det handlar om att hitta en utveckling och att hitta andra samarbetspartner än de totalitära grannarna. Här har vi EU och vad EU kan erbjuda. Ser inte Jacob Risberg det positiva för utvecklingen i den riktning som Jacob Risberg säger sig vilja ha i att det kommer ett avtal till stånd?

Herr ålderspresident! Jag säger detta för att jag tycker att det är viktigt att vi ser det positiva i att det finns ett avtal som ska stödja demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. Det handlar inte om upprepning. Det handlar om att se till att få en belysning ur olika perspektiv av vad synsättet är på avtalet och dess framtid.

Anf. 161 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack, ledamoten Cederfelt, för frågan!

Vi är väldigt positiva till att teckna avtal med både Uzbekistan och Kirgizistan och hoppas verkligen att de leder till en positiv utveckling.

När nu ledamoten Cederfelt säger att det finns konsekvenser för Kirgizistan kanske ledamoten vill tala om vilka konsekvenserna blir om de inte lever upp till de villkor som vi sätter upp vad gäller demokratisering, fria medier och civilsamhällets roll.

Anf. 162 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Konsekvenserna finns. Det kommer att bli minskad handel, och det kommer att bli minskat samarbete. Det är helt motsatt det Kirgizistan önskar på alla nivåer i landet. Låt mig säga det.

Det är också någonting annat som jag skulle vilja lyfta fram. Ser inte Jacob Risberg risken att andra aktörer stärker sitt fäste i Uzbekistan om inte EU finns med och vad det kan medföra?

Silk Road har nämnts. Jag har inte fått en enda kommentar om vad det kan innebära för negativt. Jag har talat om säkerhetsfrågorna och Ryssland. Jacob Risberg har inte bemött detta med ett enda ord.

Jag har nämnt utbildningssamarbete som finns med Kirgizistan och Indien. Något jag inte nämnt tidigare, men som jag nämner nu, är att Turkiet också är aktivt och bygger ut ett samarbete.

Vad kan Europa göra för att länderna ska bli bättre och för att det ska bli bättre länder att leva i för deras medborgare? Det skulle jag vilja ha mer klarhet i.

Herr ålderspresident! Jag tackade för mig i talarstolen redan i förra veckan. Jag ska inte upprepa det. Jag vill ändå säga att det har varit väldigt roligt att få möjlighet att debattera Centralasien som sista ärende under mina 23 år i riksdagen.

Jag hoppas innerligt att debatten om Centralasien kommer att fortsätta här i kammaren med positiva förtecken så att vi kan utveckla vårt svenska samarbete, men med respekt för alla de fundamentala rättigheterna.

(Applåder)

Anf. 163 JACOB RISBERG (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag vill börja med att passa på att tacka Margareta Cederfelt för de debatter vi har haft. Vi har haft ganska många meningsutbyten här i talarstolen.

Jag hoppas att vi får se både ett fritt Uzbekistan och ett fritt Kirgizistan i framtiden. Kanske möts vi någon

gång på en gata i Tasjkent eller i någon marknad i Bishkek. Det skulle vara väldigt trevligt att återuppta bevakningskapen där.

EU finns redan med här och har funnits med sedan 1999. Det finns ett avtal. Jag nämnde kanske inte i den här debatten men i den förra debatten oron för Rysslands och Kinas involvering och betydelse för just länderna i Centralasien. Det kräver såklart ökat samarbete med EU.

Jag tror att vi är överens om allt, förutom just att jag saknar de krav som vi bör ställa när vi tecknar den här typen av avtal. Annars är det väldigt stor risk att det blir ekonomiska intressen som styr. Det snarare stärker makten för vissa personer än leder till demokratisk utveckling.

Jag hoppas att jag har fel i det här läget. Men vi har exempel sedan tidigare på att det när man inte riktigt ställer krav på ett allvarligt sätt tyvärr inte alltid till leder demokrati och mänskliga rättigheter.

Med det vill jag passa på att än en gång tacka Margareta Cederfelt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 11 Riksrevisionens årsredovisning för 2025

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU17
Riksrevisionens årsredovisning för 2025 (redog.
2025/26:RR1)
föredrogs.

Ålderspresidenten konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 12 Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU37
Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet (prop.
2025/26:176)
föredrogs.

Ålderspresidenten konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 13 Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU38
Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus (framst. 2025/26:RS5 delvis)
föredrogs.

Anf. 164 LENA MALM (S):

Herr ålderspresident! I ett demokratiskt samhälle har det en avgörande betydelse att den för riksdagen nödvändiga parlamentariska processen fungerar och kan upprätthållas. Riksdagens arbetsformer bygger på respekt och förtroende för innebörden i uppdraget att vara folkvald. Att vara folkvald innebär att man har ett förtroendeuppdrag från folket och ska arbeta för dess bästa inom det politiska systemet.

I regeringsformens första paragraf slås fast att all offentlig makt i Sverige utgår från folket. Det svenska folkstyret bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Detta förverkligas inte minst genom ett representativt och parlamentariskt statskick.

För att lagstiftningsprocesser, beredningar och den fria åsiktsbildningen ska fungera i praktiken är riksdagens arbetsformer avgörande.

För att en ledamot ska kunna bedriva sitt uppdrag på bästa sätt är det viktigt att det finns ett fungerande stöd i riksdagsarbetet.

Det behövs ett indirekt stöd till ledamotskapet, det vill säga ett stöd som tar sikte på administrativa, ekonomiska och praktiska villkor. Det är ett stöd som gör att ledamoten kan verka under rimliga villkor och få sin vardag att fungera. Man behöver också förstå att behovet av stöd kan vara olika bland alla 349 ledamöter.

Var och en som folkvald har också en uppgift att ta uppdraget på största allvar och sköta sina åtaganden på bästa möjliga sätt. Arbetsformerna ska i sin tur vara tydliga och kunna förstås och följas av varenda medborgare.

Herr ålderspresident! Utskottet, och vi socialdemokrater, ställer sig i huvudsak bakom riksdagsstyrelsens överväganden och förslag i betänkandet. Men mot bakgrund av bland annat Lagrådets synpunkter på vissa av lagförslagen har utskottet lagt fram ändrade förslag.

Några av de saker som föreslås i betänkandet är ändringar av riksdagsordningen. Det gäller val av talmän och vice talmän, förändrad registrering av ledamöternas åtaganden och ekonomiska intressen, justerade arvoden för uppdrag inom riksdagen, en höjning och årlig uppräknings av stödet till partigruppernas kanslier samt tilldelning av övernattningsbostad till talmannen.

Här noterar utskottet att talmansuppdraget skiljer sig i vissa delar från uppdraget som riksdagsledamot, exempelvis i fråga om krav på närvaro i Stockholm, representation och säkerhet. Mot den bakgrunden anser utskottet att omständigheterna kring talmannens bostad kan behöva övervägas i ett lämpligt sammanhang.

Herr ålderspresident! Vi kan konstatera att förutsättningarna för riksdagens arbete och ledamotskapet har förändrats under de senaste valperioderna. Aktiviteten och komplexiteten i riksdagsarbetet har ökat, och det har skett förändringar i omvärlden och i synnerhet i säkerhetsläget. Skyddet mot hot och våld för riksdagens ledamöter måste stärkas, och förebyggande

trygghets- och säkerhetshöjande åtgärder måste prioriteras.

Därför föreslås att frågor om stärkt skydd för riksdagens ledamöter och den parlamentariska processen, säkerheten här i kammaren samt ett antal närliggande frågor ses över, lämpligen av en parlamentarisk utredning under regeringen.

Säkerheten i riksdagen behöver dock öka i närtid, och i betänkandet föreslås åtgärder kring åhörare som stör ordningen och förutsättningarna för att fortsätta ett sammanträde utan att åhörare tillåts närvara på läktaren. Det är talmannen i plenisalen alternativt ordföranden som får utvisa de åhörare som under ett sammanträde uppträder störande, och beslutet ska gälla för resten av sammanträdet om man så beslutar.

I det här sammanhanget vill jag lyfta fram värdet av att journalister tillåts närvara även om ordningsstörningen har medfört att åhörare utvisats eller rent av hindrats från att alls närvara under resten av ett sammanträde. Genom journalisters närvaro begränsas de negativa konsekvenserna av den inskränkning av offentligheten som en sådan åtgärd innebär.

I betänkandet föreslås också ändringar gällande säkerhetskontroll i riksdagens lokaler för de besökare som avser att besöka sammanträden i plenisalen eller offentliga sammanträden i utskott eller i EU-nämnden. Andra besökare tas om hand av en behörig besöksmottagare när de rör sig i riksdagens lokaler. I det sammanhanget vill jag betona vikten av ett öppet parlament och att utgångspunkten bör vara att inbjuda besökare normalt sett inte ska vara föremål för utökad säkerhetskontroll.

Det är många förändringar som är på gång, och jag vill avsluta anförandet med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet *Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus*.
(Applåder)

I detta anförande instämde Peter Hedberg och Jennie Nilsson (båda S).

Anf. 165 MARTIN WESTMONT (SD):

Herr ålderspresident! Vi behandlar i dag betänkandet *Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus*.

Det handlar ytterst om en grundläggande fråga: hur vi säkerställer att Sveriges folkvalda kan utföra sitt uppdrag på ett effektivt, tryggt och demokratiskt sätt. Utgångspunkten i betänkandet är att riksdagens kärnverksamhet – den parlamentariska processen – måste fungera och kunna upprätthållas under alla förhållanden.

Sverigedemokraterna välkomnar denna inriktning. Riksdagen är folkets främsta företrädare. Det är här lagar stiftas, budgetar beslutas och regeringen granskas. Om de folkvalda inte ges rimliga förutsättningar att utföra sitt uppdrag riskerar demokratin att på sikt försvas. Det är därför viktigt att ledamotsperspektivet sätts i centrum och att Riksdagsförvaltningens arbete i högre grad organiseras utifrån ledamöternas behov.

En del av förslagen i betänkandet handlar om att modernisera och effektivisera riksdagsarbetet. Sverigedemokraterna ser positivt på att valet av talman och vice talmän görs mer förutsägbart genom att endast nominerade kandidater ska kunna väljas. Vi ser också positivt på att valproceduren för vice talmän förenklas genom att antalet omröstningar minskas. Det bidrar till en tydligare och effektivare process.

Herr ålderspresident! Sverigedemokraterna välkomnar även möjligheten till förkortad motionstid för skrivelser och redogörelser när synnerliga skäl föreligger. Vi är i en orolig tid; det får vi inte förglömma. Riksdagen måste kunna agera skyndsamt när situationen kräver just det. Samtidigt är det viktigt att denna möjlighet används restriktivt så att oppositionens möjligheter till granskning och beredning inte urholkas.

En annan viktig del gäller stödet till partigruppernas arbete. Det parlamentariska arbetet har blivit mer omfattande och mer komplext. Antalet EU-ärenden har ökat, säkerhetsläget har förändrats och kraven på tillgänglighet och beredskap är högre än tidigare.

Det är därför rimligt att stödet till partigruppernas kanslier stärks och att stödet räknas upp årligen i takt med kostnadsutvecklingen. Syftet är inte att stärka partierna som organisationer utan att säkerställa att riksdagens ledamöter får det stöd som krävs för att kunna fullgöra sina uppgifter på ett professionellt sätt.

Den kanske viktigaste delen av betänkandet, herr ålderspresident, handlar dock om säkerheten. Sverige befinner sig i ett allvarligt säkerhetsläge, och hot, trasslerier och otillbörlig påverkan mot förtroendevalda har blivit ett växande problem. Det är ett demokratiskt underskott när folkvalda känner oro för sin egen eller sin familjs säkerhet. Ingen ska behöva tveka att engagera sig politiskt eller att fatta nödvändiga beslut av rädsla för hot, våld eller andra allvarliga konsekvenser kopplat till ens politiska engagemang.

Sverigedemokraterna välkomnar därför förslagen om tydligare ordningsregler och utökade möjligheter till säkerhetskontroll vid kammarens, utskottens och EU-nämndens offentliga sammanträden.

Herr ålderspresident! Öppenhet är en grundläggande demokratisk princip, men öppenhet får aldrig innebära att säkerheten åsidosätts. Ett öppet parlament förutsätter att de folkvalda kan arbeta under trygga former, och det finns i dag oklarheter kring ansvarsfördelningen mellan Riksdagsförvaltningen, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Sverigedemokraterna ser därför särskilt positivt på att utskottet föreslår ett tillkännagivande om en fördjupad utredning av säkerheten för den parlamentariska processen och för riksdagens ledamöter. Det behöver utredas hur skyddet för folkvalda kan stärkas, inte bara i riksdagens lokaler utan även när ledamöterna befinner sig ute i landet och möter medborgarna.

Vi ska tillsammans värna ett öppet samtal, där alla åsikter och politiska inriktningar inom lagrummet får komma till tals, och ett klimat där politiker vill och kan vara tillgängliga i det offentliga rummet för en dialog med medborgarna.

Herr ålderspresident! Demokratien kan inte tas för given. Den måste ständigt försvaras och utvecklas. Detta betänkande innehåller flera viktiga reformer som stärker riksdagens funktionsförmåga, förbättrar villkoren för ledamöterna och ökar säkerheten för den parlamentariska processen.

Sverigedemokraterna står bakom dessa ambitioner. Vi vill ha en riksdag som fungerar effektivt, som sätter ledamöten i fokus och som kan stå stark även i en tid av ökade säkerhetshot och växande påtryckningar mot våra demokratiska institutioner.

Med detta sagt ställer sig Sverigedemokraterna bakom utskottets förslag till beslut, och jag yrkar bifall till förslaget.

Anf. 166 ULRIK NILSSON (M):

Herr ålderspresident! Flera talare har redan pratat ganska mycket om vad ärendet innehåller. En utredning tillsattes efter ett tillkännagivande från riksdagen som föreslagits av konstitutionsutskottet, och dess betänkande har därefter redovisats och passerat riksdagsstyrelsen. Många ledamöter har alltså redan lagt sina pannoner i djupa veck gällande ärendet. Därför ska jag inte beskriva ärendet som sådant utan i stället göra några nedslag och reflektioner i anslutning till det.

Det första och kanske allra viktigaste vi bör slå fast är att uppdraget som ledamot i riksdagen är viktigt. Det är då också viktigt att ledamöterna får förutsättningar och möjligheter att göra ett arbete som både ska vara bra och bygga på möjligheten att ha kontakt med sin väljarbas och dem som valt oss.

Det måste därför fungera för alla. Oavsett om man bor i Kiruna eller i Stockholms innerstad måste vi hitta lösningar som gör det möjligt att upprätthålla uppdraget. Oavsett om man är högt utbildad eller kanske har hoppat av gymnasiet måste vi skapa verktyg så att vem som helst som blir vald kan inneha uppdraget. Oavsett om man är duktig i språk eller inte måste vi få möjligheter att sköta uppdraget.

Detta är viktigt att säga, för om inte vi valda ledamöter försvarar riksdagsuppdraget och dess betydelse för demokratien ska vi nog inte förvänta oss att någon annan gör det. Det ska spela roll vem som sitter i riksdagen.

Då blir frågan om vilket stöd och vilken hjälp man får som ledamot av stor betydelse. Det kan handla om vilken teknik vi har tillgång till – telefoner, datorer, läsplattor och annat. Vissa är extremt vana att hantera sådant, medan andra behöver mer hjälp och stöd – inte bara i att få utrustningen utan också i att kunna hantera den och dess programvaror.

Vi behöver assistans i form av personer som hjälper oss. Det kan handla om att boka resor men också om att läsa in underlag eller att formulera politik. Därför är stödet till både ledamöter och partier en viktig funktion för att uppdraget ska fungera. Vi behöver kanske hjälp – nu låter det som att vi är helt hjälplösa, men vi har rätt mycket att stå i – med att boka eller förbereda de där resorna.

Låt mig avsluta med det jag gjorde precis innan jag gick hit. Då var jag på ett föredrag om hur man kan använda historieundervisning i att skapa ledarskap och politik. Att få de insikter i andra områden som ett antal föredrag kan ge oss eller som riksdagens utredningstjänst kan hjälpa till med underlättat uppdraget.

Allt detta måste vi se till att vi faktiskt kan få del av.

Fru talman! Det handlar också om att vi ska kunna utföra uppdraget på ett säkert och tryggt sätt. Naturligtvis bör det helst inte kunna hända oss någonting, men det finns alltid en avvägning mellan säkerhet och öppenhet, mellan hur vi ska kunna skyddas i vårt uppdrag och vår politiska roll och hur vi ska kunna se till att sammanträden, möten och sådant är transparenta och öppna så att vi kan få del av information.

Detta är väl det enda avsnittet i betänkandet där vi har fått tänka en del. Här tycker nämligen riksdagsstyrelsen en sak och utredningen en annan. Vi landade så småningom, efter rätt mycket resonemang, i det förslag som låg i utredningen.

Vad det handlar om är egentligen huruvida man ska få kroppsvisitera efter material som kan vara ordningsstörande när det gäller andra möten än sådana som sker i kammaren eller öppna sammanträden. Vi valde, på inrådan av Lagrådet, att följa det ursprungliga förslaget och inte riksdagsstyrelsens, helt enkelt därför att vi måste ha möjlighet att ha bred information, träffa många människor och ha möten i riksdagen.

Det där är kanske också ett exempel på vad detta leder till, nämligen att vi måste kunna väga för och emot och ta ställning baserat på vad vi ser.

Jag tycker, fru talman, att det förslag som nu ligger på riksdagens bord är välavvägt. Det är en god avvägning mellan uppdragets betydelse och dess behov, mellan säkerhet och tillgänglighet. Därför är det mig en glädje att kunna yrka bifall till konstitutionsutskottets förslag till beslut i betänkande KU38 *Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus*.

Anf. 167 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Precis som tidigare talare varit inne på grundar sig detta betänkande på tre olika utredningar, varav jag haft förmånen att få delta i två.

Den stora och den som flest talare före mig har pratat om är den parlamentariska utredning som på olika sätt belyst villkoren för att vara riksdagsledamot. Där har vi tittat på hur uppdraget ändrats över tid och vad som går att göra för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för oss som har förmånen att vara folkvalda i riksdagen.

Vi är 349 individer som har samma uppdrag, men det är också mycket som skiljer oss åt. En del av oss bor långt härifrån och pendlar till Stockholm, medan andra kan träffa sin familj varje kväll. Vi skiljer oss åt i ålder, i utbildning, i klassbakgrund och i huruvida vi har ett funktionshinder eller ej.

Varje ledamot, alla vi 349 med samma uppdrag, utformar också hur vi uppfyller uppdraget på helt olika sätt. En del – inte jag – har möjlighet att göra många

studiebesök. Andra, exempelvis vi i konstitutionsutskottet, har i stället många och långa möten där vi oftast brukar försöka hitta enighet i vad vi tycker – som i detta betänkande.

Många arbetar med frågor som uppmärksammas mycket i medierna. Andra arbetar med frågor som får mindre medial uppmärksamhet men som kan vara nog så viktiga.

En sak är jag dock säker på: Alla vi riksdagsledamöter gör vårt bästa för att förvalta det förtroende vi fått. Vi vet att det är unikt och att det är under en begränsad tid av vårt liv som vi uppbär detta fina förtroende från folket att få företräda våra respektive partier.

Jag är glad över att vi i denna utredning gemensamt kunde nå samsyn i de förslag vi lämnade. Mycket har Riksdagsförvaltningen redan påbörjat ett arbete med för att, som sagt, skapa så goda förutsättningar för oss som möjligt.

En hel del av de perspektiv som vi i utredningen bar med oss in från våra riksdagsgrupper var gemensamma erfarenheter och utmaningar. Ett särskilt fokus rörde, vilket också tidigare talare varit inne på, säkerheten för oss ledamöter och våra anhöriga och den utsatthet för hot och hat som inte sällan drabbar folkvalda på samtliga politiska nivåer.

En annan utredning har tittat på balansen mellan offentlighet och säkerhet i denna kammare. Det är naturligtvis av avgörande betydelse att den parlamentariska processen fungerar och kan genomföras under trygga och säkra former. Samtidigt framhåller vi i utskottet vikten av att riksdagen är ett öppet och tillgängligt parlament. Strävan efter öppenhet måste helt enkelt balanseras mot behovet av säkerhet.

Möjligheten att följa arbetet i riksdagen är viktig och kan främja såväl intresset som förståelsen för det parlamentariska arbetet, vilket i sig har ett stort demokratiskt värde.

Den tredje utredningen har sett över vissa ersättningar till oss riksdagsledamöter.

Fru talman! Utskottet är i detta betänkande enigt, men jag har lagt till två särskilda yttranden.

Precis som tidigare i en debatt under detta riksmöte anser jag att uppgifterna som finns i det ekonomiska registret bör publiceras på riksdagens hemsida. Det ekonomiska registret finns för att skapa öppenhet och insyn för allmänheten i ledamöternas åtaganden och ekonomiska intressen. I registret finns uppgifter om intressen i företag, till exempel aktieinnehav och styrelseuppdrag, och andra avtal av ekonomisk karaktär. Även den ledamot som inte har några sådana uppgifter att registrera måste anmäla det.

Uppgifterna i det ekonomiska registret är offentliga och kan begäras ut, men jag anser att det finns skäl att sänka trösklarna ytterligare. Detta har jag redogjort för i en annan debatt gällande riksdagens arbetsformer.

Fru talman! Jag har även ett särskilt yttrande tillsammans med Kristdemokraterna och Liberalerna. I den parlamentariska utredning som jag pratade om tidigare var vi överens i stort sett samtliga frågor. Men nu behandlar vi riksdagsstyrelsens förslag, där man i

vissa delar har gjort en annan bedömning än utredningen. Precis som tidigare talare var inne på har konstitutionsutskottet gjort en annan bedömning än riksdagsstyrelsen i vissa delar. Nåväl – inte i dessa där jag, Gudrun Brunegård och Mauricio Rojas har ett särskilt yttrande tillsammans. Jag beklagar verkligen att riksdagsstyrelsen inte ser samma behov av att tillsätta en särskild beredningsgrupp för budgetfrågor, vilket vi i utredningen diskuterade igenom noggrant och lade fram förslag om.

Utredningen hade ett förslag om en budgetberedning där samtliga partier skulle vara representerade eftersom inte alla partier i dagens riksdagsstyrelse deltar med yrkande- och beslutsrätt. Gruppledarna för de partier som inte ingår i riksdagsstyrelsen är adjungerade. Vi anser att formen måste vara annorlunda där samtliga partier är delaktiga i budgetprocessen och budgetfrågor.

Vidare föreslår riksdagsstyrelsen en annan utformning av stödet till riksdagens partigrupper än det förslag som utredningen har lagt fram. I utredningen föreslogs en fördelningsnyckel mellan basstödet grundbelopp och tilläggsbelopp som tog hänsyn till de grundkostnader som samtliga partier oavsett storlek i riksdagen har att förhålla sig till. Däremot anser vi att det är bra att riksdagsstyrelsen föreslår att basstödet ska höjas, men vi anser att man borde ha haft en annorlunda storlek i förhållande till varandra när det gäller dessa delar.

I riksdagsstyrelsens framställning föreslås också en fördelning som missgynnar mindre partier på ett sätt som vi tycker är beklagligt. Det finns en annan talare som också vill berätta om vad som finns med i vårt gemensamma särskilda yttrande!

Precis som tidigare talare har tagit upp skiljer sig utskottets förslag något gentemot riksdagsstyrelsens förslag. Utskottet har även inhämtat ett yttrande från Lagrådet för vissa delar i betänkandet, vilket så här i efterhand visade sig vara värdefullt för oss i utskottet. Jag vill här rätta en tidigare talare, nämligen att förslaget dock inte gäller kroppsvisitation. Däremot har vi diskuterat frågan mycket i utskottet och landat där vi landade.

Fru talman! Slutligen vill jag framhålla att stödet till oss ledamöter fungerade väl även innan den parlamentariska utredningen tillsattes och arbetade på. Det beror framför allt på den duktiga och professionella personalen i Riksdagsförvaltningen. Jag hoppas att de får en fin sommar när det blir dags, men KU har många debatter kvar.

Anf. 168 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Fru talman! Riksdagen beslutade 2023 att tillsätta en utredning om stödet till den parlamentariska beslutsprocessen och ledamotskapet i riksdagen efter ett tillkännagivande från konstitutionsutskottet, som flera tidigare talare har varit inne på. I oktober 2023 beslutade riksdagsstyrelsen om att sammankalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att

utföra utredningen. Jag själv fick äran att ingå i denna kommitté.

I mars 2025 redovisade utredningen uppdraget i betänkandet *Ledamoten i fokus. 2023 års riksdagsutredning – stödet till det parlamentariska arbetet och ledamotskapet* (2024/25:URF1). Betänkandet stöddes av en enig parlamentarisk kommitté.

I dagens betänkande hanteras även förslag från två andra utredningar som också har nämnts här tidigare.

Förslagen i betänkandet berör en rad olika frågor, exempelvis tillvägagångssättet vid val av talman och vice talmän, nivån på det så kallade Stockholmstraktamentet, avräkningsregler för avgångna riksdagsledamöter och säkerheten i riksdagens kammare.

Den 27 mars 2026 överlämnade riksdagsstyrelsen framställningen *Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus*. I den har riksdagsstyrelsen bland annat tagit ställning till förslagen från den parlamentariska kommittén som jag nämnde tidigare. Mina kollegor i utskottet har i stora drag redan redogjort för innehållet, och jag kommer inte att ta tid till det.

I vissa avseenden har dock riksdagsstyrelsen föreslagit andra åtgärder än vad kommittén har föreslagit. Kristdemokraterna har därför skrivit ett särskilt yttrande, som även Liberalerna och Vänsterpartiet har anslutit sig till. Jag ska här redovisa vad det särskilda yttrandet går ut på.

Riksdagsstyrelsen ser inte något behov av att tillsätta en särskild beredningsgrupp för budgetfrågor, vilket kommittén hade föreslagit. Utredningen tog i sitt förslag om en budgetberedning – med representanter för samtliga partier i riksdagen – hänsyn till att alla partier inte ingår i riksdagsstyrelsen och därmed saknar yrkande- och beslutsrätt, även om gruppledarna för de partier som inte ingår i riksdagsstyrelsen är adjungerade. Riksdagsstyrelsens förslag om att i ett tidigt skede involvera styrelsens ledamöter i budgetprocessen och vid vissa tillfällen förlänga styrelsens möten förändrar inte det förhållandet att vissa partier med en sådan ordning fortfarande saknar yrkande- och beslutsrätt när det gäller budgetfrågor.

Vidare föreslår riksdagsstyrelsen en annan utformning av stödet till riksdagens partigrupper än vad 2023 års riksdagsutredning gjorde. I den föreslogs en fördelningsnyckel mellan basstödet grundbelopp och tilläggsbelopp som tog hänsyn till de grundkostnader som ligger på samtliga partier oavsett storlek. Riksdagsstyrelsen föreslår att basstödet till riksdagens partigrupper ska höjas, men vi anser att basstödet storlek i förhållande till mandatstödet behöver utgöra en större andel av partistödet då alla partier har samma grundresurser för det politiska arbetet i riksdagens utskott. I riksdagsstyrelsens framställning föreslås dock en fördelning där de mindre partierna relativt sett missgynnas, vilket är beklagligt. Vidare föreslås att basstödet fortsättningsvis genom en koppling till gällande prisbasbelopp årligen ska justeras utan behov av återkommande lagändringar, vilket vi däremot anser vara ett bra förslag.

Vi välkomnar att riksdagsstyrelsen föreslår en fördjupad analys av frågor om stärkt säkerhet för riksdagens ledamöter. Vi vill dock se ett utökat och öronmärkt partistöd till politiska partier för att stärka säkerhetsfrågorna för riksdagens ledamöter. Ekonomiska medel har tillförts Riksdagsförvaltningens säkerhetsenhet och Säkerhetspolisen under senare år för arbetet med ledamöternas säkerhetsfrågor. Motsvarande behöver göras för de politiska partierna för att skapa förutsättningar för ett bra samspel i frågorna mellan riksdagens säkerhetsenhet, Säkerhetspolisen och partierna. Detta är dock en fråga för kommande utredningar.

Med detta tackar jag för ordet och yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 169 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Det var menat att bli ett kort anförande, grundat framför allt på mitt deltagande i den så kallade ledamotsutredningen. Mycket av det jag hade tänkt säga har redan sagts. Eventuella likheter med tidigare anförenden är en ren slump, men kanhända återkommer saker som ni har hört förut.

Varje gång jag blir påmind om ledamotsutredningen och den väg den har tagit sedan dess tänker jag på hur många angelägna saker vi ändå fick prata om. Med "vi" menar jag den parlamentariska grupp som deltog och utredaren med förstklassigt stöd från dels ett sekretariat, dels olika experter och grupper inom Riksdagsförvaltningen. Stort tack till dem!

Jag fick också en insikt om hur det med tiden uppstår ett visst avstånd mellan förvaltning och i vårt fall folkvalda; detta händer också i många andra organisationer. Ur den synvinkeln var utredningens tajmning ganska träffsäker.

Det stod snart klart att bilden av ledamotskapet och ledamöternas arbete skilde sig åt i en del avseenden mellan förvaltning och ledamöter. Medan ledamöter med fler år i riksdagen än jag med viss längtan i rösten kunde tala om den så uppskattade resebyrån i bankhallen, kunde förvaltningen tala om hur man ändå gjorde sitt bästa för att behandla alla lika.

Jag har stor förståelse för det senare. Det är gissningsvis helt ofrånkomligt i en så professionell grupp av tjänstepersoner att det uppstår tankar om lösningar som passar de flesta åtminstone ganska bra.

Men som ledamöter, förtroendevalda och folkets främsta företrädare visade vi oss vara skäligen olika. Visserligen besjälade av uppdragets betydelse av politiken i sig men samtidigt är vi individer med olika behov, intressen och krav.

Någon reser från Haparanda, någon annan från Medborgarplatsen. Någon har små barn, andra har inga eller vuxna barn. Någon sitter i rullstol, någon annan springer eller tar sig åtminstone fram på talmansrundan på något så när anständiga tider. Alla har vi våra livspussel, och alla har vi lagt till ett antal svåra bitar som vi behöver hjälpa att lösa.

Det är därför glädjande att många av de förslag som utredningen tog fram antingen redan blivit verklighet,

som den återuppståndna resebyrån, eller håller på att bli det.

Fru talman! Säkerheten för ledamöterna i kammaren och på hemmaplan diskuterades flitigt. Många känner oro. Det kan vara för både dagarna i Stockholm och rädsla för hot och hat där hemma. Att det sedan inträffade incidenter i kammaren ledde fram till ytterligare en utredning om säkerheten i riksdagen. Även den har levererats, och förslag finns om ytterligare säkerhetsåtgärder i riksdagen.

Jag har stor förståelse för förslagen men påminner samtidigt gärna om att riksdagen verkligen ska vara ett folkets hus. Var ska annars folkets främsta företrädare vara?

Ur demokratisk synvinkel är det förstås också ytterst angeläget att medier alltid har tillträde utan visitationer eller andra ingrepp, åtminstone vad gäller ackrediterade journalister. Det är viktigt att de har tillträde till kammaren för debatter, även om det till äventyrs har varit nödvändigt att utvisa störande åhörare. Journalister är vår demokratiska garant och ska vara allmänhetens utsända.

Ett förslag om att tillsätta en utredning om säkerheten för den parlamentariska processen finns i betänkandet, och det ställer vi oss bakom.

Fru talman! Utredningarna innehåller mycket mer än det jag snuddat vid här. Exempelvis finns förslag om att göra det ekonomiska registret mer lättillgängligt, det vill säga registret om ledamöternas eventuella andra sysselsättningar och inkomster utöver riksdagsuppdraget. Många av förslagen är kloka. Vi i Miljöpartiet har inga invändningar utan yrkar bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 14 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU40
Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder (redog. 2025/26:NL1, redog. 2025/26:NSÖ1, redog. 2025/26:PN1, redog. 2025/26:RAN1, redog. 2025/26:RAR1, redog. 2025/26:SN1, redog. 2025/26:VPN1 och redog. 2025/26:ÖN1)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2025 m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU41
Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2025 m.m. (skr. 2025/26:103)

föredrogs.

Anf. 170 JAN RIISE (MP):

Fru talman! Konstitutionsutskottets verksamhet spänner över ett brett område som ändå får sägas spegla många olika perspektiv och sidor av svensk förvaltning. På ena sidan finns den årliga vårgranskningen med fjolårets anmälningar avseende enskilda statsråd och deras eventuella brister i hanteringen av sina ärenden. Det såg vi resultatet av i går med stort intresse och många frågor från medierna och från människor i sociala medier.

Nu rör vi oss i ett helt annat område, nämligen kommittéernas verksamhet under 2025. Det väcker kanske inte riktigt lika stor medial uppmärksamhet, men kommittéerna är viktiga inslag i systemet, eller kanske skyddsnetet, för den offentliga makten gentemot väljarna och för all del alla andra i Sverige som inte har rösträtt än, till exempel ungdomar och alla de som väntar på besked om medborgarskap.

Fru talman! Kommittéer är ett sammanfattande namn på de uppdrag som kan bli resultat av olika beslut som regeringen fattar. De kan vara beskaffade på lite olika sätt. De kallas beredningar, kommissioner, råd eller helt enkelt utredningar med särskilda utredare. Formellt utgör kommittéerna en del av svaret på beredningskravet, som det uttrycks i regeringsformen. Det är alltså upp till regeringen att avgöra hur arbetet ska organiseras och genomföras. Men man ska förstås komma ihåg att syftet är att förse riksdagen med ett beslutsunderlag som är väl genomarbetat.

Under 2025 tillsattes 60 kommittéer och drygt 100 avslutades. Vid varje given tidpunkt pågår ett ganska stort antal kommittéer till en sammanlagd kostnad som 2025 slutade på 470 miljoner kronor.

Fru talman! KU säger i betänkandet att kommittéberättelsen tillför värdefull kunskap om det svenska utredningsväsendet. Förslaget är att betänkandet läggs till handlingarna. Men jag vill också säga några ord om de motioner som behandlats i anslutning till detta.

En av motionerna tar inte helt oväntat upp den tid beredningen av ärenden tar eller kan ta. Motionären menar att den tiden behöver kortas i många fall, inte minst mot bakgrund av en alltmer föränderlig omvärld.

Utskottet finner att beredningskravet i regeringsformen i och för sig ger regeringen stort inflytande över hur processerna utformas. Men utskottet pekar också på att det är rimligt och nödvändigt för den demokratiska processen att inte minst de politiska partierna i parlamentet faktiskt har tid att sätta sig in i de frågor som avhandlas, bland annat för att kunna ta fram och lyfta fram alternativa lösningar och frågor.

I granskningen av årets anmälningar till konstitutionsutskottet har vi också granskat hur beredningskravet har hanterats, framför allt inom Justitiedepartementet, där vi under den innevarande mandatperioden sett att ett stort antal utredningar och lagförslag har tagits fram.

KU framförde ingen direkt kritik mot beredningen men påpekade att kraven på remisstid med mera finns

av ett skäl. Trögheten i systemet är inte nödvändigtvis en nackdel, utan snarare en garanti för genomarbetade förslag.

Slutligen, fru talman, har utskottet också behandlat en motion om den återkommande frågan om att vi i Sverige kanske överimplementerar de direktiv som kommer från Europeiska unionen. Det är inte minst näringslivet som uttrycker farhågor för att det kan leda till en minskad konkurrenskraft om implementeringen i Sverige innebär ökade pålagor.

Man ska naturligtvis inte underskatta de fördelar, exempelvis inom hållbarhetsområdet, som kan uppnås vid en anpassning av minimalalternativen till svenska förhållanden och ambitioner. Utskottet föreslår att motionen avslås med hänvisning till att arbetet med implementeringar av EU-regler pågår.

Med det sagt, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag att lägga betänkandet till handlingarna.

Anf. 171 JESSICA WETTERLING (V):

Fru talman! Till att börja med yrkar jag bifall till reservation 1.

Detta betänkande innehåller en redovisning av de kommittéer som regeringen har tillsatt och som har i uppgift att utreda en eller flera frågor. I sammanställningen redovisas antalet utredningar och statistik över könsfördelningen i respektive grupp inom kommittéväsendet.

Trots att vi har en reservation ger detta riksdagen värdefull information om kommittéernas sammansättning och verksamhet. Vi i utskottet noterar att det på det stora hela råder en förhållandevis jämn könsfördelning i de flesta kategorier.

Men när man tittar på statistiken över tid kan man också se att män historiskt har varit överrepresenterade som ordförande i kommittéer och underrepresenterade som sekreterare. Över tid har dock dessa könsskillnader jämnats ut, men de senaste åren har män på nytt ansetts vara underrepresenterade, enligt diskrimineringslagens kriterier, när det gäller att vara sekreterare.

Fru talman! Vårt svenska kommittéväsen är något att vara stolt över. Det är en central del av den demokratiska beslutsprocessen. Personligen är jag stolt över att vi under lång tid har valt att sörja för att den lagstiftning vi fattar beslut om här inne ska hålla hög kvalitet och vara allsidigt belyst av såväl Lagrådet som andra remissinstanser, exempelvis myndigheter, domstolar och andra organisationer. Det ger oss beslutsfattare och lagstiftare bättre underlag, högre kvalitet och en större förankring i samhället innan lagändringarna sker.

Men, fru talman, jag ska erkänna att jag är lite orolig. Nyligen publicerade SNS Demokratiråd en rapport som visar att denna regering får dubbelt så mycket allvarlig kritik som tidigare regeringar från Lagrådet och att man i högre grad ignorerar Lagrådet. Jag noterar även att vissa lagförslag från denna regering får väldigt svidande kritik från andra remissinstanser, som man inte alls hörsammar. Detta är beklagligt och oroande.

Fru talman! Kommitté- och utredningsväsendet, vars underlag alltså ligger till grund för de beslut vi fattar här inne, är ett viktigt sätt att kunna påverka lagstiftning och den politiska makten. Innan större reformer genomförs görs som sagt oftast en statlig utredning, varvid experter från olika områden, exempelvis civilsamhälle och forskare, tillfrågas. Utredningarnas beskrivning av verkligheten, med dess problem och styrkor, ligger sedan som sagt till grund för de politiska lösningar som kan bli verklighet. Innan regeringen lägger fram sitt förslag har man bett ett stort antal instanser inkomma med synpunkter under en remissrunda.

I båda dessa skeenden är det viktigt att ungas perspektiv kommer med. Men av LSU:s egen medlemsundersökning framgick det att remissinbjudningarna minskade med 30 procent under föregående mandatperiod. Under den här mandatperioden har såväl utredningstiden som remisstiden generellt sett blivit kortare, vilket försvårar ännu mer för civilsamhället att hinna påverka.

Vi i Vänsterpartiet menar att det är viktigt att representanter för unga kan delta i den demokratiska processen och i högre grad bjuds in att sitta med i referensgrupper och sakråd och också får svara på remisser. Därför vill vi se en uppdatering av den kommittéförordning som finns för att statliga offentliga utredningar som rör barn och unga aktivt ska inhämta deras erfarenheter och åsikter. Detta är något som vi anser att regeringen bör göra: utöka remisslistorna och inkludera barn och unga i konsekvensanalyserna.

Anf. 172 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Tack för att jag får vara med i den här debatten! Det är första gången jag deltar i en debatt för konstitutionsutskottets räkning – det är hedrande. Av respekt för konstitutionsutskottets övriga arbete håller jag mig till den reservation som Centerpartiet har och som tillhör mitt ansvarsområde, nämligen jämställdhet.

Men, som sagt, i dag debatterar vi kommittéberättelsen, en redogörelse för regeringens utredningsväsendet. Det låter som en teknisk och tråkig administrativ fråga och kanske som en detalj, men det är det inte, som så många före mig har sagt. Det här betänkandet handlar om en av grunderna för vår lagstiftningsprocess. Det handlar om kvaliteten på de underlag som vi har här i kammaren och ska fatta beslut utifrån.

Även här har vi en svensk modell med oberoende kommittéer som tillsammans med grundliga remissförfaranden är en av demokratins främsta styrkor. Lagförslag blir därmed allsidigt belysta, och konsekvenser analyseras. Vi bygger ett samhälle på kunskap och inte enbart på politiskt tyckande.

Fru talman! Just därför är det oroande att se den utveckling som pågår i övrigt och som detta betänkande och tidigare granskningar faktiskt lyfter. Jag skulle faktiskt vilja gå så långt som till att säga att det sker en försvagning av utredningsväsendet. Det är allvarligt och sker parallellt med det som vi vet pågår generellt: att den här regeringen mer och mer struntar i

Lagrådets synpunkter. Jag tycker inte att det räcker att säga att arbete pågår när bristerna är så uppenbara, särskilt när det gäller jämställdhetsanalyser.

Vi upplever i dag otvetydigt en backlash för jämställdheten – en tyst nedmontering av de verktyg vi har för att säkerställa att beslut inte slår snett och cementerar gamla orättvisor. I vår motion, som utskottet nu föreslår riksdagen att avslå, pekar vi på ett grundläggande problem. Det är alltför vanligt att en utredning konstaterar att en reform kommer att få ett ojämnt utfall men att regeringen ändå väljer att gå vidare med förslaget. Det har inte skett bara under den här regeringen – det ska sägas. Så skedde med flera av reformerna under pandemin. Detta är alltså en kritik som alla partier behöver ta till sig, inklusive mitt eget. Jämställdhetsanalysen blir då bara en pappersprodukt, en administrativ övning utan verklig betydelse.

Detta har utretts av bland annat SKO, Sveriges kvinnoorganisationer, som tydligt pekar på det jag sa: Trots att man vet att det får en negativ effekt för jämställdheten går man ändå vidare.

Fru talman! Jämställdhetsintegrering är det verktyg som många regeringar har använt sig av för att inte missa att ta med jämställdhetsperspektivet i allt arbete. Vad får olika beslut för konsekvenser för jämställdheten? Det handlar om att förstå att ett till synes neutralt förslag om pensioner, skatter eller arbetsmarknadsåtgärder kan få helt olika konsekvenser för kvinnor och för män. Det handlar om att synliggöra människan bakom siffrorna i en budget, till exempel.

Därför är det både sorgligt och ovärdigt att den här regeringen har strukit kraven på texter om jämställdhetsintegrering i regleringsbrev för över 40 myndigheter. När vi frågar varför får vi till svar att arbetet utvärderas, att man ska återkomma och att det ändå går att ha dialog med myndigheterna om jämställdhetsfrågor. Så skulle kunna vara fallet, men jag tror inte att svaret skulle vara detsamma om det skulle handla om att ta bort skrivningarna om att bekämpa gängkriminaliteten i Polismyndighetens regleringsbrev.

Att man nu avfärdar förslag om att säkerställa att arbetet med utredningsväsendet ska jämställdhetssäkras från start med svaret att arbetet pågår är en tydlig signal om att jämställdhet faktiskt har flyttats från kärnverksamhet till periferin. Det är inte längre en självklar del av varje beslut.

Vi vet i dag att kvinnor förlorar miljoner i livsinkomst på grund av ett ojämnt uttag av föräldraförsäkringen, bland annat. Vi vet att kvinnor dominerar i yrken med högre sjukskrivningstal och lägre löner. Vi vet att endast en bråkdel av riskkapitalet går till företag som drivs av kvinnor. Vi kan inte acceptera den här utvecklingen.

Därför menar vi att kravet på jämställdhetsanalyser måste höjas i statliga utredningar och beslutsunderlag. Om en utredning visar att ett förslag riskerar att öka den ekonomiska ojämlikheten måste regeringen antingen presentera ett omarbetat, bättre förslag eller tydligt och ärligt motivera inför riksdagen varför man

väljer att gå fram med en politik som gör Sverige mindre jämställt. Ansvar måste synliggöras.

Fru talman! God lagstiftning kräver ett gott underlag. När vi tummar på kvaliteten i analyserna tummar vi på kvaliteten i våra beslut, och vi tummar på jämställdheten. Därför, fru talman, yrkar jag bifall till Centerpartiets reservation nummer 2.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 16 Förbättrade regler för svensk tonnagebeskattning

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU29
Förbättrade regler för svensk tonnagebeskattning
(prop. 2025/26:243)
föredrogs.

Anf. 173 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag regeringens proposition 2025/26:243 *Förbättrade regler för svensk tonnagebeskattning*.

Jag vill börja tydligt: Sverigedemokraterna välkomnar denna proposition.

Sverige har länge haft ambitionen att vara en stark sjöfartsnation. Men under många år har vi tappat konkurrenskraft. Fartyg har flaggats ut, arbetstillfällen har försvunnit och investeringar har gått till andra länder med bättre villkor.

Detta är inte bara ett näringspolitiskt problem. Det handlar också om beredskap, infrastruktur och nationell kontroll. Sjöfarten är en grundbult i vårt handelsberoende land. Utan fungerande sjötransporter stannar Sverige.

Fru talman! Det är därför denna proposition är viktig. Men den är också en del av en längre utveckling. När Sverige införde tonnageskattesystemet var syftet att skapa konkurrensneutralitet gentemot andra europeiska länder. Det har sedan blivit tydligt att systemet behövt utvecklas.

Under senare år har vi tagit flera viktiga steg. Regelverk har förtydligats och anpassats till EU, skattemässiga villkor för rederier har förbättrats och arbetet för att göra Sverige mer attraktivt som flaggstat har intensifierats.

Vi har också avskaffat stämpelskatten, förstärkt sjöfartsstödet, ökat miljökompensationerna, höjt anslagen till Sjöfartsverket, satsat på fossilfria bränslen och på forskning, stärkt kopplingarna till totalförsvaret och investerat i utbildning och kompetens. Dagens proposition är nästa steg i denna riktning.

Fru talman! Låt mig lyfta fram några centrala förbättringar:

1. Fler verksamheter inkluderas. Genom att bredda tonnageskatten till större delar av specialsjöfarten gör vi systemet mer relevant och tillgängligt.

2. Ökad flexibilitet. Möjligheten att hyra ut fartyg utan besättning förbättras. Det ger svenska rederier bättre förutsättningar på en global marknad.

3. Modernare regelverk. Kravet på internationell fart ersätts med ett krav på internationell konkurrens. Det speglar verksamheten bättre.

4. Lägre trösklar. Genom att sänka vissa krav öppnas systemet för fler aktörer, även mindre fartyg.

Sammantaget innebär detta bättre villkor för investeringar och långsiktig planering.

Fru talman! Sverigedemokraternas linje är tydlig. Vi vill se fler svenskflaggade fartyg, fler jobb i Sverige och en stark sjöfart i både fred och kris. Det kräver stabila, konkurrenskraftiga och förutsägbara villkor. Men detta är inte slutpunkten. Det finns mer att göra.

Vi behöver fortsätta att se över regelverk, tillståndsprocesser och kostnader som belastar näringen. Vi behöver säkra kompetensförsörjning och utbildning. Och vi måste se sjöfarten som en strategisk tillgång – inte bara som en bransch bland andra.

Fru talman! Sjöfarten handlar ytterst om Sveriges självständighet. I en tid av geopolitisk osäkerhet kan vi inte vara beroende av andra länder för våra transporter. Att stärka sjöfarten är att också stärka Sveriges motståndskraft.

Jag vill också kort kommentera den motion som väckts av Socialdemokraterna med stöd av V, C och MP. Jag kan säga att jag blev förvånad när jag läste den.

Socialdemokraterna införde tonnageskatten men finansierade den genom att minska sjöfartsstödet. När jag efterfrågade en utvärdering efter ett par år fick jag till svar att det var för tidigt eftersom alltför få hade anslutit sig. Med andra ord: Tonnageskatten var initialt riktigt dålig.

Nu föreslår S förändringar som riskerar att öppna för bland annat skatteplanering. Konsekvenserna kan i praktiken bli färre fartyg i Sverige, färre jobb, minskade investeringar, försämrad konkurrenskraft och ökad sårbarhet. Det är en inriktning som riskerar att föra oss bakåt när vi behöver gå framåt.

Fru talman! Förändringar i koncerndefinitioner och liknande regler kräver noggrann analys. Fel utformning kan få betydande negativa effekter.

Avslutningsvis: Regeringens förslag stärker konkurrenskraften, bygger vidare på nödvändiga reformer och moderniserar tonnageskattesystemet. Sverigedemokraterna arbetar aktivt för att öka den svenska flaggan. Vi är på rätt väg, och denna proposition är ett viktigt steg mot fler svenskflaggade fartyg.
(Applåder)

I detta anförande instämde Rashid Farivar, Martin Westmont och Eric Westroth (alla SD).

Anf. 174 KALLE OLSSON (S):

Fru talman! Det räcker med att blicka ut över världen för att snabbt inse vilken betydelse sjöfarten har för den globala ekonomin och för den internationella

handeln. Störningar i sjöfarten, likt dem vi nu upplever i Hormuzsundet, riskerar snabbt att fortplanta sig vidare i ekonomin, med risk för brist på komponenter och risk för ökad inflation och stigande kostnader för vanliga hushåll.

Zoomar vi in på Sverige ser vi precis denna bild. Sjöfarten bär vår export. Den säkrar vår import. Mer än 90 procent av vår utrikeshandel transporteras sjövägen. Till detta bör man lägga dess betydelse för vår beredskap.

Därför är det viktigt att Sverige har konkurrenskraftiga villkor för rederinäringen. Vi ska alltså inte bara behålla det vi har, utan vi ska också utveckla den svenska handelsflottan. Enkelt uttryckt handlar det om att öka inflaggningen: fler svenskflaggade fartyg.

Här har vi gjort en resa som land. För ett antal år sedan såg vi en illavarslande utveckling. Trots en ökning av handelsflottan internationellt sett minskade den i Sverige till sådana nivåer att näringen faktiskt riskerades. Ökad inflaggning är viktigt av flera skäl, bland annat för att fler svenska fartyg gynnar hela det maritima ekosystemet med rederier, hamnar, utbildningar med mera. Ökad inflaggning kan också bli en murbräcka för högre krav på miljöhänsyn och bättre arbetsvillkor.

Men givet säkerhetsläget är det viktigaste av allt att svenskflaggade fartyg seglar under svensk lag och vid behov kan tas i statlig tjänst i händelse av kriser eller ytterst krig. Ökad inflaggning stärker vår beredskap.

Det system för tonnagebeskattning som Socialdemokraterna i regeringsställning införde var ett viktigt steg mot att förbättra villkoren för den svenska sjöfartsnäringen.

Tonnagebeskattning – det är helt okej att inte vara bekant med begreppet – är alltså ett frivilligt schablonbaserat skattesystem för rederier. I stället för att beskatta rederiets faktiska vinst baseras skatten på fartygens storlek. För rederier kan det här bli ett sätt att jämna ut skatten över tid.

Tanken med systemet var att stärka sjöfartsnäringens konkurrenskraft, öka andelen svenskflaggade fartyg och säkra kompetens och arbetstillfällen i Sverige. I den proposition som vi nu behandlar bygger vi vidare på just de ambitionerna. För det har ju hänt en del sedan tidigare, och det behövs justeringar i tonnagebeskattningen. Regelverken behöver anpassas för att bättre stämma överens med den utveckling vi har sett, inte minst inom Europeiska unionen.

Vi socialdemokrater ser positivt på att systemet nu moderniseras och uppdateras. Det är viktigt att Sverige inte avviker från den praxis som gäller i andra medlemsländer. Vi behöver tvärtom ligga i framkant.

För det första utvidgas med det här förslaget tonnagebeskattningen till att omfatta fler delar av specialsjöfarten. Det handlar bland annat om bunkring av bränsle, kabel- och rörläggning, offshoreverksamhet, miljöräddning samt konstruktion, reparation, service och demontering av vindkraftverk. Apropå tidigare nämnda beredskapsperspektiv finns det ett nationellt

intresse av att ha kompetens och rådighet över den typ av förmågor som jag nyss nämnde.

För det andra ändras kraven på vad som räknas som ett kvalificerat fartyg. Att gå från krav på internationell fart till krav på internationell konkurrens är en modernisering som bättre speglar hur sjöfartsmarknaden faktiskt fungerar i dag.

För det tredje utökas möjligheten att inom ramen för tonnagebeskattad verksamhet hyra ut kvalificerade fartyg utan besättning, så kallad bareboat, från 20 till 50 procent av det totala antalet fartyg som ingår i den kvalificerade rederiverksamheten. Det här ökar flexibiliteten, men vi socialdemokrater menar att man bör gå längre. Vi menar att man bör gå hela vägen. Möjligheten till koncernintern uthyrning bör bli obegränsad. Det gör det möjligt att bättre hantera konjunktursvängningar, utnyttja flottan mer effektivt och ytterligare stärka incitamenten för ökad inflaggning.

I andra EU-länder är det möjligt med obegränsad uthyrning. EU-kommissionens beslutspraxis visar att det ryms inom regelverket för statligt stöd. Att Sverige inte utnyttjar det här utrymmet fullt ut innebär i praktiken att svenska rederier riskerar att ha sämre villkor än konkurrenter i andra länder.

Regeringen konstaterar själv i propositionen att frågan är relevant och att man har tittat på den. Man väljer ändå att inte gå vidare med den med hänsyn till att man kräver ytterligare analyser. Vi menar, fru talmannen, att det jobbet behöver börja direkt. Det finns en bred samsyn här i kammaren om att Sverige behöver en stark sjöfartsnäring. Det handlar om jobb och tillväxt men också om vår försörjningsberedskap och säkerhet.

Den här propositionen tar viktiga steg framåt, men för att fullt ut ta tillvara potentialen och för att säkerställa att svenska rederier inte halkar efter krävs det ytterligare åtgärder. Därför ställer vi oss bakom propositionens inriktning men föreslår att regeringen återkommer i frågan om koncernintern uthyrning. Med det yrkar jag bifall till reservationen.

(Applåder)
(forts. § 18)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.52 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU17 Humanitärt bistånd

Punkt 1 (Riksrevisionens granskning av det humanitära biståndet)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (V, MP)
3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

- 43 för res. 1
22 för res. 2
279 avstod
5 frånvarande
Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

- 278 för utskottet
43 för res. 1
23 avstod
5 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 105 S, 68 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 1: 21 V, 18 MP, 4 -
Avstod: 22 C, 1 -
Frånvarande: 1 S, 2 SD, 2 C

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 3 (S)

Votering:

- 173 för utskottet
106 för res. 3
65 avstod
5 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 68 SD, 66 M, 19 KD, 16 L, 4 -
För res. 3: 105 S, 1 -
Avstod: 22 C, 21 V, 18 MP, 4 -
Frånvarande: 1 S, 2 SD, 2 C

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU22 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer)

1. utskottet
2. res. 2 (MP)

Votering:

- 321 för utskottet
21 för res. 2
1 avstod
6 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 105 S, 68 SD, 66 M, 21 C, 21 V,
19 KD, 16 L, 5 -
För res. 2: 18 MP, 3 -
Avstod: 1 -
Frånvarande: 1 S, 2 SD, 3 C

UU23 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan

Punkt 1 (Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan)

1. utskottet
2. res. 1 (MP)

Votering:

- 323 för utskottet
21 för res. 1
1 avstod
4 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

- För utskottet: 105 S, 69 SD, 66 M, 22 C, 21 V,
19 KD, 16 L, 5 -
För res. 1: 18 MP, 3 -
Avstod: 1 -
Frånvarande: 1 S, 1 SD, 2 C

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU17 Riksrevisionens årsredovisning för 2025

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU37 Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU38 Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus

Punkt 1 (Ändringar i riksdagsordningens huvudbestämmelser)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Förslagen avsåg ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen. Utskottet hade föreslagit att ändringarna skulle beslutas enligt 8 kap. 17 § första stycket andra meningen regeringsformen. Enligt denna bestämmelse kunde riksdagen anta bestämmelser i riksdagsordningen genom endast ett beslut, om *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för beslutet.

Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

- 345 för bifall
4 frånvarande

Tredje vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja, och kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 105 S, 69 SD, 66 M, 22 C, 21 V,
19 KD, 18 MP, 16 L, 9 -

Frånvarande: 1 S, 1 SD, 2 C

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU40 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU41 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2025 m.m.

Punkt 4 (Konsekvensanalyser m.m. i lagstiftningsprocessen)

1. utskottet
2. res. 1 (V)
3. res. 2 (C)

Förberedande votering:

24 för res. 1

22 för res. 2

299 avstod

4 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

299 för utskottet

24 för res. 1

22 avstod

4 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 S, 69 SD, 66 M, 19 KD, 18 MP,
16 L, 6 -

För res. 1: 21 V, 3 -

Avstod: 22 C

Frånvarande: 1 S, 1 SD, 2 C

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 18 (forts. från § 16) Förbättrade regler för svensk tonnageskattning (forts. SkU29)

Anf. 175 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Socialdemokraternas ledamot om motionen i betänkandet.

Någonstans vet jag ju att vi har ganska stor samsyn när det gäller svensk sjöfart. Mer eller mindre alla partier i denna riksdag värnar svensk sjöfart, och därför blev jag mycket förvånad när jag läste om koncernintern bareboat.

Vi har gått från 20 procent till 50 procent bareboat, så reglerna för att hyra ut fartyg är ganska generösa. Problemet med koncernintern bareboat är att man

öppnar för skatteplanering. Pengar kan skickas ut ur Sverige genom koncernintern bareboat. Det upplägget är inte bra för svensk sjöfart. Vi riskerar att tappa både arbetskraft och beredskap.

Därför, fru talman, vill jag fråga Kalle Olsson hur det kommer sig att Socialdemokraterna har väckt en motion i detta ärende. Är det så att man bara har lyssnat på lobbyorganisationer och inte har förstått innehållet i den motion man väckt?

Nu är ju inte Vänsterpartiet här, fru talman, men att Vänsterpartiet kan stödja en motion som möjliggör skatteplanering och skatteflykt förvånar mig mycket.

Anf. 176 KALLE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Jimmy Ståhl, för frågan!

Till att börja med kan man fundera på vad som har hänt från det att vi justerade detta betänkande i skatteutskottet för en kort tid sedan till i dag. Den som läser betänkandet ser att utskottsmajoritetens uppfattning är att vi, om vi ska gå vidare med det som Socialdemokraterna vill gå vidare med, behöver se över den definition som det här handlar om, alltså vad som ska rymmas inom detta. Där syns inga protester mot att gå vidare och införa en hundra procentig möjlighet när det gäller koncernintern uthyrning. Var fanns de varningssignalerna under utskottsarbetet? Det finns inga sådana reservationer från majoritetens sida i den här delen. Det var det ena.

Det andra gäller följande fråga: Varför ska den svenska sjöfartsnäringen ha sämre villkor än grannländer och andra europeiska länder? Jag och ledamoten har nu hållit var sitt anförande där vi har tryckt på vikten av att jobba för att stärka svenska företags konkurrenskraft. Sverigedemokraterna orkar dock inte gå hela vägen i den här frågan, utan de håller tillbaka.

Vi säger inte att det här ska göras på något slarvigt sätt, och vi inser att detta är en ganska komplex fråga. Vi menar dock att man bör gå vidare och ta nästa steg just för att svenska företag ska få lika bra, eller allra helst ännu bättre, förutsättningar att verka i den här branschen.

Vi vet alla varför detta är så viktigt. Det handlar om Sveriges import och export och om Sveriges beredskap.

(Applåder)

Anf. 177 JIMMY STÅHL (SD) replik:

Fru talman! Det är klart att man ska vara jätteförsiktig när det gäller att implementera saker. Att andra länder har regler innebär inte att dessa regler är bra för Sverige eller för svensk flagg. Om internkoncern bareboat införlivas rakt av och på ett felaktigt sätt, som det är, riskerar vi att tappa svensk sjöfart och svensk flagg. Är vi det minsta lilla sämre skickar man fartygen utanför nationsgränsen.

Problemet med koncernintern bareboat är att man kan ha ett svenskt företag, hyra ut fartygen så att de går under cypriotisk flagg och hyra in lettisk arbetskraft. Helt plötsligt flyttar man skattemedel hipp som happ.

Vi har de facto utökat möjligheten till bareboat upp till 50 procent. Det är jättebra, men att införa koncerntern bareboat är en farlig väg att gå. Jag förstår Kalle Olssons funderingar när det gäller beredningstexten, men när man gräver djupare i detta inser man att vi ska vara väldigt försiktiga.

Jag har haft dialog med rederiägare om just den här delen, och det finns farhågor. Det finns vissa fördelar, men farhågorna om att vi kan tappa svensk flagg och tappa i beredskap gör mig jätteorolig. Därför är Sverigedemokraterna i dag inte beredda att införa koncerntern bareboat.

(Applåder)

Anf. 178 KALLE OLSSON (S) replik:

Fru talman! Med all respekt, Jimmy Ståhl: Det här blir lite förvirrat. Det är farligt och fel. Det kan vara rätt – kanske. Jag tror att vi får behandla det här lite seriösare.

Detta ska naturligtvis inte införlivas på ett felaktigt sätt. Vi tar det på stort allvar. Vi har absolut lyssnat på branschen – vi har stämt av, testat frågeställningar och skaffat oss kunskap i frågan.

Det är tydligt att det finns en konkurrensnackdel för svensk rederinäring här, och det är lite förvånande att Sverigevännerna i Sverigedemokraterna inte ser detta. Det är nästan så att jag misstänker att Jimmy Ståhl är lite obekvämd med att det är Socialdemokraterna som vill flytta fram positionerna i den här frågan och att Sverigedemokraterna känner sig lite aktersegelade, om uttrycket tillåts.

(Applåder)

Anf. 179 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag minns när tonnageskatten, som också kallades den blå skatten, infördes. Den välkomnades av alla – av arbetsgivarorganisationen Sveriges Redareförening, som numera heter Svensk Sjöfart, av fackföreningarna Seko sjöfolk och Sjöbefälsföreningen och inte minst av alla partier här i riksdagen. Sedan 90-talet hade motioner om införande av tonnageskatt väckts. Två utredningar lämnade sina betänkanden – 2006 respektive 2015 – och slutligen, 2017, kom man i mål.

Någon kanske tycker att det är konstigt att Moderaterna har slagits för införandet av en tonnageskatt, men tonnageskatten är ingen vanlig skatt utan en frivillig sådan. Den innebär att rederiernas inkomst fastställs schablonmässigt utifrån fartygens tonnagevolym och inte utifrån de faktiska inkomsterna. Fördelen med tonnageskatten är att den beskattningsbara inkomsten är oberoende av faktiska vinster och förluster, som kan variera kraftigt beroende på konjunkturen.

För att kvalificera sig för tonnageskattesystemet måste rederier uppfylla vissa krav. Vid tonnageskattens införande var en viktig aspekt att svenska rederier skulle kunna konkurrera på samma villkor som rederier i andra länder. Vid den tiden var Sverige och Österrike de enda EU-länder som inte hade tonnageskatt. Som vi vet är Österrike inte någon känd sjöfartsnation.

Fru talman! Jag minns att det fanns stora förhoppningar om att tonnageskatten skulle leda till att fler rederier valde att flagga svenskt och därmed återupprätta Sveriges ställning som sjöfartsnation. Med tanke på att ett jobb på sjön ger minst fyra jobb på land skulle detta bidra till fler arbetstillfällen. Vidare skulle fler transporter till sjöss vara fördelaktigt för både miljön och ekonomin eftersom sjövägarna kräver betydligt mindre underhåll, särskilt jämfört med väg och järnväg.

Det knöts alltså stora förhoppningar till införandet av tonnageskatten, men tyvärr infriades de inte fullt ut. En av anledningarna är att tonnageskattesystemet var snävt och komplext utformat. Det krävdes en brutto-dräktighet på 100 ton, medan gränsen i grannlandet Danmark – en känd sjöfartsnation – var 20 ton. Med facit i hand kan vi konstatera att man borde ha insett att för att locka företag att flagga svenskt behövs bättre villkor än i konkurrerande länder. Det är just dessa tillkortakommanden som regeringen försöker åtgärda med de förslag vi debatterar i dag.

Fru talman! Sjöfarten är en viktig näring i Sverige, inte bara för att 90 procent av Sveriges totala import och export transporteras sjövägen utan också för dess betydelse i dagens allvarliga säkerhetsläge. Det är naturligt för en moderatledd regering att skapa villkor som stärker – inte hämmar – företagsamhet, investeringar och konkurrenskraft.

Att reglerna för tonnagebeskattningen nu förbättras och moderniseras är ett steg i rätt riktning. De förändringar som föreslås stärker svensk sjöfarts konkurrenskraft. När regelverket blir mer ändamålsenligt och bättre anpassat till verkligheten ökar möjligheterna för rederier att välja svensk flagg.

Det är särskilt välkommet att fler verksamheter inom specialsjöfarten nu omfattas. Bogsering, isbrytning, kabel- och rörläggning samt annan specialiserad verksamhet spelar en viktig roll för både industri, energiomställning och samhällsfunktioner. När dessa delar av näringen får bättre och mer rättvisa villkor stärks hela den maritima sektorn.

Vidare är det positivt att reglerna för vad som ska räknas som kvalificerade fartyg moderniseras. Att fokus flyttas till huruvida fartygen möter internationell konkurrens är mer träffsäkert än äldre, snävare kriterier. Det gör systemet mer relevant och bättre anpassat till verkligheten.

Den ökade flexibiliteten är också betydelsefull. Möjligheten till uthyrning av en större andel fartyg utan besättning gör att flottan kan användas mer effektivt. Det skapar bättre förutsättningar för företag att planera långsiktigt, möta efterfrågan och utveckla sin verksamhet.

Det finns en motion från oppositionspartierna om så kallad koncerntern bareboat, det vill säga att rederier ska kunna disponera sina fartyg fritt inom en och samma koncern. Anledningen till att vi yrkar på att motionen avslås är att en obegränsad möjlighet till koncerntern uthyrning av obemannade fartyg inom EES skulle medföra behov av en särskild

koncerndefinition för detta ändamål. Det skulle kräva en mycket noggrann analys att utarbeta en sådan definition, bland annat vad gäller förhållandet till skattelagstiftningen i andra EES-länder. Enligt Finansdepartementet skulle arbetet med en koncerndefinition ta lång tid och därmed försena införandet av de nya, förbättrade reglerna.

I majoritetstexten har vi, de fyra partierna på regeringssidan, understrukit att vi utgår från att regeringen följer frågan noga och vid behov gör de ändringar som krävs för att ytterligare stärka den svenska sjöfartens konkurrenskraft.

Fru talman! Förslagen i betänkandet innebär bättre villkor för svensk sjöfart, stärkt konkurrenskraft och större möjligheter att behålla och utveckla maritim kompetens i Sverige. En stark svensk sjöfart är inte bara en fråga om transporter, jobb och företagande; det är också en fråga om Sveriges förmåga att stå starkt i en orolig omvärld.
(Applåder)

Anf. 180 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationen gällande koncernintern uthyrning.

Vi debatterar i dag svensk sjöfarts konkurrenskraft. Det är en debatt som är helt central, skulle jag vilja säga, för Sveriges framtid. Vi är överens om det, alla partier. Sanningen är ju den att Sverige är en ö. Över 90 procent av vår import och export går sjövägen. Utan en stark och livskraftig sjöfart stannar industrin, tystnar handeln och äventyras vår försörjningstrygghet. Sjöfarten är kort sagt en av våra viktigaste livsnervar. Därför är det positivt att regeringen nu lägger fram ett förslag som syftar till att förbättra det svenska tonnagekattesystemet.

Att utvidga systemet till specialsjöfart och öka möjligheten att hyra ut fartyg utan besättning är ett steg i rätt riktning, som Centerpartiet välkomnar. Det är åtgärder som kan bidra till att fler fartyg väljer att segla under svensk flagg. Men det är inte riktigt tillräckligt. Man kan göra mer.

Regeringen har missat möjligheten att än mer stärka svenska rederiers flexibilitet och konkurrenskraft. Jag talar om den begränsade möjligheten till koncernintern uthyrning av fartyg, så kallad bareboat charter. Regeringen medger i propositionen att frågan är relevant men skjuter den på framtiden med hänvisning till att det är för komplicerat att ta fram en koncerndefinition just nu, vilket föregående talare förklarade på ett bra sätt. Jag har förståelse och respekt för det.

Jag tror att majoriteten förstår att vi i oppositionen ändå tycker att det är viktigt att påpeka detta och att vi därför väcker den här motionen. Konkurrerande sjöfartsnationer har redan dessa regler på plats. Det innebär, som redan nämnts, att svenska rederier missgynnas. De tvingas till ineffektiva och kostsamma lösningar i stället för att kunna använda sin flotta på det mest ändamålsenliga sättet. Vi tillsammans med andra partier anser att regeringen måste återkomma med ett

förslag som tillåter obegränsad koncernintern uthyrning.

Fru talman! Tonnagebeskattningen är viktig, men för att verkligen lyfta svensk sjöfart krävs en sammanhållen och långsiktig politik. Vår vision är tydlig. Vi vill flytta mer gods från väg till sjö. Det är smart för klimatet, det minskar trängseln på våra vägar och det avlastar en hårt ansträngd järnväg. Sjöfartsverkets generaldirektör har konstaterat att det går att omedelbart flytta 10 procent av godset från väg till sjö. Det motsvarar 165 000 lastbilar per år. Det är en kö av lastbilar från Ystad till Haparanda. Potentialen är enorm, men i dag är det lite för dyrt och lite för krångligt.

Ett av de största hindren är avgifterna, generellt. Farledsavgifter och lotsavgifter har höjts på ett sätt som direkt motverkar målet om överflyttning. Det är särskilt tydligt för inlandssjöfarten på Väneren och Mälaren, där lotskostnaderna kan utgöra upp till 25 procent av anlöpskostnaden jämfört med 4 procent vid kusten.

Centerpartiet har länge krävt en översyn av det här och vill att regeringen agerar på de förslag som finns om att helt avgiftsbefria inlandssjöfarten. Det är en konkret åtgärd som skulle ge snabb effekt.

Fru talman! För att sjöfarten ska kunna växa ännu mer behövs en helhetssyn. Det handlar om att säkerställa kompetensförsörjning genom relevanta utbildningar, yrkesutbildningar och garanterade praktikplatser. Det handlar om att ta fram en nationell hamnstrategi som ser hamnarna som de strategiska nav de är i vårt transportsystem och inte bara som en kommunal angelägenhet. I dessa oroliga tider, som flera före mig har sagt, handlar det ytterst om vår beredskap. Att ha en stark svenskflaggad handelsflotta med svensk besättning är en avgörande säkerhetspolitisk fråga.

Fru talman! Centerpartiets politik för sjöfarten är en politik för hela Sverige. Det handlar om att stärka företagets konkurrenskraft, skapa jobb längs våra kuster och i inlandet, påskynda den gröna omställningen och trygga Sveriges försörjning.

Regeringens förslag om tonnagebeskattning är ett steg, men Sverige behöver en politik som tar rejäla kliv framåt. Vi uppmanar regeringen att ge svensk sjöfart de långsiktiga och konkurrenskraftiga villkor som den förtjänar. Vi är på god väg, men det behövs mer.

Anf. 181 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige är en sjöfartsnation. Vårt land är beroende av öppna handelsvägar, fungerande transporter och starka svenska rederier. Nästan all utrikeshandel passerar någon gång ett fartyg. Därför är villkoren för svensk sjöfart inte en särfråga för en enskild bransch utan en fråga om jobb, tillväxt, försörjningsberedskap och nationell säkerhet.

I dag behandlar vi ett betänkande om förbättrade regler för svensk tonnageskatt. Kristdemokraterna välkomnar propositionen och står bakom utskottets förslag.

Förändringarna syftar till att stärka svensk sjöfarts konkurrenskraft genom att modernisera och bredda

tonnageskattesystemet. Bland annat utvidgas systemet till delar av specialsjöfarten. Möjligheter att hyra ut fartyg förbättras, och krav på internationell fart ersätts med ett krav på att verksamheten verkar på en marknad utsatt för internationell konkurrens.

Fru talman! Under en lång tid har svenska rederier haft svårare konkurrensvillkor än många av de europeiska konkurrenterna. När fartyg flaggas ut förlorar vi inte bara arbetstillfällena. Vi förlorar också kompetens, sjömanskap och strategisk kapacitet som kan vara avgörande i tider av kris.

Kristdemokraterna anser att Sverige behöver fler svenskflaggade fartyg, inte färre. Vi behöver en sjöfartspolitik som gör det attraktivt att investera, anställa och bedriva verksamheten i Sverige. Därför är det viktigt att regelverket följer utvecklingen i vår omvärld och inte låser fast sig vid föråldrade definitioner eller onödiga begränsningar.

De förändringar som nu genomförs är ett steg i rätt riktning. Specialsjöfart, till exempel vissa offshore- och kabelläggningsfartyg, ges bättre möjligheter att omfattas av tonnagebeskattningen. Det skapar mer likvärdiga villkor och gör att svenska företag kan konkurrera på en europeisk marknad med rimligare villkor.

Fru talman! Kristdemokraterna ser också sjöfarten som en del av Sveriges beredskap. Erfarenheter från pandemin, krig i vårt närområde och störningar i globala leveranskedjor har visat att moderna samhällen kan vara sårbara. Ett land som Sverige behöver egen maritim kompetens, egna fartyg och en livskraftig sjöfartsnäring. När vi stärker förutsättningarna för svenska rederier stärker vi samtidigt Sveriges motståndskraft. Det handlar ytterst om vår förmåga att upprätthålla handel, transport och försörjning under alla svåra förhållanden.

Fru talman! Det finns företrädare för branschen som menar att ytterligare reformer skulle behövas framöver för att fullt ut matcha villkoren i andra länder. Den diskussionen är viktig och bör fortsätta. Men det får inte bli ett argument för att avstå de förbättringar som nu ligger på riksdagens bord och som den här regeringen har genomfört.

Jag och Kristdemokraterna väljer att ta ansvar här och nu. Vi stärker konkurrenskraften, förbättrar regelverket och skapar bättre förutsättningar för svensk sjöfart att växa.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Magnus Jacobsson (KD).

Anf. 182 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag ska vi debattera förbättringar av den svenska tonnagebeskattningen.

Sverige har stora råvarutillgångar och världsledande företag som exporterar större delen av sin produktion till andra världsdelar. Sjöfarten står för 90

procent av vår export och import och är därmed mycket viktig för Sveriges företag, jobb och välfärd.

Kriget i Ukraina har samtidigt visat att vi för att stärka den svenska beredskapen måste stärka den svenska sjöfarten med både svenskregistrerade fartyg och svenska sjömän. Det är ett av de främsta motiven till att regeringen har lagt stort fokus på att underlätta för landets sjöfart.

Fru talman! Sjöfartens betydelse för våra svenska företag och för vår beredskap gör att vi liberaler vill ta bort hinder för inregistrering av fartyg till Sverige. Vi startade med stämpelskatten för nya fartyg. Stämpelskatten hade dessutom en negativ påverkan på utvecklingen mot en klimatvänlig sjöfart, eftersom företag med miljövänlig teknik är dyrare och därför kostar mer i stämpelskatt. Därför såg Liberalerna, med våra samarbetspartier, till att stämpelskatten togs bort den 1 juli förra året. Vi har sedan dess sett en ökad inflaggning, vilket är mycket positivt.

Nu fortsätter regeringen att förändra tonnageskatten för att ytterligare underlätta för sjöfarten. Sverige kan inte ha radikalt annorlunda regler jämfört med sina närmaste grannländer, kanske främst Danmark. Den nya tonnageskatten är tänkt att införas den 20 juli i år och gäller från beskattningsåret 2027.

Vilka förändringar ingår då i den justerade tonnageskatten, fru talman? En stor förändring är att den nu omfattar stora delar av specialsjöfarten, som inte fanns med tidigare. Som exempel kan nämnas isbrytning, bunkring av bränsle, bogsering, sjöräddning och fartyg kopplade till byggnation och underhåll av anläggningar till sjöss, till exempel vindkraftverk.

Många av fartygen är viktiga för att övrigt tonnage ska fungera smidigt, men de är också väldigt viktiga för vår beredskap. Många av specialfartygen är mindre. Därför ändras gränsen för bruttodräktigheten för dessa fartyg till minst 20 ton, till skillnad från övriga fartyg där gränsen sedan tidigare är satt till minst 100 ton.

Fru talman! Från den 1 februari gäller så kallad bareboatcharter. Regelverket om inhyrning av utländska och uthyrning av svenska skepp utan besättning ändras. Bland annat kan man tillfälligt registrera de fartyg som ligger i bareboatregistret under svensk flagg. Syftet är att förbättra möjligheten för svenska rederier att organisera sin verksamhet på ett rationellt sätt och finansiera nya skepp.

Med propositionen utökar regeringen andelen av rederiverksamhetens sammanlagda bruttodräktighet som får användas till uthyrning från 20 till 50 procent, vilket ytterligare ökar flexibiliteten för rederierna. Ytterligare en förändring är att kravet på internationell fart tas bort och ersätts med ett krav på att fartyget används i trafik som är utsatt för internationell konkurrens på sjöfartsmarknaden. Det här är efterfrågade ändringar från svensk sjöfart som kommer att göra det ännu mer attraktivt att registrera sina fartyg i Sverige.

Med propositionen införs också generösare villkor för överavskrivningsfonden. Förutsättningarna för att flytta fram tidpunkten för när avsättning till

överavskrivningsfonden kan återinföras till beskattning för fartyg ändras. Nu blir kravet att nettodräktigheten på de ägda kvalificerade fartygen inte ska ha minskat, där det förut stod att den skulle ha ökat. Dessutom ska ett avtal om leverans av ett nybyggt fartyg enligt förslaget räknas som ett ägt kvalificerat fartyg.

Med dessa förändringar av tonnageskatten underlättar vi för svensk sjöfart och ökar möjligheterna för inflaggning till svensk flagg och därmed stärkt svensk beredskap.

Fru talman! Stämpelskatten, tonnageskatten, bareboatcharter, fler gränsövergångar vid svenska hamnar, budget för ytterligare isbrytare, förbud för öppna skrubbar som släpper ut avgaser i havet, nytecknat avtal för Gotlandstrafiken där bränslepriser får mindre påverkan på priset, sänkta båtpriser för bofasta på Gotland, justerade behörighetskrav till sjöfartsutbildningen för ökat söktryck samt förbättrad infrastruktur till våra hamnar – inte minst två nya spår på sträckan Göteborg–Alingsås, den största kapacitetsbristen på järnväg i hela Sverige, som Socialdemokraterna vägrade lägga in i den nationella infrastrukturplanen under förra mandatperioden – allt detta låg på bordet för den socialdemokratiska regeringen under förra mandatperioden utan att man gjorde något åt det.

Det är den här regeringen som har vidtagit en lång rad åtgärder för att underlätta för den svenska sjöfarten, och det är den här regeringen som har förbättrat villkoren för Sveriges företag och beredskap och som har minskat sjöfartens miljöbelastning.

Med det sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på reservationen.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

§ 19 Vissa justeringar i inkomstskattelagen med anledning av förändrade ersättningar för nyanlända invandrare

Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU35

Vissa justeringar i inkomstskattelagen med anledning av förändrade ersättningar för nyanlända invandrare (prop. 2025/26:189)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

§ 20 Nya regler mot bedrägerier och annat vilseledande genom elektroniska kommunikationstjänster

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU17

Nya regler mot bedrägerier och annat vilseledande genom elektroniska kommunikationstjänster (prop. 2015/26:233)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

§ 21 Interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU18
Interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen (prop. 2025/26:244)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

§ 22 Ny lag om kommunal hamnverksamhet

Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU19
Ny lag om kommunal hamnverksamhet (prop. 2025/26:234)
föredrogs.

Anf. 183 MATTIAS OTTOSSON (S):

Fru talman! Sverige är en sjöfartsnation. Nio av tio varor som exporteras från eller importeras till Sverige går via våra hamnar. Hamnarna är inte bara en del av transportsystemet. De är en del av vår försörjningsberedskap, vårt totalförsvar och vår ekonomi. Därför är det märkligt att regeringen och Sverigedemokraterna väljer att behandla hamnarna som en fråga om organisationsformer och bolagsstruktur.

För oss socialdemokrater är hamnarna något betydligt större än så. De är strategisk infrastruktur som ska fungera i fred, i kris och i krig. De ska kunna ta emot energi, livsmedel, råvaror och militär utrustning. De ska bidra till jobb, tillväxt och försörjning i hela landet. Men detta perspektiv är märkligt frånvarande i regeringens proposition.

Fru talman! Regeringen säger att det handlar om EU:s statsstödsregler. Men det är inte hela sanningen. Europeiska kommissionen har ifrågasatt att vissa kommunala hamnar som drivs i förvaltningsform kan ha skattemässiga fördelar jämfört med andra aktörer. Det är en sak. Frågan är hur Sverige ska hantera detta. Där blir regeringens argumentation betydligt svagare.

Flera remissinstanser har pekat på att det finns andra sätt att uppfylla EU:s krav än att införa ett generellt bolagiseringstvång. Om verksamheten särredovisas, drivs på marknadsmässiga villkor och följer konkurrensreglerna kan samma syfte uppnås utan att staten tvingar fram en viss organisationsform. Men de alternativen har regeringen inte valt att gå vidare med. I

stället väljer man den mest långtgående lösningen direkt och använder EU som argument för att införa nya regler, nya processer och nya administrativa krav. Det är inte särskilt övertygande.

Fru talman! Det finns också en tydlig motsägelse här. Moderaterna talar ständigt om regelförenkling, även om de nu lyser med sin frånvaro i kammaren, och Sverigedemokraterna säger att det ska bli enklare att bedriva verksamhet i Sverige. Men vad gör de nu? De inför nya organisationskrav, kräver bolagisering, bygger på ytterligare administration och skapar mer byråkrati. Det är svårt att se hur detta gör det enklare för någon. När regeringen möter företag är budskapet färre regler, men när regeringen möter hamnar är budskapet fler regler. Den ekvationen går inte riktigt ihop.

Fru talman! Jag tycker också att Moderaterna och Sverigedemokraterna har ett problem när det gäller beredskapen. Å ena sidan talar de varje dag om totalförsvaret, säkerhet och nationell motståndskraft. Å andra sidan väljer de att köra vidare med ett lagförslag som flera remissinstanser och även Lagrådet har haft invändningar mot när det gäller konsekvenserna för säkerhet och beredskap. Regeringen säger att konsekvenserna blir små. Men sanningen är att man inte vet det. Man medger själv att konsekvenserna är osäkra. Ändå väljer man att gå vidare. Det är ett märkligt sätt att hantera samhällsviktig infrastruktur. När man bygger upp totalförsvaret borde försiktighetsprincipen gälla. Då borde man analysera en gång till när så många varnar för att viktiga perspektiv inte är tillräckligt belysta.

Fru talman! Det som kanske bekymrar mig mest är synen på de mindre och regionalt viktiga hamnarna. Sveriges styrka är inte att vi har några få stora hamnar. Sveriges styrka är att vi har hamnkapacitet spridd över landet.

Det skapar redundans och robusthet, och det gör transportsystemet mindre sårbart. Om vi får störningar, sabotage eller ytterst ett militärt angrepp kommer vi att vara glada för varje fungerande hamn vi har kvar. Därför borde lagstiftningen utformas med utgångspunkt i hur vi stärker hamnsystemet, inte hur vi standardiserar organisationsformer.

Fru talman! Skillnaden mellan oss och regeringsunderlaget är tydlig. Moderaterna och Sverigedemokraterna ser detta främst som en statsstödsfråga. Vi socialdemokrater ser hamnarna som en strategisk resurs för Sverige. Vi ser hamnar som noder för handel, industri, jobb, försörjning och totalförsvaret. Därför tycker vi att lagstiftningen måste ta sin utgångspunkt i hamnarnas samhällsnytta, inte i en byråkratisk diskussion om organisationsformer.

Sverige behöver hamnar som fungerar i hela landet, i fred, i kris och i krig. Det här lagförslaget svarar inte upp mot den ambitionen. Därför yrkar jag bifall till reservation 1.

(Applåder)

Anf. 184 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Vi debatterar nu TU19 *Ny lag om kommunal hamnverksamhet*, och jag yrkar bifall till utskottets förslag. I betänkandet har reservationer inkommit från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Regeringen har lagt fram propositionen för att EU slagit ned på att vissa svenska hamnar bedrivs inom kommunernas verksamhet i egen regi utan att vara bolagiserade och därför undgår inkomstbeskattning. Detta menar EU ger en konkurrensfördel och skulle kunna klassas som ett otillbörligt stöd.

Jag anser att EU borde låta bli att lägga sig i formen för hur vi bedriver vår kommunala hamnverksamhet, oavsett om det är i egen regi eller i bolagsform. Jag har också svårt att se att detta tar verksamhet från andra EU-länder eller för den delen hindrar andra privata bolag från att etablera sig.

Oavsett vad jag tycker är det likväl ett beslut från EU som vi har att förhålla oss till. Jag har svårt att se att det skulle vara ett problem. Redan i dag drivs faktiskt så gott som samtliga hamnar i bolagsform, Mattias Ottosson. Det gäller även i de kommuner där Socialdemokraterna styr.

I till exempel Malmö samögs CMP av Malmö kommun och Köpenhamns kommun. Socialdemokraterna styr i Malmö. Mälarhamnar AB ägs av Västerås och Köping. Socialdemokraterna styr i båda kommunerna. När det gäller Hallands Hamnar AB styr Socialdemokraterna i Halmstad men inte i Varberg. När det gäller Stockholms Hamnar AB styr Socialdemokraterna i Stockholms stad och i Norrtälje. När det gäller Göteborgs Hamn AB styr Socialdemokraterna. Samma ordning gäller för Gävle Hamn AB; Socialdemokraterna styr kommunen. Den här listan kan göras betydligt längre, men jag stannar där.

Fru talman! I ljuset av detta har jag svårt att förstå invändningarna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som har reservationer, om att en bolagisering skulle vara ett hot mot vårt totalförsvaret. Invändningarna om att detta är ett hot mot vår försörjning, infrastruktur och beredskap klingar minst sagt falskt. Om ni hade tyckt så på riktigt hade ni rimligen avbolagiserat era sossestyrdade hamnar för länge sedan. Eller?

Ni hade dessutom kunnat lagstifta mot bolagiserade hamnar under er tid vid makten 2014–2022, men det har ni inte gjort. Jag välkomnar tydliga svar från er om hur ni egentligen tänker och varför ni talar med kluven tunga. Där ni har makten i kommunerna väljer ni bolagiserade hamnar, men här får ni det att låta som att det skulle leda till vår undergång.

Fru talman! Jag biträder regeringens uppfattning att detta inte skulle ha någon märkbart negativ påverkan på Sveriges hamnverksamhet. Vad beträffar rådgivningen styr man ju genom ägardirektiv som antas av en politisk majoritet i kommunerna.

Jag kan avslutningsvis konstatera att försvarsutskottet gör samma bedömning – att den föreslagna lagen inte kan anses bidra till att öka riskerna kopplade till Sveriges beredskap och säkerhet. Jag konstaterar

även att det finns ett antal regler som förhindrar att verksamheten tas över av olämpliga aktörer.

Min fråga blir: Avser Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att gå emot EU i denna fråga? Avser ni att tvinga fram en avbolagisering av befintliga hamnbolag? Tror ni att detta på något sätt kommer att förenkla eller förbättra den kommunala hamnverksamheten?

Anf. 185 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Till den långa listan av hamnar ska vi naturligtvis lägga Norrköpings Hamn, som också drivs i bolagsform. Jag har själv varit med och styrt den under många år. Det går alldeles utmärkt. Min kritik handlar inte om att den stora merparten av de 52 allmänna hamnarna i Sverige drivs i bolagsform. Däremot är jag mån om att vi ska värna det kommunala självstyret.

Ledamoten verkar själv vara inne på att EU kanske inte ska lägga sig i allting. Problemet med lagförslaget är att remissinstanserna är tydliga med att det går att driva hamnar i förvaltningsform utan att bryta mot EU:s konkurrensregler. På så sätt uppfylls EU:s krav i frågan.

Jag tycker att varje kommun eller region själv ska få välja hur man vill göra. Problemet är att det finns några inte helt oviktiga hamnar som man har valt att driva på ett annat sätt. Det är de två stora hamnarna i Blekinge, det är samtliga hamnar på Gotland och det är den andra djuphamnen på västkusten. Det finns några fler, men nämnda hamnar är strategiskt viktiga.

Är det inte viktigt att vi kan ha dessa hamnar igång? Det verkar ju som att ledamoten delar min uppfattning att EU inte ska lägga sig i det här och att vi kan bedriva det på ett klokt sätt. Jag tycker att det rör sig om hamnar som är ganska strategiska för rikets försörjning. (Applåder)

Anf. 186 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan och för svaret från Socialdemokraternas ledamot Mattias Ottosson.

Det är smått komiskt och ironiskt i sammanhanget att riksdagens kanske mest EU-kritiska parti ändå inser att vi måste gilla läget och införa detta, medan ett av Sveriges mest EU-positiva partier tycker att vi ska trotsa EU.

Det är jättemärkligt att de få hamnar som finns kvar i egen regi inte skulle gå att bolagisera. Ledamoten vet lika väl som jag att det går hur bra som helst att göra en bolagisering. Som alla vi erfarna politiker vet kan kommuner bilda bolag väldigt enkelt. Det skulle inte påverka ett dugg. Det kommer att vara exakt samma verksamhet oavsett om den bedrivs i ett bolag eller i egen regi.

Vi tycks konstigt nog ha samma ståndpunkt i sak, att EU inte ska lägga sig i detta, men tolkningen att det måste bli i bolagsform tycker jag är ganska tydlig. Annars har vi ju kvar det så kallade statsstödet, alltså stöd i och med att man inte har inkomstbeskattning. Det blir

helt enkelt ett otillbörligt gynnande när man driver det i egen regi; det går inte att komma ifrån.

Anf. 187 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Fru talman! Jag förstår inte riktigt hur ledamoten argumenterar. EU har ju ställt de här kraven. När regeringen bereder skickar man ut förslag på remiss. Här har remissinstanserna varit tydliga med att man kan driva det i förvaltningsform och ändå uppnå de konkurrensvillkor som EU har ställt upp. Då bryter vi inte mot EU:s regelverk, så det förstår jag inte.

Det finns inget som säger att det måste vara bolag, utan man kan göra det på annat sätt. Sedan tycker jag också att det är upp till varje kommun eller region att själv bestämma hur man ska göra. Risker nu är att vi stökar till det så mycket att man kanske tröttnar och inte vill bedriva verksamheten.

Det rör sig om ett antal hamnar som, om jag får uttrycka det så, är väldigt strategiska för Sveriges försörjningstrygghet. Med det kommunala självstyre vi har, som jag tror att även ledamoten uppskattar, är det de som är närmast den verksamhet som bedrivs som får bestämma.

Jag förstår inte. Man kan uppfylla EU:s krav utan att göra så här. Nu ställer man bara till stök för kommunerna. Det kan ju inte vara så Sverigedemokraterna vill att det ska vara. Eller är det så att Sverigedemokraterna har blivit överkörda så det står härliga till i samarbetet och liksom har lagt sig ned och inte bryr sig om det här? Är det den signalen man vill sända ut? (Applåder)

Anf. 188 PATRIK JÖNSSON (SD) replik:

Fru talman! Det här är verkligen en strid om påvens skägg. Jag håller det för mer sannolikt att det kommer att snöa på midsommarafton i Skåne än att Visby Hamn helt plötsligt skulle tvingas lägga ned därför att den görs om till ett bolag.

Man har valt att driva så gott som samtliga hamnar i bolagsform på grund av att man upplever att det är den bästa formen att driva dem i. Både jag och ledamoten Mattias Ottosson – det vet jag innerst inne – är hundra procent säkra på att det kommer att fungera precis lika bra när lagen träder i kraft den 1 augusti 2026. Vi kommer dessutom att slippa riskera att få EU på oss med allt som följer av det, såsom risk för vite och annat. Jag är helt övertygad om att det kommer att bli hur bra som helst.

Principiellt ska EU såklart inte lägga sig i, men nu är det som det är. Det får man faktiskt förhålla sig till.

Anf. 189 MALIN ÖSTH (V):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens proposition om en ny lag för kommunal hamnverksamhet. Den nya lagen innebär att flera hamnar som i dag drivs utifrån självkostnadsprincipen och som en del av den kommunala förvaltningen inte får fortsätta att drivas så utan måste ombildas till ett kommunalt aktiebolag och drivas på affärsmässig grund.

Det är i praktiken en tvångsbolagisering som regeringen nu driver igenom. Det är en kraftig inskränkning av det kommunala självstyret.

Hamnverksamhet är inte vilken verksamhet som helst. Det är samhällsviktig verksamhet och också en del av den samhällskritiska infrastrukturen. Med bolagisering införs som sagt avkastningskrav och krav på lönsamhet, men en hamn behöver inte vara lönsam och generera stora överskott för att vara strategiskt viktig.

Upphandlingsmyndigheten har ett längre resonemang om det här i sitt remissvar. Man konstaterar att offentligt finansierad infrastruktur, som de här hamnarna är, är just offentligt finansierad för att marknaden saknar incitament att finansiera och driva den.

Man konstaterar också att det är väldigt ovanligt att en mindre, allmän hamn i Sverige är lönsam. Det betyder alltså att lönsamhet inte kan ses som ett mått på hur viktig den här verksamheten är. Samhällsviktig verksamhet motiveras inte av lönsamhet, utan den motiveras av samhällsnytta. Det är en jätteviktig princip som vi inte får tappa bort i det här, en princip som riskeras med det här lagförslaget.

Fru talman! Genom att bolagisera de här hamnarna kan man också göra det mindre lönsamt för kommunen. Det handlar om att man bygger upp en struktur som i sig är fördyrande.

Skellefteå hamn beskriver det här väl i sitt remissvar. Det som kommer att hända efter att kommunen har bolagiserat sin hamn är att kommunen ska teckna ett arrendeavtal med det kommunala bolaget. Det arrendet måste vara marknadsmässigt, vilket för Skellefteås del kommer att innebära att det kommunala bolaget kommer att stå med betydligt högre kostnader för hamnen än de driftskostnader som hamnen har i dag, när den drivs i förvaltningsform. Det blir alltså högre kostnader som sedan måste hanteras genom ökade avgifter på sjöfarten och försämrad konkurrenskraft för ett viktigt trafikslag.

Bolagiseringen riskerar alltså att göra det dyrare för kommunerna och mindre fördelaktigt för sjöfarten. I sin förlängning kan det leda till att hamnar måste läggas ned. Trafikanalys, som är en expertmyndighet på området, konstaterar i sitt remissvar att hamnar kan behöva stängas och att det får påverkan på den lokala logistiken. Upphandlingsmyndigheten konstaterar precis samma sak – att systemkritisk infrastruktur kan behöva läggas ned. Det är en stor, allvarlig och helt oacceptabel risk med det här lagförslaget.

Herr talman! Vänsterpartiet säger därför nej till den här propositionen och yrkar avslag på förslaget.

Vad gäller regeringens motivering att den här lagen behövs för att svensk hamnverksamhet ska vara förenlig med EU:s statsstödsregler är vi inte alls lika övertygade som regeringen. Vi vill i stället utreda hur svensk hamnverksamhet kan vara förenlig med EU:s statsstödsregler utan ett bolagiseringstvång. Det tror vi, i enlighet med flera remissinstanser, är fullt möjligt. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till reservation nummer 2, där vi föreslår en sådan utredning.

Anf. 190 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi en ny lag om kommunal hamnverksamhet.

Avseende själva lagen har jag inte mycket att tillägga. Lagen likställer olika hamnverksamheter. Jag har lyssnat på Sveriges Hamnar och Svensk Sjöfart, som anser att lagen går i rätt riktning. Jag yrkar därför bifall till propositionen.

Herr talman! Detta är det sista tillfället under den här mandatperioden då vi kommer att diskutera sjöfarten och hamnarnas förutsättningar. Jag kommer därför att lyfta fram Kristdemokraternas tankar avseende svenska hamnar och sjöfartens betydelse.

Jag var själv med i Kristdemokraternas samhällsbyggnadskommitté, som var tillsatt av partistyrelsen och syftade till att ta fram konkreta förslag för att stärka Sverige som industrination, allt utifrån devisen att hela landet ska leva.

Herr talman! Av alla varor som importeras och exporteras till och från Sverige kommer 90 procent med båt. Vi måste därför ha en politik som stärker Sveriges hamnar, och för att lyckas med det behöver vi tillsätta en ny hamnutredning som ser på de utmaningar som Sverige står inför.

Den senaste hamnutredningen genomfördes för 20 år sedan. Känn på det – 20 år sedan! Det var, om jag minns rätt, Åsa Torstensson som var infrastrukturminister då. I den utredningen pekade man på risken för överetablering av hamnar. Man pekade också på behov av bättre samordning mellan hamnarnas ägare och Trafikverket. Infrastrukturkopplingarna mellan hamnar och övrig infrastruktur – the last mile, så att säga – var också en viktig del i den utredningen.

Fru talman! Sedan dess har det hänt en del. Vårt Natointräde ställer helt nya krav på våra hamnar men inte bara på hamnarna. Det ställer även krav på att infrastrukturen hänger ihop.

I andra länder är det ofta staten som hanterar hamnverksamhet. I Sverige är det framför allt kommunerna som äger och driver hamnar. Dagens proposition förtydligar kravet att dessa hamnar ska hanteras på ett likvärdigt sätt oavsett vilken driftform kommunerna till viss del väljer. Även för privata hamnar kommer dagens proposition att underlätta den fria konkurrensen avseende gods.

Dagens proposition hanterar dock inte relationer mellan hamnar och övriga transportsystem. Vi måste hitta ett bättre sätt att lösa kopplingen mellan hamnar och övrig infrastruktur såsom vägar och järnvägar.

I flera kommuner har man problem med att hamnarna utifrån moderna krav behöver flyttas ut från stadskärnorna, men när man gör detta är det ofta svårt att få till en bra koppling mellan den nya hamnen och befintlig infrastruktur.

Vi har även problem med att hamnmyndigheter och olika riksintressen kolliderar med varandra, vilket blir tydligt när en kommun vill utveckla sina stadskärnor.

Herr talman! Vi är beroende av fungerande hamnar för att värna handel och ekonomisk utveckling. Därför behöver vi förbättra hamnarnas förutsättningar.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att det behövs en ny hamnutredning, som behöver titta på följande frågor:

- Fungerar dagens system med hamnmyndigheter på ett bra sätt?
- Vad får Nato för konsekvenser för Sveriges hamnar?
- Hur många hamnar behöver vi inför framtiden?
- Hur får vi till en bättre koppling mellan hamnar och den övriga infrastrukturen?
- Hur lever vi upp till avtal om corehamnar och TEN-T inom EU?
- Behövs det fler corehamnar?
- Hur hanterar vi riksintressen i relation till kommunal utveckling?

Utredningen behöver även titta på frågor som den avseende gränspolis och kustbevakning och byte av personal på fartyg.

Som kristdemokrat hoppas jag att vi kan få till en ny, bred hamnutredning under nästa mandatperiod. Med de orden, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 191 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! I dag debatterar vi en ny lag om kommunal hamnverksamhet.

Vi liberaler är mycket positiva till Sveriges EU-medlemskap och alla de fördelar som kommer med det – inte minst i dagsläget, när vi tillsammans står betydligt starkare mot Ryssland och kan stödja ukrainare med betydligt större resurser än om vi hade agerat själva från svensk sida.

EU har också skapat en effektivare marknad där svenska företags konkurrenskraft har stärkts, och vi medborgare kan röra oss fritt i Europa utan pass.

Ja, det finns en mängd fördelar med EU. Med dem kommer samtidigt skyldigheter och anpassningar för att EU ska fortsätta vara en konkurrensneutral marknad, vilket inte minst gynnar svenska bolag.

Ett exempel är klimatlagstiftningen, där gemensamma krav ger stor påverkan på klimatutsläppen. Det gynnar svenska företag, som ligger långt fram i omställningen. Ett annat är initiativet med gemensamma regler för internationella tågresor.

Herr talman! EU:s regler för statsstöd som styr när ett medlemsland får stödja verksamheter gynnar Sverige eftersom många av våra företag, som skapar jobb i Sverige, konkurrerar på en internationell marknad och Sverige aldrig kommer att kunna ge lika stort statsstöd till företag som större länder som Frankrike och Tyskland.

I den nu aktuella propositionen om hamnverksamhet ger regeringen förslag på hur de svenska bestämmelserna om kommunal hamnverksamhet ska kunna vara förenliga med EU:s regler om statsstöd.

Herr talman! I flera europeiska länder har det tidigare funnits särskilda skattebefrielser för hamnar och hamnverksamheter. EU-kommissionen undersökte 2013 europeiska hamnars funktionssätt och beskattning och kom fram till att skattebefrielsen av hamnar i flera europeiska länder utgjorde statsstöd. Detta tvingade fram förändringar i skattelagstiftningen i dessa medlemsstater.

Kommissionen har sedan dess under flera år uppmärksammat den svenska regeringen på att vissa kommunala hamnar drivs som en del av den kommunala förvaltningen och är befriade från inkomstbeskattning medan övrig hamnverksamhet, inklusive sådan som bedrivs i kommunala bolag, beskattas enligt de allmänna reglerna.

Herr talman! Förslaget om bolagiserad hamnverksamhet innebär att en kommun eller en region som bedriver hamnverksamhet på en marknad ska bedriva verksamheten i ett kommunalt aktiebolag på kommersiell grund.

Det finns dock undantag, och de är viktiga. Hamnverksamhet får bedrivas inom den kommunala förvaltningen om hamnen främst nyttjas av lokala användare och verksamheten inte kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna inom EU. Det är ett viktigt undantag, för det omfattar många av de hamnar som jag kanske skulle vara orolig över att detta skulle innebära en stor påverkan för. Många faller under detta undantag.

Lagförslaget lämnas för att de svenska bestämmelserna om kommunal hamnverksamhet ska vara förenliga med EU:s regler om statsstöd. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2026. De kommuner och regioner som i dag bedriver hamnverksamhet som en del av den kommunala förvaltningen får dock fortsätta med sin hamnverksamhet fram till och med den 31 december 2028.

Herr talman! Utskottet har även efterfrågat Förvarsutskottets synpunkter på det lagda förslaget. Vi har tidigare i debatten hört en oro för vad denna förändring skulle innebära för rikets beredskap och säkerhet. Förvarsutskottet skriver dock i sitt svar att man delar regeringens och utskottets bedömning att lagen om kommunal hamnverksamhet i bolagsform inte kan anses bidra till ökade risker kopplade till Sveriges beredskap och säkerhet. Det tycker jag är ett viktigt besked.

Liberalerna anser att propositionen är väl avvägd och att den möter EU:s regler om statsstöd. Det är viktigt att vi i Sverige står upp för EU:s statsstödsregler, då det gynnar de svenska företagen internationellt.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på alla motioner.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)

§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 9 juni

2025/26:885 EU-kommissionens yttrande om gränskontrollerna mot Danmark

av *Adrian Magnusson* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2025/26:886 Övergångsproblem för tidsbestämda vapenlicenser

av *Helena Vilhelmsson* (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 24 Kammaren åtskildes kl. 17.12.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 70
(delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 8
anf. 134 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 13 anf. 166
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 22
anf. 189 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

Välkomsthälsning	1
Anf. 1 TALMANNEN.....	1
§ 1 Partiledardebatt	1
Anf. 2 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	1
Anf. 3 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	2
Anf. 4 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	3
Anf. 5 NOOSHI DADGOSTAR (V).....	3
Anf. 6 ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	4
Anf. 7 EBBA BUSCH (KD).....	5
Anf. 8 DANIEL HELLDÉN (MP).....	6
Anf. 9 SIMONA MOHAMSSON (L).....	6
Anf. 10 Statsminister ULF KRISTERSSON (M).....	7
Anf. 11 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	7
Anf. 12 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	7
Anf. 13 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	8
Anf. 14 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	8
Anf. 15 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	8
Anf. 16 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	8
Anf. 17 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	8
Anf. 18 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	9
Anf. 19 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	9
Anf. 20 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	9
Anf. 21 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	9
Anf. 22 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	9
Anf. 23 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	10
Anf. 24 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	10
Anf. 25 DANIEL HELLDÉN (MP) replik.....	10
Anf. 26 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	10
Anf. 27 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	10
Anf. 28 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	10
Anf. 29 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	11
Anf. 30 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	11
Anf. 31 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	11
Anf. 32 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	11
Anf. 33 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	11
Anf. 34 Statsminister ULF KRISTERSSON (M) replik.....	11
Anf. 35 MAGDALENA ANDERSSON (S).....	12
Anf. 36 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	12
Anf. 37 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	12
Anf. 38 ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	12
Anf. 39 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	12
Anf. 40 EBBA BUSCH (KD) replik.....	12
Anf. 41 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 42 EBBA BUSCH (KD) replik.....	13
Anf. 43 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 44 SIMONA MOHAMSSON (L) replik.....	13
Anf. 45 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	13
Anf. 46 SIMONA MOHAMSSON (L).....	14
Anf. 47 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	14
Anf. 48 JIMMIE ÅKESSON (SD).....	14
Anf. 49 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	14
Anf. 50 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	14
Anf. 51 MAGDALENA ANDERSSON (S) replik.....	15
Anf. 52 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	15
Anf. 53 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	15
Anf. 54 JIMMIE ÅKESSON (SD) replik.....	15
Anf. 55 NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	15

Anf. 56	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	15
Anf. 57	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	16
Anf. 58	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	16
Anf. 59	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	16
Anf. 60	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	16
Anf. 61	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	16
Anf. 62	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	17
Anf. 63	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	17
Anf. 64	JIMMIE ÅKESSON (SD) replik	17
Anf. 65	NOOSHI DADGOSTAR (V)	17
Anf. 66	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	17
Anf. 67	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	18
Anf. 68	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	18
Anf. 69	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	18
Anf. 70	EBBA BUSCH (KD) replik.....	18
Anf. 71	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	18
Anf. 72	EBBA BUSCH (KD) replik.....	19
Anf. 73	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	19
Anf. 74	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	19
Anf. 75	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	19
Anf. 76	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	19
Anf. 77	NOOSHI DADGOSTAR (V) replik.....	19
Anf. 78	ELISABETH THAND RINGQVIST (C).....	20
Anf. 79	EBBA BUSCH (KD) replik.....	20
Anf. 80	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	20
Anf. 81	EBBA BUSCH (KD) replik.....	20
Anf. 82	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	20
Anf. 83	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	21
Anf. 84	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	21
Anf. 85	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	21
Anf. 86	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	21
Anf. 87	EBBA BUSCH (KD).....	21
Anf. 88	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	22
Anf. 89	EBBA BUSCH (KD) replik.....	22
Anf. 90	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	22
Anf. 91	EBBA BUSCH (KD) replik.....	22
Anf. 92	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	22
Anf. 93	EBBA BUSCH (KD) replik.....	22
Anf. 94	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	22
Anf. 95	EBBA BUSCH (KD) replik.....	23
Anf. 96	DANIEL HELLDÉN (MP).....	23
Anf. 97	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	23
Anf. 98	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	23
Anf. 99	ELISABETH THAND RINGQVIST (C) replik.....	23
Anf. 100	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	24
Anf. 101	EBBA BUSCH (KD) replik.....	24
Anf. 102	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	24
Anf. 103	EBBA BUSCH (KD) replik.....	24
Anf. 104	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	24
Anf. 105	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	25
Anf. 106	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	25
Anf. 107	SIMONA MOHAMSSON (L) replik	25
Anf. 108	DANIEL HELLDÉN (MP) replik	25
Anf. 109	SIMONA MOHAMSSON (L).....	25
§ 2	Justering av protokoll.....	25
§ 3	Avsägelse.....	25
§ 4	Anmälan om subsidiaritetsprövningar.....	25
§ 5	Anmälan om fördröjt svar på interpellation	26
§ 6	Ärenden för hänvisning till utskott.....	26
§ 7	Ärenden för bordläggning	26

§ 8 Humanitärt bistånd.....	26
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU17	26
Anf. 110 OLLE THORELL (S).....	26
Anf. 111 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	28
Anf. 112 OLLE THORELL (S) replik.....	28
Anf. 113 ARON EMILSSON (SD) replik.....	28
Anf. 114 OLLE THORELL (S) replik.....	28
Anf. 115 ARON EMILSSON (SD) replik.....	28
Anf. 116 OLLE THORELL (S) replik.....	29
Anf. 117 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	29
Anf. 118 OLLE THORELL (S) replik.....	29
Anf. 119 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	29
Anf. 120 OLLE THORELL (S) replik.....	29
Anf. 121 MAGDALENA THURESSON (M).....	29
Anf. 122 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	31
Anf. 123 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	31
Anf. 124 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	31
Anf. 125 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	32
Anf. 126 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	32
Anf. 127 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	32
Anf. 128 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	32
Anf. 129 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	33
Anf. 130 OLLE THORELL (S) replik.....	33
Anf. 131 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	33
Anf. 132 OLLE THORELL (S) replik.....	33
Anf. 133 MAGDALENA THURESSON (M) replik.....	34
Anf. 134 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V).....	34
Anf. 135 ARON EMILSSON (SD) replik.....	36
Anf. 136 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	36
Anf. 137 ARON EMILSSON (SD) replik.....	36
Anf. 138 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik.....	36
Anf. 139 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD).....	36
Anf. 140 KERSTIN LUNDGREN (C).....	38
Anf. 141 FREDRIK MALM (L).....	39
Anf. 142 JACOB RISBERG (MP).....	39
Anf. 143 ARON EMILSSON (SD).....	41
(Beslut fattades under § 17.).....	41
§ 9 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan	41
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU22	41
Anf. 144 MARGARETA CEDERFELT (M).....	41
Anf. 145 JACOB RISBERG (MP) replik.....	42
Anf. 146 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	42
Anf. 147 JACOB RISBERG (MP) replik.....	43
Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	43
Anf. 149 JACOB RISBERG (MP).....	43
Anf. 150 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	44
Anf. 151 JACOB RISBERG (MP) replik.....	44
Anf. 152 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	44
Anf. 153 JACOB RISBERG (MP) replik.....	45
(Beslut fattades under § 17.).....	45
§ 10 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan	45
Utrikesutskottets betänkande 2025/26:UU23	45
Anf. 154 MARGARETA CEDERFELT (M).....	45
Anf. 155 JACOB RISBERG (MP) replik.....	46
Anf. 156 MARGARETA CEDERFELT (M) replik.....	46
Anf. 157 JACOB RISBERG (MP) replik.....	46

Anf. 158 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	46
Anf. 159 JACOB RISBERG (MP)	47
Anf. 160 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	47
Anf. 161 JACOB RISBERG (MP) replik	48
Anf. 162 MARGARETA CEDERFELT (M) replik	48
Anf. 163 JACOB RISBERG (MP) replik	48
(Beslut fattades under § 17.)	48
§ 11 Riksrevisionens årsredovisning för 2025.....	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU17	48
(Beslut fattades under § 17.)	48
§ 12 Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU37	48
(Beslut fattades under § 17.)	48
§ 13 Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus.....	48
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU38	48
Anf. 164 LENA MALM (S)	49
Anf. 165 MARTIN WESTMONT (SD)	49
Anf. 166 ULRIK NILSSON (M)	50
Anf. 167 JESSICA WETTERLING (V).....	51
Anf. 168 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	52
Anf. 169 JAN RIISE (MP)	53
(Beslut fattades under § 17.)	53
§ 14 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	53
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU40	53
(Beslut fattades under § 17.)	53
§ 15 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under	
2025 m.m.	53
Konstitutionsutskottets betänkande 2025/26:KU41	53
Anf. 170 JAN RIISE (MP)	54
Anf. 171 JESSICA WETTERLING (V).....	54
Anf. 172 HELENA VILHELMSSON (C).....	55
(Beslut fattades under § 17.)	56
§ 16 Förbättrade regler för svensk tonnagebeskattning	56
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU29	56
Anf. 173 JIMMY STÅHL (SD).....	56
Anf. 174 KALLE OLSSON (S).....	56
(forts. § 18)	57
Ajournering	57
Återupptaget sammanträde	57
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
sammanträde	57
UU17 Humanitärt bistånd	57
UU22 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Uzbekistan, å andra sidan	58
UU23 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kirgizistan, å andra sidan	58
KU17 Riksrevisionens årsredovisning för 2025	58
KU37 Koncentration av viss länsstyrelseverksamhet	58
KU38 Den parlamentariska processen med ledamoten i fokus....	58
KU40 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder	59
KU41 Kommittéberättelse – kommittéernas verksamhet under 2025 m.m.	59
§ 18 (forts. från § 16) Förbättrade regler för svensk	
tonnagebeskattning (forts. SkU29)	59
Anf. 175 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	59
Anf. 176 KALLE OLSSON (S) replik.....	59
Anf. 177 JIMMY STÅHL (SD) replik.....	59
Anf. 178 KALLE OLSSON (S) replik.....	60

Anf. 179 BORIANA ÅBERG (M)	60
Anf. 180 HELENA VILHELMSSON (C).....	61
Anf. 181 CECILIA ENGSTRÖM (KD)	61
Anf. 182 HELENA GELLERMAN (L).....	62
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	63
§ 19 Vissa justeringar i inkomstskattelagen med anledning av förändrade ersättningar för nyanlända invandrare.....	63
Skatteutskottets betänkande 2025/26:SkU35	63
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	63
§ 20 Nya regler mot bedrägerier och annat vilseledande genom elektroniska kommunikationstjänster	63
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU17.....	63
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	63
§ 21 Interoperabilitet vid datadelning inom den offentliga förvaltningen.....	63
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU18.....	63
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	63
§ 22 Ny lag om kommunal hamnverksamhet	63
Trafikutskottets betänkande 2025/26:TU19.....	63
Anf. 183 MATTIAS OTTOSSON (S).....	63
Anf. 184 PATRIK JÖNSSON (SD).....	64
Anf. 185 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	65
Anf. 186 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	65
Anf. 187 MATTIAS OTTOSSON (S) replik.....	65
Anf. 188 PATRIK JÖNSSON (SD) replik	65
Anf. 189 MALIN ÖSTH (V)	65
Anf. 190 MAGNUS JACOBSSON (KD).....	66
Anf. 191 HELENA GELLERMAN (L).....	67
(Beslut skulle fattas den 11 juni.)	67
§ 23 Anmälan om frågor för skriftliga svar	68
§ 24 Kammaren åtskildes kl. 17.12.	68